

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ОПШТИНА КОСЈЕРИЋ

ИЗВЕШТАЈ О

СТРАТЕШКОЈ ПРОЦЕНИ УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ ДРУГЕ ИЗМЕНЕ И ДОПУНЕ ПЛАНА ГЕНЕРАЛНЕ РЕГУЛАЦИЈЕ ГРАДА КОСЈЕРИЋА

ИНФОПЛАН

Одговорни урбаниста:
Марија Орлић
Пољаковић,
дипл. простор. план.

Директор:
Марина
Агатуновић,
дипл. екон.

12084

**ISO 9001:2008
SRPS ISO 9001:2008**

„ИНФОПЛАН“ Д.О.О. АРАНЂЕЛОВАЦ –
Ратних војних инвалида 4, 34300
Аранђеловац, телефон/факс 034/720-081 /
720-082, e-mail:urbanizam@infoplan.rs

2023. година

ПРЕДМЕТ: **ИЗВЕШТАЈ О СТРАТЕШКОЈ ПРОЦЕНИ УТИЦАЈА
НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ ДРУГЕ ИЗМЕНЕ И ДОПУНЕ
ПЛАНА ГЕНЕРАЛНЕ РЕГУЛАЦИЈЕ ГРАДА
КОСЈЕРИЋА**

НАРУЧИЛАЦ: **Општина Косјерић**

**РУКОВОДИЛАЦ
ИЗРАДЕ:** **МАРИЈА ОРЛИЋ ПОЉАКОВИЋ, дипл. простор. план.**

РАДНИ ТИМ: **Тијана Лукић, дипл. простор. планер, маст. инж.
зашт. жив. сред.
Јадранка Каралић, дипл. инж. арх.
Драгана Стојиловић, дипл. инж. арх.
Марија Пауновић Милојевић, дипл. инж. арх.
Наташа Миливојевић, дипл. инж. грађ.**

ДИРЕКТОР
МАРИНА АГАТУНОВИЋ, дипл. екон.

САДРЖАЈ

Увод	4
1.0. Полазне основе стратешке процене	6
1.1. Кратак преглед садржаја Друге измене и допуне Плана генералне регулације града Косјерића.....	8
1.2. Кратак преглед циљева плана и програма.....	8
1.2.1. Опис границе Плана генералне регулације	8
1.2.2. Постојећа и планирана намена површина	10
1.2.3. Циљеви Плана генералне регулације	14
1.3. Хијерархијски однос са другим плановима и програмима.....	14
1.4. Преглед постојећег стања и квалитета животне средине на подручју на које се извештај односи.....	18
1.4.1. Природне карактеристике	19
1.4.2. Створене карактеристике.....	24
1.4.3. Стање квалитета животне средине	27
1.5. Разматрана питања и проблеми заштите животне средине у плану и приказ разлога за изостављање одређених питања и проблема из поступка процене ..	36
1.6. Резултати претходних консултација са заинтересованим органима и организацијама битне са становишта циљева и процене могућих утицаја стратешке процене.....	36
2.0. Општи и посебни циљеви стратешке процене утицаја и избор индикатора.....	37
2.1. Општи и посебни циљеви стратешке процене.....	38
2.2. Индикатори стратешке процене.....	38
3.0. Процена могућих утицаја Плана на животну средину.....	41
3.1. Процена утицаја на животну средину и поређење варијантних решења	41
3.2. Разлози за избор најповољнијег варијантног решења	43
3.3. Евалуација карактеристика и значаја утицаја планских решења.....	45
3.4. Мере за ограничавање негативних и увећање позитивних утицаја на животну средину	50
4.0. Смернице за ниже хијерархијске нивое	69
5.0. Програм праћења стања животне средине	71
5.1. Индикатори праћења стања животне средине	72
5.2. Права и обавезе надлежних органа	74
6.0. Методологија стратешке процене утицаја плана на животну средину и тешкоће при изради стратешке процене	77
7.0. Приказ начина одлучивања	80
8.0. Закључци стратешке процене утицаја	81

УВОД

Стратешка процена утицаја на животну средину је инструмент којим се описују, вреднују и процењују могући значајни утицаји планских решења на животну средину, одређују мере за смањење негативних утицаја на животну средину и здравље људи. Ради се у циљу обезбеђивања заштите животне средине и унапређивања одрживог развоја интегрисањем основних начела заштите животне средине у поступак припреме и усвајања планова и програма.

Стратешка процена утицаја на животну средину израђује се у поступку израде просторних и урбанистичких планова и саставни је део плана. Носилац израде Извештаја о стратешкој процени може бити правно лице или предузетник које је уписано у одговарајући регистар за обављање делатности просторног и урбанистичког планирања и израде планских и других развојних докумената. Извештај садржи:

- 1) полазне основе стратешке процене (амбијентални оквир за обављање стратешке процене);
- 2) циљеве и индикаторе (аналитички и циљни оквир за анализу и дијагнозу стања, дефинисања проблема и проналажења решења);
- 3) стратешку процену утицаја (стратешка процена утицаја на животну средину у ужем смислу - дефинисање матричног оквира процене);
- 4) смернице за ниже хијерархијске нивое (утврђивање смерница, стратешког и хијерархијског оквира за обављање процена утицаја у току спровођења плана);
- 5) програм праћења стања животне средине (мониторинг - оквир за праћење спровођења плана, односно очекиваних ефеката, стварних утицаја и новог стања на планском подручју);
- 6) коришћену методологију и тешкоће у изради (концептуални и методолошки оквир коришћен у току израде стратешке процене, односно објективне тешкоће које су утицале на стратешку процену);
- 7) начин одлучивања (оквир у коме су доношене одлуке, односно учешће јавности у поступку стратешке процене);
- 8) закључна разматрања и напомене (синтезни оквир стратешке процене са визијом за спровођење и унапређења стратешке процене).

Применом Стратешке процене утицаја у планирању, отвара се простор за сагледавање насталих промена у простору и уважавање потреба предметне средине.

Изради Стратешке процене утицаја на животну средину Друге измене и допуне Плана генералне регулације града Косјерића приступа се на основу Одлуке о приступању изради Стратешке процене утицаја на животну средину измене Плана генералне регулације града Косјерића коју је донела Општинска управа општине Косјерић на седници одржаној 24.09.2021. године бр. 350-20/2021.

Поред одлуке правни основ за израду Стратешке процене утицаја на животну средину су:

- Закон о стратешкој процени утицаја на животну средину ("Службени гласник РС", бр. 135/04, 88/10);
- Закон о заштити природе („Сл. гласник РС” бр. 36/09, 88/10, 91/10-испр., 14/16 и 95/18- др.закон и 7/21).

Стратешка процена утицаја на животну средину је процес који треба да интегрише циљеве и принципе одрживог развоја, а да се тиме избегну или ограниче негативни утицаји на животну средину и на здравље и добробит локалног становништва.

Основни циљеви израде Стратешке процене утицаја су:

- обезбеђивање да питања животне средине и здравља људи буду потпуно узета у обзир приликом развоја планова или програма;
- успостављање јасних, транспарентних и ефикасних поступака за стратешку процену;
- обезбеђивање одрживог развоја;
- обезбеђивање учешћа јавности;
- унапређење нивоа заштите здравља људи и животне средине.

Основна питања заштите животне средине која се разматрају у току израде стратешке процене су:

- заштита ваздуха, дефинисање мера за спречавање и смањење утицаја од постојећих и планираних активности и делатности;
- заштита квалитета површинских и подземних вода;
- заштита и очување земљишта, рационално коришћење земљишта, санација и рекултивација деградираних површина, подизање нових и заштита постојећих заштитних појасева;
- заштита животне средине;
- смањење појаве ризика од удеса и елементарних непогода, дефинисање мера за смањење ризика од удеса при транспорту, складиштењу и руковању опасним материјама, пожара и сл.

На основу члана 4. Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину, утврђују се основна начела стратешке процене, и то:

1. Начело одрживог развоја – одрживи развој јесте усклађен систем техникотехнолошких, економских и друштвених активности у укупном развоју у коме се на принципима економичности и разумности користе природне и створене вредности са циљем да се сачува и унапреди квалитет животне средине за садашње и будуће генерације. Разматрањем и укључивањем битних аспеката животне средине у припрему и усвајање одређених планова и програма и утврђивањем услова за очување вредности природних ресурса и добара, предела, биолошке разноврсности, дивљих и биљних животињских врста и аутохтоних екосистема, односно рационалним коришћењем природних ресурса доприноси се циљевима одрживог развоја.

2. Начело интегралности политика заштите животне средине која се реализује доношењем планова и програма заснива се на укључивању услова заштите животне средине, односно очувања и одрживог коришћења биолошке разноврсности у одговарајуће секторске и међусекторске планове и програме.

3. Начело предострожности – свака активност мора бити спроведена на начин да се спрече или смање негативни утицаји одређених планова и програма на животну средину пре њиховог усвајања, обезбеди рационално коришћење природних ресурса и сведе на минимум ризик по здравље људи, животну средину и материјална добра.

4. Начело хијерархије и координације – процена утицаја планова и програма врши се на различитим хијерархијским нивоима на којима се доносе планови и програми. У поступку стратешке процене планова и програма повећани степен транспарентности у одлучивању обезбеђују се узајамном координацијом надлежних и заинтересованих органа у поступку давања сагласности на стратешку процену, кроз консултације, односно обавештавања и давања мишљења на план и програм и

5. Начело јавности – у циљу информисања јавности о одређеним плановима и програмима и о њиховом могућем утицају на животну средину, као и у циљу обезбеђења пуне отворености поступка припреме и доношења или усвајања планова и програма, јавност мора, пре доношења било какве одлуке, као и после усвајања плана и програма, имати приступ информацијама које се односе на те планове и програме или њихове измене.

Извештај о стратешкој процени утицаја на животну средину представља саставни део документације која се прилаже уз план или програм надлежном органу. Израда Стратешке процене утицаја на животну средину се одвија у 3 фазе. Прва фаза представља доношење Одлуке о потреби израде Стратешке процене утицаја на животну средину, након чега се приступа њеној изради а након тога следи трећа фаза, фаза давања сагласности на Извештај. Носилац израде Извештаја о стратешкој процени утицаја на животну је ИНФОПЛАН д.о.о. из Аранђеловца. Процедура израде Извештаја прати процедуру доношења Друге измене и допуне Плана генералне регулације, што пружа могућност ефикаснијег утицаја на планско решење и благовременог достављања евентуалних примедби у циљу унапређења и заштите животне средине.

1.0. ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ

На основу одредбе члана 13. Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину полазне основе стратешке процене обухватају:

- 1) кратак преглед садржаја и циљева плана и програма и односа са другим плановима и програмима;
- 2) преглед постојећег стања и квалитета животне средине на подручју на које се извештај односи;
- 3) карактеристике животне средине у областима за које постоји могућност да буду изложене значајном утицају;
- 4) разматрана питања и проблеме заштите животне средине у плану или програму и приказ разлога за изостављање одређених питања и проблема из поступка процене;
- 5) приказ припремљених варијантних решења која се односе на заштиту животне средине у плану и програму, укључујући варијантно решење нереализовања плана и програма и најповољније варијантно решење са становишта заштите животне средине;
- 6) резултате претходних консултација са заинтересованим органима и организацијама битне са становишта циљева и процене могућих утицаја стратешке процене.

Стратешка процена утицаја на животну средину Друге измене и допуне Плана генералне регулације града Косјерића је процес који ће обезбедити:

- приказ утицаја планираних намена, целина, зона, објеката, функција, садржаја и планиране линијске и комуналне инфраструктуре на стање и вредности животне средине на подручју Плана генералне регулације;
- имплементацију обавезујућих еколошких смерница у измену Плана генералне регулације и
- примену смерница и мера заштите животне средине у поступку имплементације Плана.

Као основ и полаз за израду стратешке процене утицаја на животну средину Друге измене и допуне Плана генералне регулације коришћена је следећа документација и подаци:

- Одлука о изради Стратешке процене утицаја на животну средину Измене и Плана генералне регулације града Косјерића коју је донела Општинска управа општине Косјерић на седници одржаној 24.09.2021. године бр. 350-20/2021;
- Нацрт Друге измене и допуне Плана генералне регулације града Косјерића;
- Просторни план јединице локалне самоуправе Косјерић („Службени лист општине Косјерић“, бр.7/11);
- Услови надлежних институција, органа, организација и предузећа за израду Плана.

За израду стратешке процене утицаја Плана на животну средину и Извештаја о стратешкој процени утицаја Плана, вредновање простора са аспекта еколошке одрживости и прихватљивости, избор најбоље понуђеног решења и предлагање смерница за ниже хијерархијске нивое, коришћена је следећа законска регулатива:

- Закон о планирању и изградњи („Службени гласник РС”, бр. 72/09, 81/09 - испр., 64/10 - одлука УС, 24/11, 121/12, 42/13 - одлука УС, 50/13 - одлука УС, 98/13 - одлука УС, 132/14, 145/14, 83/18, 31/19, 37/19 - др.закон, 9/20, 52/21 и 62/23);
- Закон о заштити животне средине („Службени гласник РС”, бр. 135/04, 36/09, 36/09 - др.закон, 72/09 - др.закон, 43/11 - одлука УС, 14/16, 76/18, 95/18-др.закон и 95/18-др.закон);
- Закон о стратешкој процени утицаја на животну средину („Сл. гласник РС” бр. 135/04 и 88/10);
- Закон о процени утицаја на животну средину („Сл. гласник РС” бр. 135/04 и 36/09);
- Закон о заштити природе („Сл. гласник РС” бр. 36/09, 88/10, 91/10-исп. 14/16 и 95/18-др.закон и 71/2021);
- Закон о водама („Сл. гласник РС” бр. 30/10, 93/12, 101/16, 95/18 и 95/18-др. закон);
- Закон о заштити земљишта („Сл.гласник РС“, бр.112/15);
- Закон о управљању отпадом („Сл.гласник РС” бр. 36/09, 88/10 и 14/16 и 95/18-др.закон);
- Закон о заштити ваздуха („Службени гласник РС“ бр. 36/09, 10/13 и 26/21-др.закон);
- Закон о заштити од буке у животној средини („Сл.гласник РС” бр. 96/2021);
- Закон о заштити од пожара („Службени гласник РС“, бр.111/09 20/15, 87/18 и 87/18 – др.закон);
- Закон о културним добрима („Сл. гласник РС” бр. 71/94, 52/11-др.закон, 99/11-др.закон, 6/20-др.закон и 35/21-др.закон);
- Закон о заштити од нејонизујућег зрачења („Сл.гласник РС” бр. 36/09);
- Правилник о садржини, начину и поступку израде докумената просторног и урбанистичког планирања („Сл. гласник РС”, бр. 32/2019);
- Правилник о граничним вредностима, методама мерења имисије и критеријумима за успостављање мерних места и евиденцији података („Службени гласник РС”, број 54/92, 30/99 и 19/06);
- Правилник о опасним материјама у водама („Сл. гласник РС” бр. 31/82);
- Правилник о хигијенској исправности воде за пиће (Сл. лист СРЈ, бр. 42/98, 44/99 и Сл. гласник РС бр. 28/2019);
- Правилник о начину и условима за мерење количине и испитивање квалитета отпадних вода и садржини извештаја о извршеним мерењима („Службени гласник РС“, број 33/16);
- Правилник о дозвољеном нивоу буке у животној средини („Службени гласник РС”, бр. 72/10);
- Правилник о методама мерења буке, садржини и обиму извештаја о мерењу буке („Сл.гласник РС“, бр.72/10);
- Правилник о листи активности које могу да буду узрок загађења и деградације земљишта, поступку, садржини података, роковима и другим захватима за мониторинг земљишта („Сл.гласник РС“, бр.102/20);
- Правилник о категоријама, испитивању и класификацији отпада („Службени гласник РС”, бр. 56/10, 93/19 и 39/21);
- Правилник о условима, начину и поступку управљања отпадним уљима („Службени гласник РС“, бр. 71/2010).
- Правилник о обрасцу Документа о кретању отпада и упутству за његово попуњавање ("Службени гласник РС", број 114/13);
- Правилник о обрасцу Документа о кретању опасног отпада, обрасцу претходног обавештења, начину његовог достављања и упутству за њихово попуњавање ("Службени гласник РС", број 17/17);
- Правилник о одређивању и одржавању зона санитарне заштите изворишта водоснабдевања (.Сл. гласник РС", број 92/08);
- Правилник о границама излагања нејонизујућим зрачењима („Службени гласник РС“, број 104/09);
- Правилник о техничким нормативима за изградњу објеката високоградње у сеизмичким подручјима (Службени лист СФРЈ, бр. 31/81, 49/82, 29/83, 21/88 и 52/90);

- Правилник о техничким нормативима за санацију, ојачање и реконструкцију објеката високоградње оштећених земљотресом и реконструкцију и ревитализацију објеката високоградње („Сл. Лист СФРЈ“, бр. 52/85);
- Уредба о граничним вредностима емисије загађујућих материја у воде и роковима за њихово достизање („Службени гласник Републике Србије“ бр. 67/11, 48/12 и 1/16);
- Уредба о програму систематског праћења квалитета земљишта, индикаторима за оцену ризика од деградације земљишта и методологији за израду ремедијационих програма („Сл. гласник РС“, бр.88/10 и 30/18-др.уредба);
- Уредба о граничним вредностима загађујућих, штетних и опасних материја у земљишту (“Сл.гласник РС“, бр.30/18 и 64/19);
- Уредба о условима за мониторинг и захтевима квалитета ваздуха (“Сл. гласник РС”, бр. 11/10, 75/10 и 63/13);
- Уредба о класификацији вода („Сл. гласник СРС” бр. 5/68);
- Уредба о категоризацији водотока („Сл. гласник СРС” бр. 5/68-61);
- Уредба о утврђивању Листе пројеката за које је обавезна процена утицаја и Листе пројеката за које се може захтевати процена утицаја на животну средину („Сл. гласник РС” бр. 114/08);

1.1. КРАТАК ПРЕГЛЕД САДРЖАЈА ДРУГЕ ИЗМЕНЕ И ДОПУНЕ ПЛАНА ГЕНЕРАЛНЕ РЕГУЛАЦИЈЕ ГРАДА КОСЈЕРИЋА

Садржај Друге измене и допуне Плана генералне регулације града Косјерића урађен је у складу са одредбама и методологијом Закона о планирању и изградњи („Сл. гласник РС” бр. 72/09, 81/09-исправка, 64/10-УС, 24/11, 121/12, 42/13-УС, 50/13-УС, 98/12-УС,132/14 и 145/14, 83/18, 31/18, 37/19, 9/20, 52/21 и 62/23). Састоји се из **1. Текстуралног дела плана** који чине –општи део плана, плански део плана (правила уређења и правила грађења), смернице за спровођење плана, **2. Графичког дела плана и Документационог дела плана.**

1.2. КРАТАК ПРЕГЛЕД ЦИЉЕВА ПЛАНА И ПРОГРАМА

1.2.1. ОПИС ГРАНИЦЕ ПЛАНА ГЕНЕРАЛНЕ РЕГУЛАЦИЈЕ

Граница Измене и допуне Плана генералне регулације града Косјерића почиње са севера од тромеђе к.п.бр. 1067(пут), 2282(река Кладороба) и 788 К.о. Брајковићи наставља десним смером, пресеца реку, а даље наставља ободом планиране регулације реке Кладоробе до пресека са граничном линијом к.п.бр. 1115, одакле наставља ободима к.п.бр. 1115, 1120/2, 1121/2, до планиране регулације реке Кладоробе коју прати све до граничне линије к.п.бр. 1450, од које прати обод к.п.бр. 1450 и 1449 до пресека са планираном регулацијом реке коју прати до граничне линије к.п.бр. 1443/3, одакле наставља ободима к.п.бр. 1443/3, 1443/4 и 1443/5, до планиране регулације реке Кладоробе коју прати до граничне линије к.п.бр. 1430, коју прати и наставља ободима к.п.бр. 1430, 1429, 2281 и 2265/3, до пресека са планираном регулацијом реке Кладоробе коју прати до парцеле реке коју прати до планиране регулације коју прати све до граничне линије парцеле реке Кладоробе, затим наставља до пресека са планираном регулацијом реке, па опет иде по ободу парцеле реке Кладоробе до к.п. бр. 849 К.о. Шеврљуге, до тромеђе катастарских општина Брајковићи, Косјерић варош и Шеврљуге. Граница затим иде границом катастарских општина Брајковићи и Шеврљуге у дужини од око 465 метара одваја се од границе катастарских општина, прелази у катастарску општину Брајковићи наставља по ободу к.п.бр. 2299 у дужини од око 55метара, ломи се, пресеца пругу, а онда наставља ободом к.п. бр. 2227/2, 2230/1, 2223, 2222/1, 2221/1, 2221/3, пресеца пут к.п. бр. 2280, 2176/1, онда иде ободом к.п. бр. 2169/1, 2168/2, 2168/1. Граница наставља у К.о. Шеврљуге кп. бр. 689/2, 689/1, 833(пут), пресеца пут, затим иде ободом к.п. бр. 699, 698/1, пресеца к.п. бр. 696, онда иде ободом к.п. бр. 786/1, 780/3, 780/5, 780/2, 771 до планиране регулације пута.

Планираним регулацијама граница наставља у дужини од око 450 метара пресецајући к.п. бр. 772, 773, 774/5, 774/2 у К.о.Шеврљуге, ломи се пресеца планирану регулацију и наставља границом између катастарских општина у дужини од око 190 метара и наставља да прати планирану регулацију пута у дужини од око 140 метара притом пресецајући к.п.бр. 286/3, 286/2 у К.о.Косјерић село, онда наставља до граничне линије пута тј. границе између катастарских општина, коју прати у дужини од око 50 метара све до пресека са планираном регулацијом пута коју прати и притом пресеца следеће к.п.бр. 1972/1, 2058, 2059, 2060/2, 2060/1, 2061/3, 2062/2, 2067/1, 2067/2, 2068, 2069, 2070, 2077, 2111(пут), 2078/1, 2136, 2137/2, 2137/1, 2132/1, 2132/2, 2131 у К.о. Косјерић село, затим пресеца планирану регулацију пута идући ободом кп. бр. 1503 и 1505 К.о. Косјерић варош долази до железничке пруге. Граница плана онда иде ободом пружног и путног земљишта у дужини од око 1800 метара све до тремеће са к.п. бр. 674 и 672 К.о. Тубићи, од које пресецајући железничку пругу и реку Скрапеж долази до обода планиране регулације реке Скрапеж коју прати у дужини од око 2000 метара, све до планиране саобраћајнице која прелази преко к.п. бр. 2448 К.о. Косјерић село. Даље иде јужним ободом планиране саобраћајнице прелази из К.о. Косјерић село у Косјерић варош, па наставља у дужини од око 375 метара регулацијом планиране саобраћајнице до границе између катастарских општина К.о. Косјерић село и К.о. Косјерић варош и онда наставља поменутом границом између катастарских општина у дужини од око 620 метара до планиране саобраћајнице која захвата део к.п. бр. 2354 К.о. Косјерић село, прати планирану саобраћајницу до границе између К.о. Косјерић варош и Косјерић село, поменутом границом иде 14 метара па наставља даље ободом планиране регулације саобраћајнице до укрштања са међом к.п. бр. 2279 К.о. Косјерић село и к.п. бр. 1570 К.о. Косјерић варош.

Граница наставља ободом к.п. бр. 2279 К.о. Косјерић село до граничног камена одакле скреће по граници између К.о. Косјерић варош и Косјерић село пратећи поменуто границу све до укрштања са планираном саобраћајницом (улица Михајла Рогича) одакле иде ободом планиране саобраћајнице све до поновног укрштања са границом између К.о. Косјерић варош и Косјерић село. Граница иде даље по поменутој граници између катастарских општина долази до планиране регулације саобраћајнице (улица 17 нова) иде даље планираном регулацијом саобраћајнице у дужини од око 500м, одакле наставља границом између К.о. Косјерић варош и Косјерић село у дужини од око 50 метра, а затим иде око 24 метара планираном регулацијом улице Николе Грбића, ломи се и наставља у дужини од око 595 метара границом између К.о. Косјерић варош и Косјерић село, а потом иде планираном саобраћајницом у дужини од око 175м. Затим се ломи ка северозападу и наставља ободом к.п. бр. 611 К.о. Косјерић варош, одакле прелази у К.о. Косјерић село идући ободом к.п. бр. 4249, 499, 4280 (река Скрапеж) прелази у К.о. Галовићи и наставља по ободу реке Скрапеж, а онда по ободима к.п.бр. 1348/2, 1132/1, 1134/2, 1141/2, 1138/5, 1138/4, 1138/3, 1138/1, 1138/2, 1139, 1140, 1151, 1152, 1153/2, 1153/1, 1156, 1155/1, прати регулацију реке Скрапеж у дужини од 165 метара, ломи се и наставља по ободима к.п.бр. 1177/1, 1186/2, 1186/1, 1176, 1173, 1297, 1294, пресеца пут к.п.бр. 1536 и наставља јужним ободима к.п.бр. 1189/2, 1189/1, опет пресеца пут к.п.бр. 1536 и наставља његовим ободом око 690 метара, пресеца је и даље иде ободима к.п.бр. 1207, 1208/1 1208/2, 1208/1, 1210/1, 1210/3, 1537, 2379, ломи се прелази у К.о. Годљево, пресеца реку Сечицу и наставља ободима к.п.бр. 2273, 2272, 2271, 2260, пресеца к.п.бр. 2278 и наставља ободима к.п.бр. 2282, 2286, пресеца к.п.бр. 2249 (пут) и наставља његовим западним ободом, па ободом к.п.бр. 2237, 2249(пут), пресеца 2227/1, 2227/2, 2297, пресеца Годљевачку реку, па западним ободом к.п.бр. 2380(пут), па његовом планираном регулацијом у дужини од око 46 метара и наставља ободима к.п.бр. 2380, 2335/3, 2332, 2329, 2326, 2325, пресеца к.п.бр. 2322/3 ка југоистоку у дужини 54 метра право на границу између К.о. Годљево и К.о. Галовићи, на међну тачку између к.п.бр.587/2 и 592/2 К.о. Галовићи, прелази у К.о. Галовићи идући ободима к.п.бр. 587/2, 587/1, 587/3, 588, 589/1, 589/2, пресеца к.п.бр. 1527(пут) и наставља њеним источним ободом, затим иде ободима к.п.бр. 771/1, 777/8, 777/7, 781, 780, 779/2, 779/3, 791, пресеца к.п.бр. 1529(пут) и наставља њеним источним ободом, па ободом к.п.бр. 840, а онда се поклапа са границом ПДР Комплекса фабрике цемента "Косјерић" до тремеће к.п.бр. 1054, 1055 и 1532. Од поменуте тремеће граница Плана даље наставља ободима к.п.бр. 1054, 1055, 1056, 1059, прелази у

*Извештај о стратешкој процени утицаја на животну средину
Друге измене и допуне Плана генералне регулације града Косјерића*

К.о. Косјерић село и наставља у њој ободима к.п.бр. 536, 539, 540, 542/1, 542/2, 559, 214 до планиране регулације саобраћајнице и наставља пратећи је око 138 метара, даље наставља ободима к.п.бр. 4246, 4245, пресеца пут и наставља пратећи регулацију улице у дужини од око 833 метара, где стиже до границе између катастарских општина Косјерић варош и Косјерић село коју прати до пресека са планираном регулацијом саобраћајнице коју прати од око 32 метра, па опет по граници између поменутих катастарских општина у дужини од око 19 метара, затим 33 метра по планираној регулацији саобраћајнице.

Граница прелази у К.о. Косјерић варош и даље иде ободима к.п.бр. 1548, 1, 8/3, 10/1, па наставља у К.о. Косјерић село ободима 14 метара по планираној регулацији саобраћајнице притом пресецајући к.п.бр. 77 и наставља ободима к.п.бр. 81/2, 80, 79, регулацијом потока Дубница око 907 метара, ломи се и пресеца поток Дубницу, затим прелази у К.о. Брајковић све до к.п.бр. 1351, даље иде ободом к.п. бр. 1351, 1367, 1368/2, 1368/3, 1372/2, 1376/2, 1385/1, 1384, 1389, 1388, 1391, 1390/2, 1394, 1397/2, пресеца к.п.бр. 1397/2 и 1397/3 и наставља по ободима к.п.бр. 1406, 1418/1, 1418/2, 1418/4, 1419/3, 1419/1, 1419/2, 1421, 1422/5, 1422/4, 1422/3, 1422/2, 1422/1, 1403/2, 1400/3, пресеца планирану регулацију саобраћајнице, онда је прати, ломи се и наставља по планираној регулацији саобраћајнице око 320 метара, затим иде ободом к.п.бр. 1306/2, 1306/42, 1306/32, па опет иде планираном регулацијом саобраћајнице 170 метара, ломи се и наставља по ободима к.п.бр.1306/25, 1044/1, 1043, 1052/3, 1052/1, долази до планиране регулације пута и прати је у дужини од око 53 метра, ломи се и наставља ка североистоку притом пресецајући к.п.бр. 1053/4, 1053/1. Граница даље прати регулацију планиране саобраћајнице у дужини од око 77 метара притом пресецајући к.п.бр. 1053/1 и 1054, ломи се и наставља по ободом к.п.бр. 1058/2, долази до планиране регулације саобраћајнице коју пресеца и наставља ка северу да је прати 295 метара, затим наставља северним ободом 1066/1, пресеца к.п.бр. 2274 (пут Ужице - Ваљево) и наставља ободом к.п.бр. 1067 којим долази до почетне тремеђе где се граница и завршава.

У граници обухвата Плана, налази се подручје површине **око 736 ha.**

1.2.2. ПОСТОЈЕЋА И ПЛАНИРАНА НАМЕНА ПОВРШИНА

Простор је концепцијски подељен према наменама коришћења земљишта, тако да га чини становање са јавним функцијама, радном зоном и зеленим површинама. Цело подручје се може поделити у више урбанистичких зона:

ЗОНА I - ЗОНА ЦЕНТРА

Историјски центар насеља налази се на десној обали реке Срапеж. У оквиру ове зоне налазе се **централни садржаји** намењени администрацији, управи, култури, услужним делатностима и становању. Доминантна намена у оквиру ове зоне је становање средње и високе густине. Становање високе густине је претежне спратности П+4+ПК, прате услуге, администрација, култура. Део ове зоне је због своје амбијенталне и градитељске вредности је под заштитом надлежног Завода за заштиту споменика културе.

Планиране су функције услуга, из области трговине, занаства, личних и интелектуалних услуга и пословања како би ова зона постала зона квалитетног становања уз допуњавање урбаних садржаја. Планирани су објекти у прекинутом и непрекинутом низу као фронтови важнијих саобраћајница. У оквиру ове целине планирана је "тиха реконструкција" која ће обухватити ревитализацију заштићених објеката, на принципима "унутрашњег ширења града" и вршити унапређивање амбијенталне целине, кроз доградњу и ревитализацију постојећих и заштићених објеката.

Дозвољена спратност у овој зони је до П+4+ПК за вишепородично и П+1+Пк за породично становање. Пословни објекти се могу наћи и као засебни објекти на парцели.

ЗОНА II - ОПШТА СТАМБЕНА ЗОНА

Ова зона подељена је у 4 целине:

II-1 – Целина северно од зоне центра

II-2 – Целина југо-западно од зоне центра

II-3 – Целина у источном делу плана (насеље Лугови)

II-4 – Целина крајње северно на плану (насеље Брајковићи)

У зони становања средњих и ниских густина поред преовлађујућег породичног становања, налази се један објекат од јавног интереса, комерцијални садржаји и зеленило. Становање средње густине, вишепородично и породично становање, планирано је кроз перманентне облике реконструкције и свих облика побољшања стања грађевинског фонда, са могућношћу уређења нижих етажа за пословни простор (приземље и галерија/спрат), који не угрожава основну функцију становања и животну средину.

У целинама II-3 и II-4 искључиво је становање малих густина са већим површинама зеленила. Планирањем саобраћајнице, ствара се услов за проширење и регулацију становања средње и ниске густине изграђености. У постојећим зонама становања планира се и погушћавање кроз доградњу до спратности П+1+Пк и нову изградњу на неизграђеним парцелама. На принципима "унутршњег ширења града" вршиће се унапређивање амбијенталне целине, кроз доградњу, замену и изградњу нових објеката.

Становање је претежна функција, а могуће су све остале функције које су комплементарне становању. Дозвољена је изградња јавних намена, спорта и рекреације, пословних објеката: трговина прехранбеним производима, угоститељство, услуге и делатности, мешовито пословање под условом да компатибилне намене не угрожавају и не загађују животну средину.

ЗОНА III - РАДНА ЗОНА

Ова зона подељена је у три целине:

III-1 – Централна радна целина

У овој целини претежна намена је производња са пословањем и пословање са становањем. Као компатибилна намена налазе се и комуналне површине: гробља, топлане, ГРМС и трафостанице.

III-2 – Јужна радна целина

У овој целини претежна намена је производња са пословањем између путног правца и речног корита. На парцелама бр. 2646/3 и 2645 и на делу к.п. бр.2646/2, планирано је постројење за пречишћавање отпадних вода (ППОВ).

III-3 – Северна радна целина

Намена целине је производња са пословањем и пословање са становањем дуж путних праваца, државног пута првог реда број 21 и будуће обилазнице. У овој целини се налази и комунална површина – сточна пијаца.

ЗОНА IV - ЦЕМЕНТАРА

У оквиру ове зоне се налази комплекс Цементаре „Титан“ и две депоније, депонија шута и јаловине и депонија грађевинског материјала:

- у близини цементаре одређена је локација за складиштење индустријског отпада који нема својства опасних материја, на деловима кп.бр. 1069, 1070/1, 1070/2, 1071, 1073 и цела1072;
- депонија грађевинског шута, на кп.бр. 545, 546/1, 546/2, 547/4 и 547/5

Табела бр. 1: Планирани биланс површина

Р. бр.	Намена	ha	%
1.	Грађевинско земљиште	517,0	70,24
	Површине јавних намена	108,51	14,74
	Површине осталих намена	408,49	55,5
2.	Остало земљиште	219,0	29,76
	Водно земљиште	39,67	5,38
	Шумско земљиште (шуме, заш.зеленило)	100,21	13,63
	Рудно земљиште – Рудишта	79,12	10,75
Σ	Површина ПГР	736,0	100%

*Извештај о стратешкој процени утицаја на животну средину
Друге измене и допуне Плана генералне регулације града Косјерића*

НАМЕНА ПРОСТОРА	Постојећа површина (ha)	Постојећа површина (%)	Планирана површина (ha)	Планирана површина (%)
ГРАЂЕВИНСКО ЗЕМЉИТЕ				
ПОВРШИНЕ ЈАВНЕ НАМЕНЕ				
1.1 Саобраћајне површине				
Саобраћајнице	26,69	3,6	69,31	9,41
Паркинг	0,2	0,03	0,39	0,05
Железница	17,6	2,39	17,6	2,34
1.2 Јавне функције и службе				
Општина	0,05	0,006	0,1	0,1
Полицијска станица	0,03	0,004	0,03	0,004
Задружни дом	0,29	0,4	0,26	0,35
1.3 Здравство, школство, деч. и соц. заштита				
Дом здравља	0,4	0,06	0,43	0,06
Основна школа	1,87	0,25	2,2	0,3
Средња школа	1,09	0,148	1,1	0,15
Вртић	0,56	0,76	0,6	0,08
1.4 Јавно зеленило				
Парк	0,8	0,11	1,53	0,21
Уређено зеленило	3,58	0,49	5,0	0,68
Зеленило(шеталиште и трим ст.)	-	-	0,6	0,08
1.5 Комуналне површине и објекти				
Гробље	1,35	0,2	2,18	0,3
„Конзервирано гробље“	0,08	0,01	0,1	0,01
Зелена пијаца	0,07	0,01	0,19	0,03
Сточна пијаца	1,83	0,25	1,8	0,25
Ватрогасни дом	0,06	0,008	0,1	0,01
ГМРС	0,11	0,015	0,33	0,045
Топлана	0,17	0,02	0,2	0,027
Трафостанице	1,47	0,2	1,61	0,23
ППОВ	-	-	0,96	0,13
Пумпне станице фек.канализац.	-	-	0,21	0,03
Депонија грађ. материјал	-	-	1,15	0,16
1.6 Култура				
Дом културе	0,28	0,04	0,28	0,04
Споменици културе	0,25	0,03	0,25	0,03
свега	58,83	8,0	108,51	14,74

ПОВРШИНЕ ОСТАЛЕ НАМЕНЕ				
2.1 Становање				
високе густине	1,88	0,26	8,82	1,19
средње густине	43,45	5,9	59,79	8,12
мале густине	65,93	8,96	141,68	19,25
2.2 Верски објекти	0,28	0,04	0,28	0,04
2.3 Привређивање				
Пословање и производња	38,71	5,26	93,82	12,66
Пословање и становање	-		62,18	8,45
2.4 Услуге				
Трговина, занатство, услуге	0,53	0,07	0,64	0,09
Туризам и угоститељство	0,68	0,09	3,27	0,44
2.5 Спорт и рекреација				
Отворени базен	1,1	0,15	1,1	0,15
Спортска хала	0,65	0,09	1,14	0,15
Отворени терени	4,0	0,54	4,0	0,54
Спортски камп за младе	-		1,3	0,17
Дечије игралиште	1,1	0,15	1,1	0,15
2.6 Зеленило				
Зеленило у функцији заштите	-		4,97	0,67
Зеленило	5,95	0,8	7,3	1,0
2.7 Зел.површина - Парк (Археолошко налазиште)	0,5	0,07	0,54	0,07
2.8 Цементара са депонијом	16,56	2,25	16,56	2,25
Свега	181,32	24,64	408,49	55,5
Укупно грађевинско земљиште	240,15	32,64	517,0	70,24
ОСТАЛО ЗЕМЉИШТЕ				
Шумско земљиште				
Шуме	7,95	1,1	13,54	1,73
Заштитно зеленило око цементаре	63,2	8,62	86,69	11,9
Рудно земљиште - Рудишта	40,35	5,51	79,1	10,75
Површине око рудишта	102,75	13,99	-	-
Водно земљиште (са водним зеленилом)	35,8	4,89	39,67	5,38
Неизграђено земљиште	244,5	33,25	-	-
Свега	495,55	67,36	219,0	29,76
ПОДРУЧЈЕ ПЛАНА	736,0	100	736,0	100

1.2.3. ЦИЉЕВИ ПЛАНА ГЕНЕРАЛНЕ РЕГУЛАЦИЈЕ

Основни циљ израде Друге измене и допуне плана генералне регулације града Косјерића је стварање планског основа за уређење и коришћење простора намењеног за изградњу.

Изменом Плана омогућава се реалнији приступ у планирању изградње објеката и бољу искоришћеност простора, иницијативама грађана се омогућу повољнији услови за изградњу па је самим тим и спровођење Плана ефикасније.

Циљеви израде Друге измене и допуне плана генералне регулације су:

- одређена саобраћајна решења изменити у складу са фактичким стањем на терену, стварним потребама, конфигурацијом терена и ускладити их са свим трехничким стандардима;
- правила уређења и грађења преиспитати и ускладити са важећом законском регулативом као и са плановима вишег реда;
- преиспитати поједине намене површина у обухвату Плана и изменити у складу са стварним потребама;
- преиспитати начине спровођења за поједине намене.

1.3. ХИЈЕРАРХИЈСКИ ОДНОС СА ДРУГИМ ПЛАНОВИМА И ПРОГРАМИМА

Плански основ за израду Измена и допуна Плана генералне регулације града Косјерића је Просторни план јединице локалне самоуправе Косјерић („Службени лист општине Косјерић“, бр. 7/11).

ИЗВОД ИЗ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА ЈЕДИНИЦЕ ЛОКАЛНЕ САМОУПРАВЕ КОСЈЕРИЋ („Службени лист општине Косјерић“, бр. 7/11)

Општински центар, градско насеље **Косјерић** – управно, културно и привредно средиште Општине. Под његовим непосредним утицајем развијала би се приградска насеља (Косјерић-село, Шеврљуге и Брајковићи) и низ насеља у његовој непосредној близини (Тубићи, Бјелоперице, Субјел, Мушићи, Мионица, Галовићи).

Општина Косјерић има релативно неразвијену мрежу јавних служби у насељима, а изузетак представља општинско седиште, насеље градског типа, Косјерић варош. Најразвијенија је мрежа објеката образовања, док је веома слабо развијена мрежа објеката здравства. Објекти деце заштите заступљени су само у вароши Косјерић, а Центар за социјални рад постоји у седишту општине. Мрежа објеката образовања је веома дисперзована и нерационална у односу на број деце корисник и тренд депопулације у општини

Планирана дистрибуција јавних служби у Концепту ППО Косјерић дефинисана је према хијерархијској позицији насеља у мрежи насеља.

У Косјерићу:

- Јачање улоге сектора културе и информисања (уз одговарајућу просторну и организациону подршку и увођење тржишних односа, повећање понуде, приватну иницијативу, итд.) са циљем јачања централитета и атрактивности насеља Косјерић и јачања туристичке понуде ;
- Употпуњавање постојећих стамбених зона одговарајућим садржајима јавних служби;
- Употпуњавање будућих стамбених зона, односно проширења постојећих одговарајућим садржајима јавних служби;
- Учвршћивање и концентрација управно-административних служби, уз увођење нових модалитета рада;

- Истицање и заштита посебних вредности и специјализованих активности.
- Јачање средњег образовања у складу са потенцијалима и захтевима привреде и окружења, уз подршку локалне заједнице и надлежних институција.
- Јачање сектора социјалне заштите -бриге о старим лицима на нивоу мобилних служби и дневних центара (опционо: планирање центра за смештај старих лица са циљем опслуживања општине Косјерић и суседних општина, обзиром на веома добре просторне и природне услове).

... развој насељских центара и то у два модела:

Модел 1 – Унапређење и развој постојеће структуре центара

Овом стратегијом предлаже се **развој насељских комерцијалних централних функција и пословно производних активности, и то по основу повећања концентрације већ развијених централних функција и развоја активности које максимизирају коришћење привредних и природних ресурса који су тренутно у експлоатацији – пољопривреде, минералних сировина и руда.** Она подразумева управљачку функцију усмерену ка *стимулацији деловања општинског приватног сектора као примарног развојног фактора* и приходовање општине кроз јачање приватног сеткора. Ова стратегија ослоњена је пре свега на економске потенцијале саме општине.

Туристичке регије и зоне

1. Примарна туристичка зона Т1 - Град Косјерић са околином

Ова зона представља подручје утицаја градског насеља Косјерић и поседује бројна могућа излетишта у околини града, чијим би се уређењем и различитим степенима покретања активности и садржаја унапредила како туристичка понуда тако и бројне друге активности и садржаји (спорт и рекреација) више од трећине становника Општине. Дата зона поседује могућности за различите облике туристичке понуде (градски, транзитни, културно-манifestациони, излетничко-екскурзиони, конгресни), како у градском насељу, тако и у непосредној околини.

Развој туризма у овој зони подразумева пре свега: покретање и повећање нивоа квалитета услуга у постојећим смештајним капацитетима (хотел "Скрапеж", мотел "Извор"). Ово је посебно значајно с обзиром да је град Косјерић најважније чвориште Општине и да стога развој смештајних и туристичких активности града доприноси туристичком развоју целог његовог зависног подручја, тј. целе општине Косјерић.

Планирани капацитети и садржаји требали би се квантитативно повећати, али, још битније, и квалитативно проширити и издиференцирати постојећу туристичку понуду. У ту сврху пожељно је:

- проширити постојеће смештајне капацитете и увести нове видове смештаја (пансиони, бунгалови, камп-простори,...). Посебно би било корисно прилагодити услове смештаја одређеним циљним групама (транзитни туристи, клијентела трећег доба, ученици и омладници, спортисти,...);
- развити понуду сагласних садржаја и делатности (спорт и рекреација, услуге, трговина, саобраћај, зеленило,...), посебно дуж траса које повезују постојеће туристичке пунктове;
- обезбедити бољу обавештеност посетилаца на важним градским чвориштима (раскрснице, аутобуска и железничка станица, здања са масовним посетама - зграде и комплекси културе, религије, управе);
- одредити и прописно опремити пунктове превоза и приступа туристичким активностима и садржајима у околини града - пункт туристичког превоза, места почетка "стаза здравља" и других пешачких и бициклистичких коридора из града до околине, стајалишта и излетишта у околини града, видиковци на трасама и сл.

Табела 1.: Туристичка места

Назив	Значај	Насеље	Место у систему општине	Присутни вид туризма
M1	Примарна туристичка места	Косјерић	Управно седиште и највеће насеље и саобраћајно чвориште унутар Општине	градски, културолошки, рекреативни и транзитни туристички центар
M2		Мрчићи - Ражана	Секундарни центар - седиште МЗ Ражана у подножју Дивчибара, уз важне саобраћајнице. Постоји пројекат туристичког развоја	етнолошки, рекреативни, транзитни туристички центар

... Развој транзитног туризма на овим правцима подразумева уређење и изградњу: мотела, ауто служби, угоститељских објеката, инфо пунктова, трговачких и услужних, као и значајно побољшање квалитета услуга.

Постоји неколико тачака на овим саобраћајницама које својим положајем заслужују више пажње, штп укључује пажљиво планирање, улагање, изградњу, опремање и промоцију у циљу стварања потпуно образованих туристичких станица на споменутом магистралном правцу:

- **Туристички потез П1 Косјерић - индустријска зона** - Део магистралног пута при проласку кроз индустријски део града. Постојање мотела "Извор" иде у прилог погодности ове локације за развој туристичко-услужних садржаја намењених првенствено транзитним туристима, али и градском становништву, као стално присутним корисницима;

Разлике у приступу планирања рекреације и спорта у насељима и ван њих постоје и карактерише их следеће:

- Рекреација у граду/насељу се планира како у циљу задовољавања рекреативних потреба локалног становништва тако и у циљу задовољавања рекреативних потреба туриста и посетилаца града/насеља. Кључни квалитети мрежа рекреативних простора у насељу су: разноврсност различитих категорија рекреативних простора, разноврсност рекреативних садржаја и простора, њихова доступност и квалитет пута до њих као и њихова адекватна опремљеност и уређеност

насеље (са бр. стан. 2002. г.)	спортски терени (постојеће стање)	Остали важни садржаји у насељу	пожељно према NUTS стандарду	мере и акције
Косјерић (варош) 4108 ст.	СРЦ „Црнокоса“ (два фудбалска терена, олимпијски базен), Спортска сала „Среска башта“, терени за мале спортове „Полигон“, терени у оквиру средње и основне школе	О.Ш.- 8 Тех. школа Д.К.	Б	Олимпијски базен – Т.О. Спортска сала – Т.О. Терени „Полигон“ - О. и Т.О. Сала у основној школи - Р Сала у тех. школа – Н и Т.О.

Објашњење табеле:

Вишенаменски терен – терен за мале спортове са тврдом подлогом , дечијим игралиштем и зеленилом

Мини парк – уређена зелена површина са клупама и осветљењем

Н. - изградња новог трене, сале...

О. - обнова постојећег терена, сале...

Т. О. - техничко опремање постојећег терена, сале...

Саобраћај

... На територији саме општине присутни су државни путеви првог и другог реда. Највеће саобраћајно оптерећење преусмерено је на мрежу државног пута првог реда-магистралног пута и државних путева другог реда-регионалних путева. Већина државних путева пролази кроз насељено место Косјерић који је најзначајнији саобраћајни чвор општине.

Пут првог реда који пролази кроз територију саме општине и то у правцу север-југ је магистрални пут М21. Овај пут се простире од Новог Сада, па даље преко Руме, Шапца, Коцељеве, Ваљева, Косјерића до Пожеге. У самој Пожеги овај правац се повезује са државним путем првог реда-магистралним путем М-5, преко чега се сама општина даље повезује са Ужицем и даље са Републиком Црном гором према југозападу, док на другу страну државним путем-магистралним путем М-5 према истоку остварује се веза са Чачком и са државним путем првог реда-магистралним путем М-22 (Ибарском магистралом).

... Стратешки приоритети у развоју саобраћајно-транспортног система на подручју општине Косјерић су:

- добра повезаност територије општине Косјерић, њеног центра и свих њених делова, са суседним територијама а тиме и са ширим просторима;
- добра повезаност свих делова територије, сваког насељеног места, са општинским центром и са регионалним центрима на територији Србије

Железнички саобраћај

На подручју општине Косјерић пружа се деоница важне магистралне пруге Београд - Бар. Она на подручју Србије носи службену ознаку број 1: Београд - Ресник - Пожега - Врбница - државна граница са Црном Гором. То је главна међународна једноколосечна електрификована пруга. Према условима ЈП „Железнице Србије“ дата пруга спада у категорију D4, са дозвољеном масом по осовини од 22,5 t и масом по дужном месту од 8 t/m. Железничка пруга је пројектована и изграђена за потребе брзине до 120 km/час.

Косјерић је железничком пругом повезан и са другим центрима. Укупна дужина ове пруге кроз територију општине износи 26км.

До саме Цементаре Косјерић А.Д. „Титан“, постоји и један индустријски колосек у дужини од 3.7км.

У оквиру општине постоје две железничке станице, у Косјерићу и у Ражани.

Данашње стање железничке инфраструктуре на подручју општине Косјерић није задовољавајуће, па је брзина кретања возова на датој деоници (као и на остатку пруге) далеко испод пројектоване. Ово значајно утиче и на превоз путника и робе у железничком саобраћају, који је мали у односу на важност самог правца и потребе становништва. Стога постоји изразита потреба за целовитом обновом инфраструктуре.

... У складу са вишим планским документима (важећи Просторни план Републике Србије и Стратешки план ЈП „Железнице Србије“) планира се развој железничке инфраструктуре на траси пруге бр. 1: Београд - Ресник - Пожега - Врбница - државна граница са Црном Гором, која својој деоницом пролази кроз општину Косјерић. Према условима ЈП „Железнице Србије“ развој обухвата следеће планске мере:

1. Најважнија планска мера је **изградња двоколосечне пруге** на траси Београд - Пожега (а где спада и деоница у општини Којсерић) за потребе брзина до 160 km/час. Дата пруга ће се образовати задржавањем и обновом постојећег колосека на данашњој траси уз изградњу новог колосека са десне стране постојећег. Ово истовремено подразумева и проширење пружног појаса на овој железничкој прузи (на 21m); **Други колосек се планира као део пружне осе по међународном споразуму СЕЕСР.**

2. **Обнова железничке станице у Косјерићу** уз задржавање свих постојећих садржаја и њихово прилагођавање за саобраћај на двоколосечној прузи. Ово подразумева и

уређење станичног трга уз железничку станицу у Косјерићу ради бољег повезивања железнице и насеља и омогућавања лакше доступности услуга железнице самим грађанима Косјерића и околине;

3. Железница задржава земљиште и коридоре раније укинутих пруга.

Потребан простор за проширење и обнову железничке инфраструктуре у граду Косјерићу биће одређен планом генералне регулације града.

1.4. ПРЕГЛЕД ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА И КВАЛИТЕТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ НА ПОДРУЧЈУ НА КОЈЕ СЕ ИЗВЕШТАЈ ОДНОСИ

Општина Косјерић налази се у Западној Србији, на пола пута између Ваљево и Ужица. Припада Златиборском округу и његова је најсевернија општина. Обухвата горњи слив и изворишта река Скрапежа и Кладоробе које припадају сливу Западног Поморавља.

Косјерић представља управно-административно седиште истоимене општине у чији састав улазе 27 насеља од којих 26 насеља сеоског карактера, док је само једно насеље градског типа – Косјерић.

Градско насеље Косјерић је једино веће насеље и једино је имало изразити раст броја становника током анализираниог раздобља последњег пописа 2011. год. Ово је у складу са развијеним секундарним и терцијарним делатностима, као и присуством значајних јавних служби у Граду. Све ово упућује да је раст становништва повезан са положајем центра у структури насеља Општине.

Насељено место Косјерић се налази на укрштању два важна државна саобраћајна правца, на укрштају државног пута IB реда бр.21 и државног пута IIA реда бр.174. Државни пут IB реда бр.21 повезује Нови Сад - Ириг - Руму - Шабац - Коцељево - Ваљево - Косјерић - Пожегу - Ариље - Ивањицу - Сјеницу. Државни пут IIA реда бр. 174 повезује Ужице - Каран - Косјерић - Сеча Реку - Варду - Јакаљ - Костојевиће.

Слика бр. 1: Позиција Косјерића у односу на веће градове у окружењу

Општина Косјерић према попису из 2022. године има 10175 становника, распоређених у 27 насеља. Сва насеља Општине гравитирају варошици Косјерић, као једином насељу градског типа са развијеним секундарним и терцијарним делатностима.

Косјерић – општински центар, са нешто преко 3700 становника (2022. г.) у коме су сконцентрисане управне и јавне намене, објекти друштвеног стандарда, мања концентрација привредних делатности, како везаних за индустријску производњу тако и за трговину и услуге. Косјерић је, захваљујући прометно веома повољном положају и развоју индустрије цемента у непосредном окружењу, постао далеко најдоминантније насеље у Општини са изразитим растом броја становника у последњих пола века. Међутим, услед близине већих градова (Пожега, Ужице, Ваљево) и мале завсине зоне у подручју горњег Скрапежа град се није могао развити у веће насеље. Косјерић обавља и функцију центра услуга за

задовољење свакодневних и повремених потреба за становништво средишњег и југоисточног дела Општине – насеља Бјелоперице, Тубићи, Косјерић - село, Субјел, Мушићи, Шеврљуге, Мионица, Брајковићи, Дубница, Радановци, Галовићи.

1.4.1. ПРИРОДНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ

○ Геоморфолошке карактеристике

Положај и развој града Косјерића условљени су долином реке Скрапеж и котлинским проширењем у њој. Косјерићка котлина са североистока је ограничена оградима Маљена, са југоистока Честобродицом, са југозапада Црнокосом и са запада Јеловом Гором. Котлину је усекла река Скрапеж са притокама Лимац и Дубнички поток. Само насеље је формирано на речној тераси, која благо прелази у падине Маљена и Повлена. Насеље се шири према брду и спушта у алувијалну раван реке. Рељеф подручја општине показује општу нагнутоост од северозапада ка југоистоку и може се поделити на две основне целине:

- Алувијална раван око реке Скрапеж,
- Брдско планинско подручје, са највишим висинама на северозападу.

○ Геолошке карактеристике

Косјерић са околином, припада геотектонској јединици Дринско ивањички елемент (Димитријевић и Димитријевић, 1973) и геолошку грађу сачињавају палеозојски блок са неогеним покровом на северу и истоку, према суседној геотектонској јединици, односно Вардарској зони

На основу садашњег степена истражености појава и заступљености лежишта у експлоатацији, као и оних у фази истраживања и припреме, на подручју Косјерићке општине има веома ограничено распрострањење металичних сировина (само СУ), које се не користе услед економске исплативости. Од неметаличних минералних сировина, најзначајнији су лапорци и мрежаста магнезит. На територији општине су ипак распрострањени највише архитектонски и технички камен. На територији Косјерића распрострањени геолошки састав има одговарајуће инжењерскогеолошке карактеристике, али и појаве и процеси који деградирају или ограничавају намену терена. Све стене истражног подручја подељене су на:

- везане стенске масе;
- слабо везане стенске масе;
- неvezане стенске масе.

Групи везаних стенских маса припадају шкриљци, односно комплекс карбонске старости. Ове стене карактерише променљива и мала чврстоћа, као и велико хабање. Процес површинског распадања је интензиван, и у њима су честа површинска клизишта, па нису повољни за изградњу ни индивидуалних објеката.

Слабо везане стенске масе представљају миоценски седименти. Уколико ниво подземних вода није висок, инжењерскогеолошке карактеристике су доста повољне за изградњу.

Неvezане стенске масе, представљају алувијални седименти, и њихове инжењерскогеолошке карактеристике су углавном неповољне, а могућност угрожености поплавама додатно оптерећује коришћење ових терена. Антропогени утицај у овим теренима огледа се у самовољној експлоатацији шљунка и песка.

Коришћење и заштита геодиверзитета и геолошких ресурса

Коришћење и заштита постојећих геолошких ресурса и геодиверзитета спроводиће се:

- стварањем услова за интензивније и комплексније коришћење истраженог и билансираног минералног богатства;
- интензивирањем геолошких истраживања у перспективним подручјима;

*Извештај о стратешкој процени утицаја на животну средину
Друге измене и допуне Плана генералне регулације града Косјерића*

- санирањем деградиране, загађене и девастиране површине и развој пројеката који минимално угрожавају животну средину, применом тзв. „зеленог инжењерства“ и „технологије без или са минимумом отпадака“;
- искоришћавање основних минералних сировина из лежишта, као и свих пратећих компоненти које се могу рентабилно екстраховати, уз посебан нагласак на бочне и подинске стене лежишта које се често могу користити као грађевинско-технички камен или у друге сврхе;
- минимизирања техногеног отпада и његове трансформације у техногену сировину која се користи у одговарајућем производном процесу;
- очување и унапређење квалитета и квантитета воде; елиминисање загађивача у непосредној и ужој зони санитарне заштите издани воде. Захватање и флаширање воде је забрањено изузев у случају добијања лиценце према поступку прописаном од стране Републике за коришћење природног добра институције надлежне за управљање;
- вредновања стања геодиверзитета;
- овера резерви за коришћење минералних сировина и прибављање пратеће документације (услови, мишљења, сагласности);
- забрана коришћења бигра на свим изданцима и појавама.

У планском обухвату нису планирани нови копови ни каменоломи.

Према условима Министарства рударства и енергетике бр. 350-01-125/2022-06 од 03.02.2023. год:

1. На простору који је обухваћен предметним планом, Министарство рударства и енергетике, Сектор за геологију и рударство је одобрило извођење геолошких истраживања минералних ресурса, експлоатациона поља и оверене резерве и то:

ИСТРАЖНА ПОЉА

- а) Привредном друштву „НАФТНА ИНДУСТРИЈА СРБИЈЕ“ а.д. - Нови Сад одобрено извођење геолошких истраживања нафте и гаса, јужно од Саве и Дунава, на истражном простору који се у регистру истражних простора води под бројем 1915 (решење бр: 310-02-0059/2010-06 од 1.04.2010. год.). Одобрени истражни простор обухвата територију Републике Србије јужно од Саве и Дунава и исти је омеђен координатама:

42°15'22" и 45°03'06" северне географске ширине и
19°00'54" и 23°00'43" источне географске дужине.

Наведени простор који је одобрен за извођење геолошких истраживања нафте и гаса „Нафтној индустрији Србије“, а.д. није графички приказан, јер обухвата далеко већу површину од површине овог Плана. Геолошка истраживања нафте и гаса се спроводе на целој територији Републике Србије у складу са одобрењима Министарства рударства, а према секторима истраживања. Предмет овог плана није у супротности ни у колизији са наведеним одобрењем.

○ Хидрографске карактеристике

Највећи водоток на подручју Плана је река Скрапеж која настаје узводно од фабрике цемента спајањем Годљеваче и Сечице, а код Пожеге се састаје са Ђетињом и Голијском Моравицом од којих настаје Западна Морава. Дугачка је 26 km и има променљив водостај. Протицај реке износи 3 до 5 m³/s. Притоке су јој Кладороба и Лимац, Добрињска река и Лужница. **Скрапеж** је вода I реда према Одлуци о утврђивању полиса вода 1-ог реда („Службени гласник РС“ бр. 83/2010), док су остала два водотока воде II реда. Скрапеж је кроз Косјерић уређена регулација (двогубо корито, камен у бетону) у дужини од 1 km, али није обухваћен Оперативним планом одбране од поплава које спроводи надлежно ЈВП.

Кладороба је лева притока Скрапежа, која тај назив добија после спајања Ражанске и Стојићке реке, које извиру испод Букова, односно Повлена. Има веома густу речну мрежу. Регулација Кладоробе кроз град је неуређена.

Лимац је десна притока Скрапежа. Протиче скоро кроз само градско језгро Косјерића и уређена је регулација у дужини од око 600 m од улива у Скрапеж. Регулација је рађена као обрнуто слово П, комбинација бетон и камен у бетону. Треба поменути да задњих 100 m пре улива, поток протиче кроз фабрички круг предузећа „Елкок“.

Наведени водотокови су обухваћени Оперативним планом одбране од поплава који спроводи јединица локалне самоуправе на водама II реда. Скрапеж је обухваћен без обзира што је вода I реда, јер није обухваћен Оперативним планом који доноси Република Србија за воде I реда.

- **Климатске карактеристике**

Општина Косјерић има повољну и пријатну климу. На већем делу њене територије заступљена је умерено-континентална клима са континенталним плувиометријским режимом. То је подручје ниже надморске висине, са умерено топлим летима, умерено хладним зимама и дугим прелазним добима. У планинском подручју општине (преко 800 м.н.в), заступљена је субпланинска клима. Зиме су врло хладне, лета свежа, док су температурне амплитуде мале са топлијим јесенима од пролећа.

- Температура ваздуха

Максимална температура је у јулу 23°C, а минимална у јануару - 3,5°C. Лети, хладан ваздух са Повлена и Маљена струји према нижим деловима и ублажује летње врућине. Први мразеви се јављају у септембру. На овој територији ледени дани се јављају од новембра до марта, са максимумом у јануару. Мразни дани се јављају и у априлу, па чак и у мају (позни мразеви).

- Влажност ваздуха

Релативна влажност ваздуха на подручју општине Косјерић је минимална у априлу (око 71%), а максимална у децембру (око 86%), што је последица обилних падавина које се излучују у виду кише и снега и ниских температура ваздуха. Најниже вредности релативне влажности ваздуха су у априлу, јулу и августу. Април има релативно ниске температуре ваздуха, али мање количине падавина у односу на мај и јун. Падавине су у јулу и августу смањене, док су температуре знатно више.

- Падавине

Просечна годишња количина падавина за подручје општине Косјерић износи 778 mm, максимални просек је у мају (94 mm), а минимум у фебруару (48 mm). Број дана са снежним падавинама се креће од 56 у нижим до 94 у вишим пределима. Средње месечне и годишње падавине су неравномерно распоређене. Први максимум падавина се јавља крајем пролећа. Примарни минимум се јавља у октобру на ободним деловима, а у фебруару у котлинама. Секундарни максимум се јавља у новембру, а секундарни минимум на планинама у фебруару, а у котлинама у октобру.

- Облачност и осунчаност

Са око 2000 сунчаних сати годишње, подручје општине Косјерић изузетно је повољно за туристе, и зими и лети. Стварно трајање Сунчевог сјаја креће се од 1950-2240 h за годину дана, односно од 1346-1430 h у току вегетације, што је 66-69% годишње суме. Облачност на годишњем нивоу износи 5.1-5.9 десетина, а у току вегетације 4.3-5.1 десетина. Облачност је више изражена у току зиме и на почетку вегетације. Такође, котлински делови имају већу облачност од ободних делова, а те се разлике јављају у свим месецима током године.

○ Ветрови

На подручју општине јављају се ветрови свих праваца. У планинским пределима честина и јачина ветра далеко више зависе од рељефа, него у низијским крајевима јер се са променама надморске висине мења распоред ваздушног притиска. Услед знатне отворености према Панонској низији, на северу подручја доминирају северни и северозападни ветрови. Хладни ветрови дувају са Дрине и познати су по томе што доносе падавине. У пролеће и јесен дувају југо и ветар са Златибора, наговештавајући промену времена. Преовлађујуће струјање ваздуха на подручју Косјерића је северозападно.

○ Флора

На простору обухвата плана налазе се два мала комплекса, државних шума који чине делове газдинске јединице „Јеље- Тавник“, којом газдује Шумско газдинство „Ужице“ Ужице. Основан намена шума је производња техничког дрвета. На обухваћеним површинама се налазе састојине: цера и вештачки подигнуте састојине смрче. Остале шумске површине су у приватном власништву.

Појас **заштитног зеленила** од цементаре према граду са тзв. "продувним системом", односно са прекидима шуме, како би се спречило да ваздушне струје пребаце честице преко шуме на град. На овим површинама није могућа никаква изградња због близине копова и не условности изградње.

○ Сеизмолошке карактеристике

Подручје Србије карактеришу тектонски земљотреси, а величина штетних дејстава зависи од литолошког састава стенског комплекса, регионалних и локалних сеизмогених услова. Територија Косјерића налази се у Дринско ивањичком елементу који се простире у залеђу Динарида, тачније ван зоне примарних утицаја. Према карти напонских поља Србије (Сикошек, 1996), истражни терен се налази на граници зоне компресије и зоне интеракције компресије и ундације астеросфере, на растојању од око 200 до 350 km од примарног контакта. Ту су могући земљотреси са магнитудама $7,5 > M > 6,5$, односно интензитета $10^{\circ} > MCS > 9^{\circ}$ (Сикошек, 1996)".

Према условима Републичког сеизмолошког завода број 02-34-1/2023 од 16.01.2023. године општина Косјерић се налази у подручју сеизмичког интензитета VII -VIII степена MKS (Слика бр. 1), што одговара интензитету средње разорне моћи.

Основна мера заштите од земљотреса представља примену принципа асеизмичког пројектовања објеката, односно примену сигурносних стандарда и техничких прописа о градњи на сеизмичким подручјима.

Могућа заштита односи се на усклађен размештај функција и намена у простору и строго поштовање законских прописа о сеизмичким дејствима на конструкције, уз детаљно истраживање терена.

Слика бр. 1: Карта сеизмичког хазарда за повратни период 475 година изражен у степенима макросеизмичког интензитета

Природна добра

На основу услова Завода за заштиту природе Србије (бр. 021-4170/2 од 12.01.2023. г.), предметно подручје Плана нема заштићених подручја за које је спроведен или покренут поступак заштите, утврђених еколошки значајних подручја и еколошких коридора од међународног значаја еколошке мреже Републике Србије.

Мере заштите природе наведене у поглављу 3.4.

Културна добра

Према условима Завода за заштиту споменика културе Краљево бр. 595/3 од 10.08.2023. године на планском подручју утврђена су следећа непокретна културна добра:

1. Стари хан у Косјерићу (Решење о проглашавању Старог хана у Косјерићу за непокретно културно добро — споменик културе број 1947/49 од 21. децембра 1949. године донето од стране Завода за заштиту и научно проучавање споменика културе НРС)
2. Зграда Среског начелства (Одлука о проглашавању зграде Среског начелства у Косјерићу за непокретно културно добро - споменик културе број 06-6/84 од 12. октобра 1984. године донето од стране Скупштине општине Косјерић)

Поред утврђених културних добара, евидентирана су и следећа добра под претходном заштитом. Ова добра се налазе у процедури за утврђивање непокретних културних добара.

1. Целина „Стара Варош у Косјерићу” заводни број 993/1 од 04.08.2023;
2. Стара воденица у Косјерићу, бр. евиденције 129, од 29.09.2020.;
3. Црква рођења Пресвете Богородице у Косјерићу, бр. евиденције 130, од 29.09.2020.;
4. Стара школа у Брајковићима, бр. евиденције 132, од 30.09.2020.;
5. Олимпијска чесма у Косјерићу, бр. евиденције 131, од 30.09.2020.;
6. Гробница бораца НОР-а у Косјерићу, бр. евиденције 12, од 29.09.2020.;

Целина „Стара Варош у Косјерићу”

У оквиру просторне целине „Стара Варош у Косјерићу” издваја се један број грађевина које имају већу вредност од преосталог грађевинског фонда и које су својим културно-историјским и архитектонско-урбанистичким карактеристикама обележиле градњу на овом подручју. У ову групу убрајају се следећи објекти:

Непарна страна: кућа у Ул. Карађорђевој 5, на к.п. бр. 1152/1, кућа у Ул. Карађорђевој 7, на к.п. бр. 1155 (НКД), кућа у Ул. Карађорђевој 9, на к.п. бр. 1154, кућа у Ул. Карађорђевој 17, на к.п. бр. 982/2 и 982/3, кућа у Ул. Карађорђевој 31Б, на к.п. бр. 969, кућа у Ул. Карађорђевој 33, на к.п. бр. 964, кућа у Ул. Карађорђевој 35, на к.п. бр. 962, кућа у Ул. Карађорђевој 37, на к.п. 961, кућа у Ул. Карађорђевој 39, на к.п. 957, кућа у Ул. Карађорђевој 41, на к.п. 956, кућа у Ул. Карађорђевој 43, на к.п. 955, кућа у Ул. Карађорђевој 45, на к.п. 953/1, 953/2 и 953/3, кућа у Ул. Карађорђевој 47, на к.п. 949 и кућа у Ул. Карађорђевој 53, на к.п. 942 све КО Косјерић (Варош),

Парна страна: кућа у Ул. Карађорђевој 2, на к.п. бр. 1162, кућа у Ул. Карађорђевој 10, на к.п. бр. 1159/1, кућа у Ул. Карађорђевој 14, на к.п. бр. 1158/1, кућа у Ул. Карађорђевој 14, на к.п. бр. 1157, кућа у Ул. Карађорђевој 16, на к.п. бр. 897/1, кућа у Ул. Карађорђевој 16А, на к.п. бр. 897/11, кућа у Ул. Карађорђевој 20, на к.п. бр. 897/10, кућа у Ул. Карађорђевој 36, на к.п. бр. 941, кућа у Ул. Карађорђевој 38, на к.п. бр. 939/1, кућа у Ул. Карађорђевој 40, на к.п. бр. 937/7 и 937/8, кућа у Ул. Карађорђевој 50, на к.п. бр. 928/1 и 928/2, кућа у Ул. Карађорђевој 54, на к.п. бр. 927/2 све КО Косјерић (Варош), Објекат у Ул. Олге Грбић 4, на к.п. бр. 937/5, Објекат у Ул. Олге Грбић 10, на к.п. бр. 937/2, све КО Косјерић (Варош), Објекат у Ул. Кнеза Милоша 2, на к.п. бр. 897/9, објекат у Ул. Кнеза Милоша 4, на к.п. бр. 897/8, објекат у Ул. Кнеза Милоша 6, на к.п. бр. 897/7, Објекат у Улици Кнеза Милоша бр. 14, на к.п. бр. 1185, све КО Косјерић (Варош), Објекат у Ул. Максима Марковића 46, на к.п. бр. 1289, објекат у Ул. Максима Марковића 58, на к.п. бр. 1283/1, све КО Косјерић (Варош).

Сви наведени, издвојени објекти у оквиру граница целине уживају заштићени статус.

Археолошки локалитет

На планском подручју налази се следећи археолошки локалитет:

7. Мркшина црква (трајна заштита по сили закона);

На кп. 783, 782, 778/1, 776/1 и 777 КО Косјерић (варош) налази се средњовековно насеље под називом Мркшина црква. Локалитет је сондажно истраживан 1903. и 2013. године када је потврђено постојање материјалних остатака из периода средњег века али не и манастир у коме је радила последња стара српска штампарија како се дуго сматрало у народу. Овај локалитет ужива трајну заштиту по сили закона.

Остали споменици, спомен бисте, спомен чесме и спомен плоче од интереса за заштиту културних добара на подручју плана:

- Споменик Антонију Косијеру, испред старог хана Спомен биста кнезу Алекси Поповићу, испред старог хана Спомен биста генералу Љубомиру Марићу у Косјерићу
- Споменик Карађорђу у Косјерићу
- Споменик посвећен ратницима 1912 - 1918 и борцима НОР-а и жртвама фашистичког терора 1941 - 1945 у парку
- Спомен биста Мирољубу Мити Игумановићу (1915 - 1942), испред школе Спомен биста Мшшвоју Ракићу (1919 - 1944), испред школе
- Спомен чесма посвећена палим борцима Првог и Другог светског рата и палим борцима у ратовима 1990- 1999, испред школе
- Спомен плоча на Задрузи у Брајковићима, посвећена палим борцима НОР од 1941 - 1945 године села Брајковићи (ова плоча је реплика, обновљена и постављена 2017. године и на њој је изостављено име Данила Јововића). Оригинал се налази прислоњен уз зид Задруге испод обновљене плоче).
- Спомен чесма посвећена Миленку Тришићу Бимбу, борцу 1 рачанске чете, на месту његове погибије, поред пута, у близини цементаре
- Споменици у порти цркве рођења Пресвете Богородице у Косјерићу из различитих временских периода
- Спомен плоча на објекту у Ул. Карађорђевој 47 посвећена Олги Грбић
- Спомен плоча на објекту у Улици кнеза Милоша бр. 14 у Косјерићу посвећена Миладину Миши Зарићу (1889 - 1976)
- Спомен плоча на објекту у Ул. Карађорђевој 16 А (на објекту 18), који нам говори о томе да је у овом објекту био штаб Прве црногорске чете одакле се руководило устанком у Црногорском срезу

Мере заштите културних добара наведене су у поглављу 3.4.

1.4.2. СТВОРЕНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ

Становање

У граду Косјерић који се налази у Златиборском округу према попису становништва из 2022. године живи 10175 становника. У градском насељу Косјерић живи 3723 становника, од тога 1787 мушкараца и 1936 жена).

Саобраћајна мрежа

Кроз територију Плана Генералне Регулације пролази следећа државна путна мрежа:

- **државни пут I Б реда број 21**, деонице **021127** Каона - Косјерић (Варда), **021128** Косјерић (Варда) - Косјерић и деоница **021129** Косјерић - Честобродица, на делу од km 180+949 до km 1186+226. Дужина деонице у обухвату плана је 5272 m,
- **државни пут II А реда број 174** деонице **17401** Ужице (Каран)- Косјерић и **17402** Косјерић (Варда) - Варда на делу од km 32+332 до km 38+372. Дужина деонице у обухвату плана је 6040 m.

У оквиру плана налази се следећа железничка инфраструктура:

- **магистралана главна међународна једноколосечна електрифицирана железничка пруга број 1: (Београд Центар) – Ресник – Пожега – Врбница – Државна граница – (Бијело Поље)**, на дужини око 3,8 km (од km 117+760 до km 121+620), која повезује општину Косјерић са регионом западне Србије,
- **индустријски колосек за Титан Цементару** Косјерић који се скретницом број 4. у km 118+569,6 одваја у станици,
- железничка станица Косјерић (у km 118+881) са 6 станичних колосека од који је један манипулативни и један магацински, која је отворена за превоз робе и путника,
- на подручју општине Косјерић нема путних прелаза у нивоу преко железничке пруге Београд – Ресник – Пожега – Врбница – Државна граница, док на индустријском колосеку Титан Цементаре се налазе три путна прелаза у км 0+537, у км 1+357 и у км 2+978. у оквиру план постоје три денivelисана укрштаја и то два надвожњака (у км 118+242 и у км 120+019) и подвожњак (у км 119+209).

Стање инфраструктурне мреже

Градско насеље Косјерић се снабдева водом са изворишта „Таорско врело“ на удаљености око 12km од Косјерића („капацитета око 33 l/sek). Године 1983. је изграђен одговарајући водозахват, доводни цевовод $\varnothing 300\text{mm}$ до постројења за поправку квалитета у Косјерићу са котом дна резервоара од 478,50m. Сабирна комора резервоара је запремине 750m^3 воде.

Индустријске потребе за техничком водом и за противпожарну заштиту индустрије цемента, обезбеђују се посебним водозахватом са филтером из реке Скрапеж, где се „тиролским захватом„ са таложника узима речна вода и одводи до црпне станице сирове воде, одакле се пумпама диже до резервоара индустријске воде чиме се обезбеђује потребна количина воде и радни притисак у мрежи индустријске воде са противпожарним хидрантима у кругу фабрике цемента. Из градског резервоара пијаће воде посебним прикључком се доводи потребна количина пијаће воде за санитарне потребе у објектима комплекса цементаре.

Прикупљање, одвођење и пречишћавање употребљених санитарних вода се обавља путем цевне мреже и уређаја фекалне канализације по сепаратном систему канализације, тј. одвојено од кишне канализације. Постојећа мрежа фекалне канализације од цеви $\varnothing 200\text{-}\varnothing 350\text{mm}$ прикупљене отпадне воде непосредно излива на три места у реке Скрапеж и Кладаробу, без претходног физичког, хемијског и биолошког пречишћавања, па је неопходно ове изливе повезати цевном мрежом $\varnothing 400\text{mm}$, и одвести низводно, планираним колектором, до планираног Централног постројења за пречишћавање отпадних вода. За градско постројење за пречишћавање отпадних вода Косјерића, капацитета 5.000 ES треба применити технологију пречишћавања са активним муљем – тростепени биолошки систем који обухвата примерно, секундарно и терцијарно пречишћавање. Обрада муља би се вршила проценом аеробне стабилизације са механичком дехидратацијом.

Планирано је постројење за пречишћавање отпадних вода (ППОВ) на к.п. бр. 2646/3, 2645 и делу к.п. бр. 2646/2 све у к.о. Село Косјерић. Технологија пречишћавања отпадних вода ће се дефинисати техничком документацијом.

*Извештај о стратешкој процени утицаја на животну средину
Друге измене и допуне Плана генералне регулације града Косјерића*

Подручје Косјерића се електричном енергијом снабдева из ТС 110/35kV „Косјерић“ инсталисане снаге 1x20MVA. Трафостаница је на шири електроенергетски систем прикључена 110kV далеководима из правца Ваљева и Севојна. Напајање ТС 110/35kV „Косјерић“ из два правца обезбеђује потребну сигурност напајања подручја електричном енергијом. Комплекс Цементаре електричну енергију добија преко ТС 110/6kV снаге 2x12,5 MVA из правца ТС 110/35kV „Косјерић“. Из примарне ТС 110/35kV „Косјерић“ преко 35kV далековода, напајају се ТС 35/10kV укупне инсталисане снаге 13 MVA. Преко планског подручја прелазе трасе надземних водова 35 kV, који су изведени надземно и припадају трафо реону ТС 110/35 kV „Косјерић“:

- ДВ 35kV на челично-решеткастим стубовима са Al-Џе проводницима попречног пресека $3 \times 70 \text{mm}^2$ од ТС 110/35kV „Косјерић“ – ТС 35/10kV „Косјерић 1“
- ДВ 35kV на челично-решеткастим стубовима са Al-Џе проводницима попречног пресека $3 \times 70 \text{mm}^2$ од ТС 110/35kV „Косјерић“ – ТС 35/10kV „Ражана“
- ДВ 35kV на бетонским стубовима са Al-Џе проводницима попречног пресека $3 \times 70 \text{mm}^2$ од ТС 35/10kV „Каленић“ – ТС 35/10kV „Косјерић 1“
- ДВ 35 kV на дрвеним импрегнираним стубовима са Al-Џе проводницима попречног пресека $3 \times 35 \text{mm}^2$ од ТС 35/10kV „Каленић“ – ТС 35/10kV „Косјерић 1“

На планском подручју постоји изграђена трафостаница 35/10kV: ТС „Косјерић 1“, инст. снаге 2x4MVA. Из ТС 35/10kV одговарајућим 10kV водовима су прикључене ТС 10/0,4kV, којих на територији општине Косјерић има укупно 144 са инсталисаном снагом 31MVA, а у зони Плана генералне регулације укупно 30 инсталисане снаге 22MVA. Трафостанице су изграђене као слободностојеће (зидане и монтажно-бетонске), у оквиру објекта, типа „кула“ и као стубне. Електроенергетски водови напонског нивоа 10kV и 1kV су изведени надземно и једним делом подземно.

Старим планом генералне регулације, као и Изменом и допуном ПГР-а насеља Косјерић, предвиђена је изградња једанаест нових ТС 10/0,4kV, тип МБТС, снаге 1x630(1000)kVA, означене на графичком плану са редним бројевима I до XI. За напајање нових ТС 10/0,4kV треба изградити кабловске водове 10kV типа ХНЕ 49-А 3x (1x150)mm² или сличне, положене у профилима постојећих и планираних саобраћајница.

На подручју обухваћеним изменом и допуном плана генералне регулације „град Косјерић“ постоји изграђена телекомуникациона мрежа која се састоји од приступних мрежа:

- АТЦ Косјерић кабловска подручја Но1, Но2, Но3, Но4, Но5, Но6 и Н11
- МИПАН Ђорђевићи
- МИПАН Милеве Косовац
- МИПАН Рада Ђорђевић.

На обухваћеном подручју налази се постојећа телекомуникациона инфраструктура која се састоји од телекомуникационе канализације и подземних и надземних каблова. Заступљени су бакарни каблови у приступној мрежи и оптички каблови у транспортној мрежи за потребе повезивања комутационих чворова као и за транспортне међумесне правце. На простору обухваћеним планом генералне регулације не постоје базне радиостанице мобилне телефоније оператера Телеком Србија.

Према условима ЈП „Србијагас“ (бр. 06-07/11072 од 23.06.2020.год.), у обухвату Измена и допуна Плана генералне регулације града Косјерића налази се:

- транспортни гасовод од челичних цеви максималног радног притиска (MOP) 50 бар, пречника $\varnothing 273 \text{mm}$, у функцији;
- главна мерно - регулациона станица (ГМРС) „Косјерић“ капацитета 24000m³/h, у функцији;
- дистрибутивни гасовод од челичних цеви MOP 16 бар. пречника $\varnothing 219 \text{mm}$, у функцији;
- Мерно регулациона станица (MPC) „Топлана Косјерић“, у функцији.

Главна мерно регулациона станица (ГМРС) изграђена је на отвореном простору, на кп.бр. 1482. Уз мерно регулациону станицу изграђен је улазни и излазни шахт у складу са стандардима и прописима.

Мерно регулациона станица (MPC) је изграђена на к.п. бр.892/2 к.о. Варош Косјерић, капацитета 10 000 m³/h.

1.4.3. СТАЊЕ КВАЛИТЕТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Током израде Плана разматрани су постојећи и потенцијални проблеми и ограничења животне средине, те су дефинисана одговарајућа планска решења која ће се позитивно одразити на свеукупни развој ширег окружења. У смислу одрживог развоја простора неопходно је усвојити најадекватнији начин коришћења природних ресурса и организовања простора, са циљем очувања природних вредности и унапређења животне средине.

Приликом израде Стратешке процене утицаја потребно је дати преглед постојећег стања и квалитета животне средине на подручју за које се Извештај доноси. Анализа постојећег стања природне средине и оцена основних чиниоца животне средине представља један од кључних корака, који су генерално потребни да би се постигли циљеви сваке стратешке процене утицаја на животну средину. Основне карактеристике постојећег стања дефинисане су на основу: постојећих планских докумената, информација добијених од стручних служби, доступне стручне и научне литературе, као и директним увидом у стање на терену.

Да би се процена утицаја на животну средину правилно извршила, од велике важности је да се узму у обзир посебно природне компоненте подручја. Анализа стања животне средине на подручју ПГР-а, треба да обједини постојеће, парцијалне, методолошки просторно и временски несинхронизоване анализе и оцене стања и пружи стручну основу за планирање даљег урбаног и просторног развоја, уређење простора и заштита средине.

Загађивање ваздуха подразумева непожељне примесе физичких, хемијских, биолошких карактеристика у ваздуху које неповољно делују на човека.

Квалитет амбијенталног ваздуха условљен је емисијама SO₂, NO_x, CO, чађи, прашкастих материја и других загађујућих материја које потичу из различитих објеката и процеса. Као главни извори загађивања ваздуха су термоенергетски објекти (термоелектране, топлане), рафинерије нафте, објекти хемијске индустрије, производи сагоревања горива у домаћинствима, индивидуалним котларницама и индустрији, затим саобраћај, грађевинска делатност, неодговарајуће складиштење сировина, депоније отпада и др. Загађење ваздуха из тачкастих извора последица је застарелих технологија, недостатка постројења за пречишћавање димних гасова и ниске енергетске ефикасности постројења у индустријском и енергетском сектору, као и лошег квалитета горива за грејање. Узроци загађења ваздуха из мобилних извора су лош квалитет моторног горива (оловни бензин), употреба старих возила која се лоше одржавају и возила без катализатора, као и неадекватни технички стандарди за возила. Квалитет ваздуха контролише се и прати мерењем емисије и имисије.

Квалитет ваздуха у Косјерићу условљен је климатским, географским, геоморфолошким карактеристикама, као и емисијом полутаната из разних сталних или повремених извора. Развој, потреба за енергијом и енергентима, урбанизација, развој саобраћаја условили су антропогени утицај на елементе животне средине, односно квалитет ваздуха. Аерополутанти потичу из: (1) индустрије (SO₂, непријатни мириси и други полутанти); (2) грејање (фосилна горива), и (3) саобраћаја (NO, NO₂, CO₂, угљоводоници, Pb, честице чађи, прашина и др.). Основни чиниоци који утичу на квалитет ваздуха су: технолошки процеси и операције привреде, сагоревање бензина, дизел горива и другог погонског горива, трансформисањем хемијске енергије горива у механичку и топлотну. Аерозагађења из домаћинства и саобраћаја су последица сагоревања чврстих и течних енергената и погонских фосилних горива – нафтних деривата, угља и сл., и то следећих супстанци: чађ, пепео, дим, SO₂, NH₃ једињења, CO₂, Pb, честице и др. Преласком на безоловна моторна горива, очекује се да у будућем периоду дође до смањења концентрација олова.

На градском подручју је интензивно одвијање саобраћаја, првенствено због дневних миграција становништва ради одласка на посао, школу... Ово подручје је изложено загађењу из индивидуалних ложишта и котларница и индустријских постројења јер је густина насељености већа, а и привредни објекти су лоцирани на овом подручју.

Индустријски и привредни капацитети смештени су углавном у широј градској зони. На подручју општине Косјерић, према подацима из Агенције за привредне регистре, регистровано је 105 привредних друштава и 432 предузетничке радње. Највећи број послује у области прерађивачке индустрије, у пољопривреди и грађевинарству, трговини, и сектору других услуга. Предузетничке радње су заступљене у свим делатностима, од којих су најзначајније: трговина, прерађивачка индустрија, саобраћај, угоститељство и грађевинарство. Најзначајнија и најзаступљенија привредна грана је прерађивачка индустрија, и то прерада цемента и прехранбена индустрија (прерада воћа и поврћа) која ангажује и највећи број радника. Најзначајнији привредни субјекти су: „Титан цемента Косјерић“ д.о.о., Кепо д.о.о., „Елкок“ а.д., Дестилерија Зарић, Предузеће GreenRoad д.о.о., Ирком д.о.о., MD Wagen d.o.o., Aquapur d.o.o, Компанија Aquawellproduction, Армакос градња, ГЗП Миловић комерц Косјерић, ГЗП Павловић Благоје- Брајковићи итд.

Када је реч о мониторингу ваздуха, 33Ј3 из Ужица, за потребе општине Косјерић, врши анализу аероседимената, и то:

Место Косјерић		Мерно место	
Полутант			
Таложне материје	6	Дуњићи Црепана Галовићи-гробље Основна школа Елкок- раскрсница Водовод Лугови	N: 44° 00.223'; E: 19° 54.706' N: 44° 00' 12.00"; E: 19° 54'18.15"
			N: 44° 00' 49.17"; E: 19° 52' 35.25"
			N: 43° 59.634'; E: 19° 54.451'
			N: 43° 59' 49.04"; E: 19° 54' 31.36"
			N: 44° 00' 33.88"; E: 19° 54' 00.28"
			N: 44° 00.404' ; E: 19° 55.553'
Олово,кадмијум, арсен никал и цинк у таложним материјама	2	Елкок- раскрсница Основна школа	N: 43° 59' 49.04"; E: 19° 54' 31.36"
Суспендоване честице PM10	1	Елкок- раскрсница	N: 43° 59' 49.04"; E: 19° 54' 31.36"
Олово, кадмијум, арсен и никал у суспендованим честицама PM10	1	Елкок- раскрсница	N: 43° 59' 49.04"; E: 19° 54' 31.36"

Мониторинг квалитета ваздуха траје најмање годину дана. У току тог периода врши се:

1. Континуирано узорковање укупних таложних материја на фиксним мерним местима у циљу добијања једомесечних узорака у којим се анализирају укупне таложне материје и остали параметри.
2. Индикативна 24 часовно узорковања PM₁₀ суспендованих честица на фиксним мерним местима у циљу одређивања концентрације PM₁₀ суспендованих честица и тешких метала.

Резултати мерења концентрација упоређују се са прописаним граничним вредностима, толерантним и циљним вредностима у циљу утврђивања нивоа загађености ваздуха. Критеријуми за оцењивање квалитета ваздуха дефинисани су чланом 11. Уредбе о условима за мониторинг и захтевима квалитета ваздуха (Сл. Гласник бр. 11/2010,75/2010 и 63/2014). Граничне и толерантне вредности и границе толеранције дефинисани су чланом 15. Уредбе о условима за мониторинг и захтевима квалитета ваздуха.

РЕЗУЛТАТИ за 2021. годину

Таложне материје и метали у таложним материјама

Табела бр. 2: Укупне таложне материје: Месечне вредности укупних таложних материја у $\text{mg}/\text{m}^2/\text{дан}$

Мерно место/ месец	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
▪ Црепана					139.0				113.5	70.77	79.32	78.0
▪ Дуњићи	472		88.8	79.6	57.5	71.3	471.1	121.7	41.9	471.7	46.59	545.0
▪ Водовод	54.5	86.4	59.3	18.0	88.8	167.8	173.5	90.3	41.6	39.1	49.5	87.7
▪ Елкок Раскрсница	50.5	170.4	71.2	98.4	100.6	111.1	79.6	60.9	47.2	53.4	102.3	37.5
▪ Галовићи-гробље	35.1	58.7	52.8	55.5	62.2	97.8	261.0	113.7	82.9	41.1	44.2	41.0
▪ О. Школа			111.7	165.6	29.7	209.4	217.4	115.8	92.0	46.2	92.2	19.3
▪ Лугови	61.1	76.9	68.4	54.9		102.7	123.2	69.0	81.6	24.8	12.9	61.8
Изнад месечног ГВИ (> 450 $\text{mg}/(\text{m}^2 \cdot \text{дан})$)	1	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	1

Табела бр. 3: Укупне таложне материје и метали у таложним материјама-годишњи просеци

Место узорковања	Укупне таложне материје [$\text{mg}/\text{m}^2/\text{дан}$] годишњи просек (ГВИ 200 $\text{mg}/\text{m}^2/\text{дан}$)	олово [$\mu\text{g}/\text{m}^2/\text{дан}$] годишњи просек ГВИ 100 $\mu\text{g}/\text{m}^2/\text{дан}$	кадмијум [$\mu\text{g}/\text{m}^2/\text{дан}$] годишњи просек ГВИ 2 $\mu\text{g}/\text{m}^2/\text{дан}$	никал [$\mu\text{g}/\text{m}^2/\text{дан}$] годишњи просек ГВИ 15 ($\mu\text{g}/\text{m}^2/\text{дан}$)	арсен [$\mu\text{g}/\text{m}^2/\text{дан}$] годишњи просек (ГВИ 4 $\mu\text{g}/\text{m}^2/\text{дан}$)	цинк [$\mu\text{g}/\text{m}^2/\text{дан}$] годишњи просек
Преко ГВИ на годишњем нивоу	1					
▪ Црепана	96.1					
▪ Дуњићи	224.3					
▪ Водовод	79.7					
▪ Елкок Раскрсница	81.9	2.93	0.17	7.49	0.11	42.6
▪ Галовићи-гробље	78.8					
▪ О.Школа	109.9	4.33	0.16	5.61	0.09	40.3
▪ Лугови	67.0					

Табела бр. 4: Суспендоване честице PM10 и метали у суспендованим честицама PM10

Место узорковања		Мерно место: Елок раскрсница				
Параметар испитивања		Суспендоване честице, PM ₁₀	садржај метала у PM10			
Суспендоване честице, фракција PM ₁₀			Олово µg/m ³	Арсен ng/m ³	Кадмијум ng/m ³	Никал ng/m ³
Јединица мере		µg/m ³	µg/m ³	ng/m ³	ng/m ³	ng/m ³
Метода		ДМ А19	ДМ А21	ДМ А21	ДМ А21	ДМ А21
Број узорка	Датум узорковања	Резултат (концентрација)				
0163/A	25.01.2021	47	0.005	0.75	0.35	6.22
0164/A	26.01.2021	29	0.005	0.75	0.35	2.5
0165/A	27.01.2021	40	0.005	0.75	0.35	2.5
0166/A	28.01.2021	86	0.005	0.75	0.35	16.4
0167/A	29.01.2021	92	0.005	0.75	0.35	7.77
0168/A	30.01.2021	83	0.005	0.75	0.35	16.4
0169/A	31.01.2021	81	0.005	2.02	0.35	6.68
0170/A	01.02.2021	35	0.005	0.75	0.35	13.5
0171/A	02.02.2021	67	0.005	0.75	0.35	2.5
0172/A	03.02.2021	100	0.005	0.75	0.35	6.45
0173/A	04.02.2021	81	0.005	0.75	0.35	2.5
0174/A	05.02.2021	74	0.005	0.75	0.35	2.5
0175/A	06.02.2021	98	0.005	0.75	0.35	2.5
0176/A	07.02.2021	139	0.005	0.75	0.35	2.5
0706/A	20.05.2021	9	0.005	0.75	0.35	2.5
0707/A	21.05.2021	17	0.005	0.75	0.35	2.5
0708/A	22.05.2021	15	0.005	0.75	0.35	2.5
0709/A	23.05.2021	15	0.005	0.75	0.35	2.5
0710/A	24.05.2021	16	0.005	0.75	0.35	9.86
0711/A	25.05.2021	25	0.005	0.75	0.35	2.5
0712/A	26.05.2021	21	0.005	0.75	0.35	2.5
0713/A	27.05.2021	19	0.005	2.22	0.35	2.5
0714/A	28.05.2021	16	0.005	0.75	0.35	2.5
0715/A	29.05.2021	13	0.005	0.75	0.35	2.5
0716/A	30.05.2021	13	0.005	0.75	0.35	2.5
0717/A	31.05.2021	14	0.005	0.75	0.35	2.5
0718/A	01.06.2021	18	0.005	0.75	0.35	2.5
0719/A	02.06.2021	23	0.005	0.75	0.35	6.34
1129/A	17.08.2021	15	0.005	0.75	0.35	2.5

*Извештај о стратешкој процени утицаја на животну средину
Друге измене и допуне Плана генералне регулације града Косјерића*

Место узорковања		Мерно место: Елкок раскрсница				
Параметар испитивања Суспендоване честице, фракција PM ₁₀ Јединица мере		Суспендоване честице, PM ₁₀	садржај метала у PM10			
		µg/m ³	Олово µg/m ³	Арсен ng/m ³	Кадми јум ng/m ³	Никал ng/m ³
Метода		ДМ А19	ДМ А21	ДМ А21	ДМ А21	ДМ А21
Број узорка	Датум узорковања	Резултат (концентрација)				
1130/A	18.08.2021	15	0.005	0.75	0.35	2.5
1131/A	19.08.2021	20	0.005	2.05	0.35	7.71
1132/A	20.08.2021	28	0.005	1.66	0.35	2.5
1133/A	21.08.2021	23	0.005	0.75	0.35	2.5
1134/A	22.08.2021	45	0.005	0.75	0.35	2.5
1135/A	23.08.2021	22	0.005	0.75	0.35	2.5
1136/A	24.08.2021	12	0.005	0.75	0.35	2.5
1137/A	25.08.2021	22	0.005	0.75	0.35	2.5
1138/A	26.08.2021	20	0.005	0.75	0.35	2.5
1139/A	27.08.2021	12	0.005	0.75	0.35	2.5
1140/A	28.08.2021	10	0.005	0.75	0.35	2.5
1141/A	29.08.2021	7	0.005	0.75	0.35	2.5
1142/A	30.08.2021	12	0.005	0.75	0.35	2.5
1598/A	11.11.2021	61	0.005	0.75	0.35	2.5
1599/A	12.11.2021	63	0.005	0.75	0.35	2.5
1600/A	13.11.2021	86	0.005	0.75	0.35	2.5
1601/A	14.11.2021	94	0.005	0.75	0.35	2.5
1602/A	15.11.2021	79	0.005	0.75	0.35	2.5
1603/A	16.11.2021	64	0.005	0.75	0.35	2.5
1604/A	17.11.2021	73	0.005	0.75	0.35	5.26
1605/A	18.11.2021	81	0.005	1.92	0.35	5.08
1606/A	19.11.2021	42	0.005	0.75	0.35	2.5
1607/A	20.11.2021	48	0.005	0.75	0.35	2.5
1608/A	21.11.2021	87	0.005	1.82	0.35	2.5
1609/A	22.11.2021	104	0.005	3.98	0.35	8.21
1783/A	24.12.2021	145	0.010	2.46	0.35	5.34
1784/A	25.12.2021	55	0.012	0.75	0.35	2.5
Годишња средња вредност		47.0	0.005	0.97	0.35	4.04
Број мерења		56				
90.4 перцентил		93.4				

ЗАКЉУЧАК

Укупне таложне материје:

У току 2021 забележено је прекорчење максимално дозвољене месечне вредности (450 mg/m²dan) на мерном месту Дуњићи у јануару, јулу и децембру. Просечне годишње вредности на мерним местим крећу се од 67,0 mg/m²dan на мерном месту Лугови до 224.3 mg/m²dan на мерном месту Дуњићи. Максимално дозвољена вредност за календарску годину (200 mg/m²dan) прекорачена је на мерним местима Дуњићи.

Метали у укупним таложним материјама:

Метали у укупним таложним материјама: Уредба о условим за мониторинг и захтевима квалитет ваздуха (Сл. гласник РС бр. 11/2012) не прописује граничне вредности за метале у укупним таложним материјама.

Годишње вредности за олово, кадмијум, арсен и никал су испод максимално дозвољених вредности датих у немачком стандарду ТА ЛУФТ. Вредности за цинк $42.6 \mu\text{g}/\text{m}^2\text{дан}$ (Елкок) и $40,3 \mu\text{g}/\text{m}^2\text{дан}$ (Основна Школа су испод $400 \mu\text{g}/\text{m}^2\text{дан}$ што је била важећа гранична вредност по Правилнику 54/92 који је важио до 2010.

Суспендовне честице фракција PM_{10} :

Мониторинг се темељи на повременим узорковњим. Број узорака 56 испуњава потребан број мерења. Средња годишња вредност износи $47,0 \mu\text{g}/\text{m}^3$ је изнад максимално дозвољене вредности за календрску год. ($40 \mu\text{g}/\text{m}^3$). Број прекорчења дневне максимално дозвољене вредности израчунат је преко 90.4-тог перцентила који износи 93,1 и већи је од 50. То индицира прекорчење дозвољеног број дана који на годишњем нивоу износи 35.

Метали у суспендовним честицама фракција PM_{10} :

Средње годишње вредности за олово $0.005 \mu\text{g}/\text{m}^3$ и мање је од дозвољених $1 \mu\text{g}/\text{m}^3$, за арсен је $0.97 \text{ng}/\text{m}^3$, што је испод дозвољене $6 \text{ng}/\text{m}^3$, средња годишње вредност концентрације кадмијум је $0.35 \text{ng}/\text{m}^3$ што је испод максимално дозвољене концентрације $5 \text{ng}/\text{m}^3$, и средња годишња концентрација за никал је $4.04 \text{ng}/\text{m}^3$, што је такође испод максимално дозвољене $20 \text{ng}/\text{m}^3$.

Агенција за заштиту животне средине врши континуирано спровођење оперативног мониторинга квалитета ваздуха у државној мрежи за праћење квалитета ваздуха на нивоу Републике Србије. Ова обавеза Агенције је дефинисана у Закону о заштити ваздуха („Службени гласник РС”, бр. 36/09, 10/13 и 26/21 – др. закон).

У агломерацији **Косјерић** током 2021. године ваздух је био III категорије, прекомерно загађен ваздух, услед прекорачења граничне вредности суспендованих честица PM_{10} и $\text{PM}_{2.5}$.¹

PM_{10}		средња годишња вредност	број дана са $> 50 \mu\text{g}/\text{m}^3$	максимална дневна вредност	36` у низу максималних дневних концентрација	Расположивост, %, података у 2018.
Косјерић	Г	48	102	134	88	76

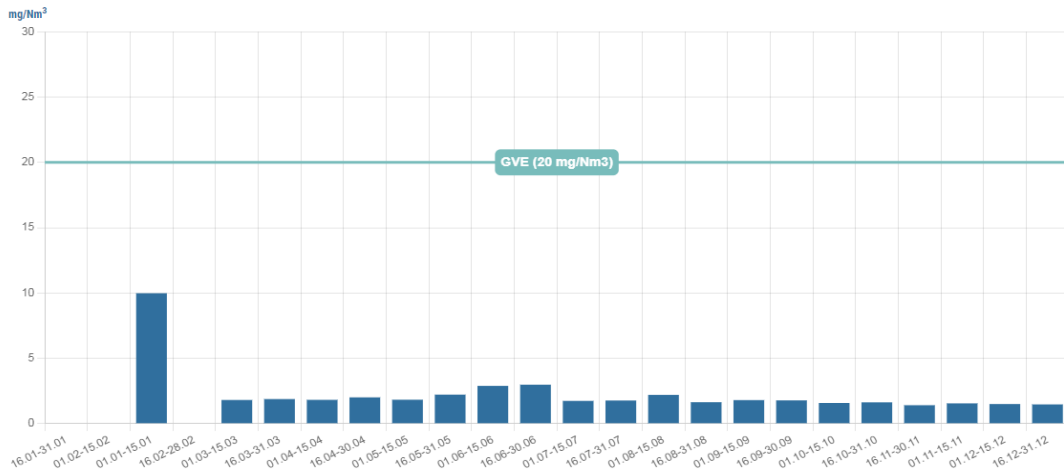
У табели су приказане средње годишње концентрације PM_{10} ($\mu\text{g}/\text{m}^3$), број дана са прекорачењем дневне ГВ ($50 \mu\text{g}/\text{m}^3$), максималне дневне концентрације ($\mu\text{g}/\text{m}^3$), 36` у опадајућем низу максимална сатна концентрација ($\mu\text{g}/\text{m}^3$), током 2021 године. У Косјерићу су прекорачење дневних граничних вредности, $50 \mu\text{g}/\text{m}^3$ забележена током 102 дана.

У оквиру „Титан цементаре“ која се налази у западном делу планског обухвата најзначајнији извор прашкастих материја (прашине) представљају емитери технолошког процеса – пећи, млинови, као и дифузни извори емисије који настају услед манипулације и транспорта материјала. Емисије азотових оксида (NO_x) настају услед високе температуре и процеса сагоревања у пећима. Присуство сумпора је последица хемијског састава сировина. Продукт сагоревања сировина са примесама је штетни сумпорови оксиди (SO_x), најчешће сумпордиоксида, који проузрокује киселе кише и има изразито негативно дејство на биљни и животињски свет, као и на људе и изграђене структуре. На графиконима представљени су упоредно резултати континуираних мерења током 2021. и 2022. године у „Титан цементари“ у Косјерићу. Мерене су емисије прашкастих материјала (прашине), азотних оксида (NO_x) и

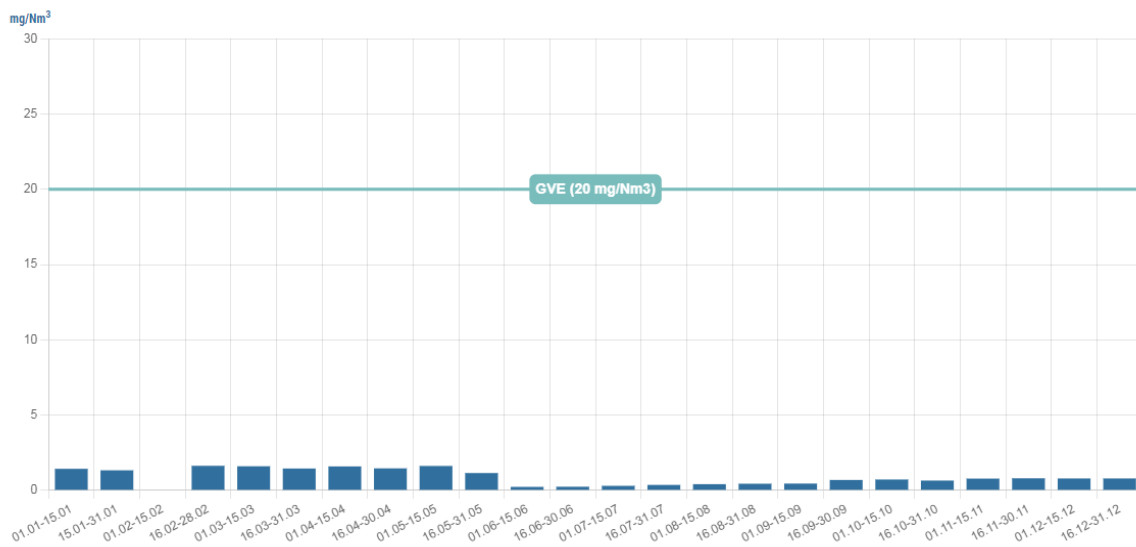
¹ Извор података: Годишњи извештај о стању квалитета ваздуха у Републици Србији 2021. године, Агенција за заштиту животне средине

сумпордиоксида (SO₂).

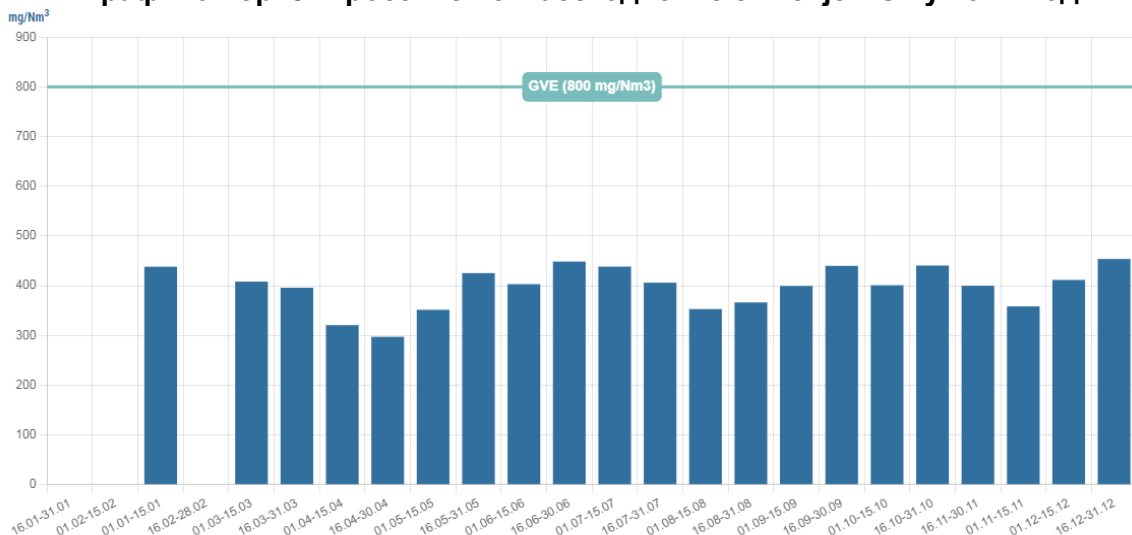
Графикон бр. 1: Просечне петнаестодневне емисије прашице у 2021. години

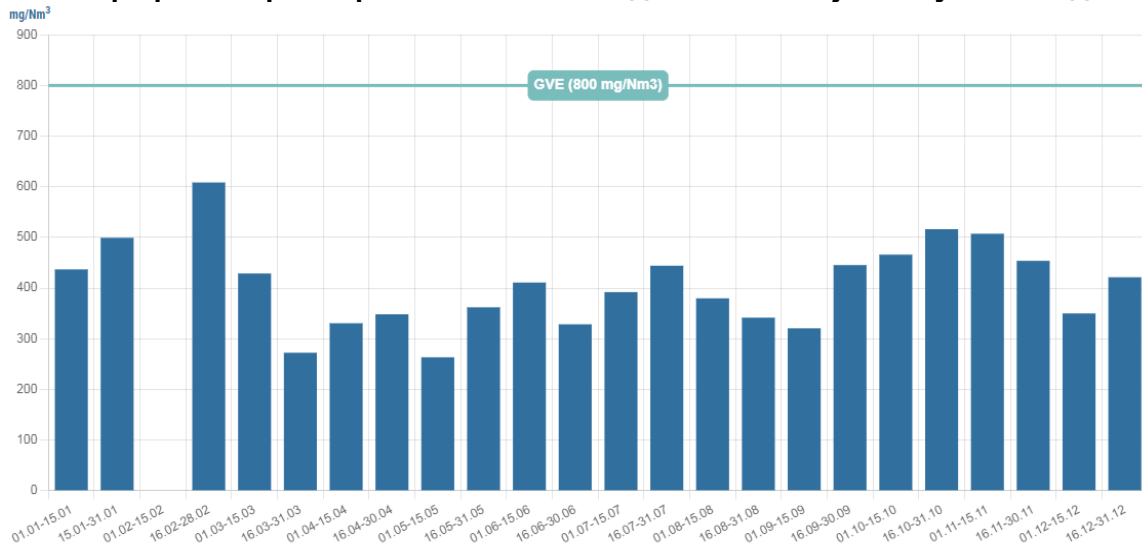
Графикон бр. 2: Просечне петнаестодневне емисије прашице у 2022. години

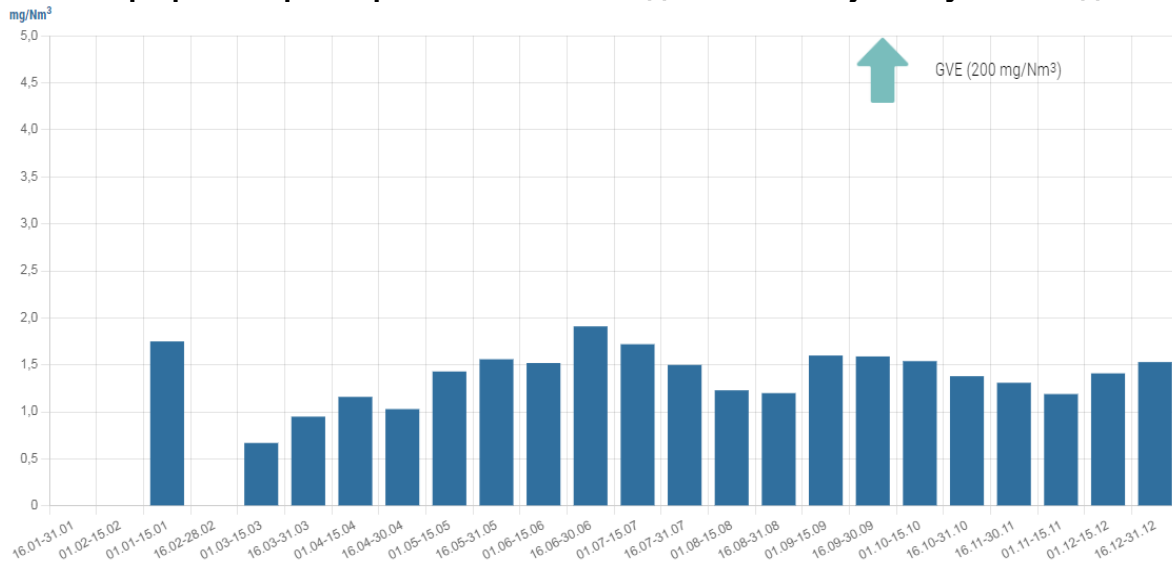
Графикон бр. 3: Просечне петнаестодневне емисије NO_x у 2021. години

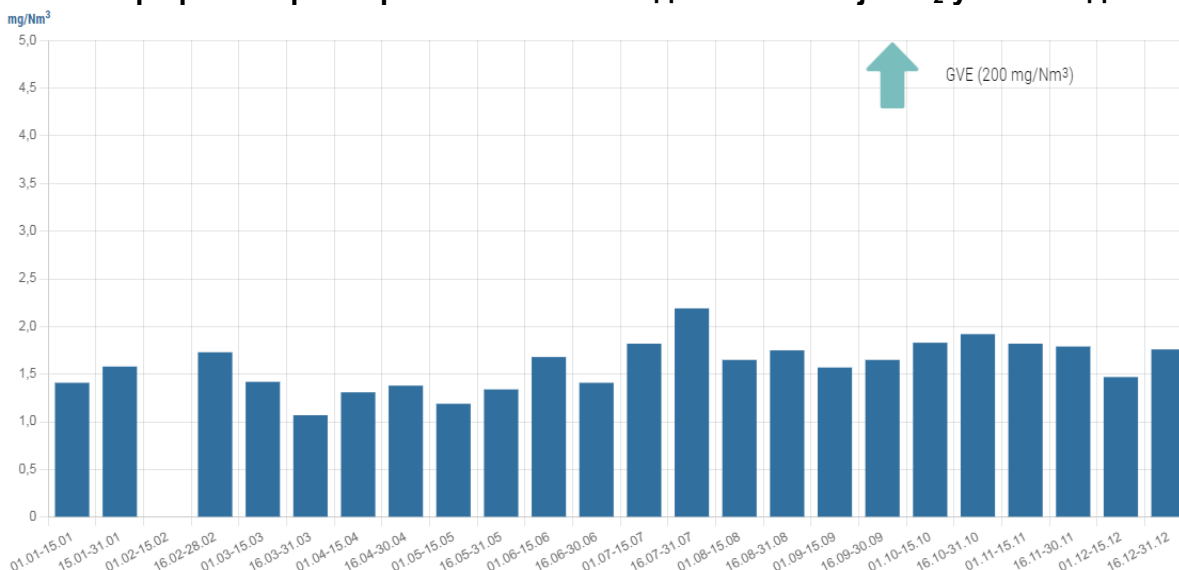
Графикон бр. 4: Просечне петнаестодневне емисије NOx у 2022. години

Графикон бр. 5: Просечне петнаестодневне емисије SO₂ у 2021. години

Графикон бр. 6: Просечне петнаестодневне емисије SO₂ у 2022. години

*Извештај о стратешкој процени утицаја на животну средину
Друге измене и допуне Плана генералне регулације града Косјерића*

GVE – Гранична вредност емисије

Nm³ – температура 273,15K, притисак 101,3 кПа, сув гас, запремински удео кисеоника 10%

Према Уредби о категоризацији водотока река Скрапеж која протиче кроз општину Косјерић на свом току сврстана у водоток I категорије квалитета.

Број и положај мерних профила на површинским водама, број и положај пијезометара и других објеката за мерење количине и нивоа подземних вода, начин и број мерења количине и нивоа површинских вода и подземних вода, начин и поступак испитивања квалитета вода, број и услове у којима се врши испитивање квалитета површинских и подземних вода и садржина извештаја о утврђеном квалитету вода утврђени су Уредбом о утврђивању годишњег програма мониторинга статуса вода за 2021. годину („Сл. гласник РС“ бр. 34/2021).

Табела бр. 5: Број и положај мерних профила на површинским водама

Назив станице	Водоток	Шифра водног тела	Ранг станице	координате положаја станице	
				х	у
Косјерић	Скрапеж	SKR_2	I	412256	4872391

Табела бр. 6: Врста мониторинга и програм рада станица за мерење количине и нивоа површинских вода

Назив станице	Водоток	Ранг станице	ПРОГРАМ РАДА СТАНИЦЕ					
			Осматрање водостаја	Регистровање водостаја аналогно	Регистровање водостаја дигитално	Мерење протока	Снимање попречног профила	Снимање пада водног огледала
Косјерић	Скрапеж	I	+		+	+	+	+

Назив станице	Водоток	Ранг станице	ПРОГРАМ РАДА СТАНИЦЕ					
			Мерење температуре воде	Пронос суспендованог наноса	Осматрање појаве и стања леда	Свакодневно извештавање	Снимање попречног профила	Снимање пада водног огледала
Косјерић	Скрапеж	I						

Назив станице	Водоток	Ранг станице	Врста мониторинга	
			Надзорни	Оперативни
Косјерић	Скрапеж	I		

Испитивање квалитета земљишта не врши се на територији планског обухвата. Највећи део планског обухвата представља грађевинско, затим шумско, водно и рудно земљиште. Може се закључити да загађивање земљишта није присутно у већем обиму, већ на појединим локалитетима, као што су: индустријске зоне и локалитети, комплекси/локалитети експлоатације минералних сировина, сметлишта, фреквентније саобраћајнице и слично.

Општина Косјерић је заједно са градовима/општинама Чачак, Ужице, Пожега, Ариље, Ивањица, Лучани, Чајетина и Бајина Башта оснивач Регионалног центра за управљање отпадом Дубоко Ужице, где се довози сакупљени комунални отпад са територија поменутих општина, у циљу његовог даљег третмана (рециклажа, депоновање). Није позната укупна количина комуналног отпада која се произведе на територији општине Косјерић, а на депонију Дубоко се отпреми годишње око 2000 тона. Организовано сакупљање отпада врши се на територији града и његовој околини, као и насељеним местима Ражана, Варда, Радановци, делови Брајковића и Косјерић села, што износи до 40% територије општине Косјерић.

Бука и вибрације су заступљени дуж саобраћајница, и у вршним часовима је најинтензивнија. Поред саобраћајница (државних путних праваца) повишена бука се може јавити и у оквиру привредних постројења.

1.5. РАЗМАТРАНА ПИТАЊА И ПРОБЛЕМИ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ У ПЛАНУ И ПРИКАЗ РАЗЛОГА ЗА ИЗОСТАВЉАЊЕ ОДРЕЂЕНИХ ПИТАЊА И ПРОБЛЕМА ИЗ ПОСТУПКА ПРОЦЕНЕ

Заштита животне средине подразумева поштовање свих општих мера заштите животне средине и природе као и свих техничко-технолошких мера и прописа утврђених законском регулативом и условима надлежних институција.

Специфични проблеми који су настали као пратећа појава досадашњег економског и друштвеног развоја на подручју насеља су еколошке природе. Реална оцена, односно процена присутних и делујућих еколошких поремећаја тешко је остварива будући да не постоје јединствено прихватљива репрезентативна и објективна мерила.

Питања животне средине на простору Плана која су вреднована и разматрана односе се пре свега на стање и квалитет вода, ваздуха, земљишта, стање предела, а затим и начин управљања отпадом, нивое буке на различитим потезима плана. Изразитих природних ограничења нема, ипак присуство поремећаја је евидентно, настали су нарушавањем еколошке равнотеже активним деловањем љуског фактора у односу на коришћење просторне целине и њихове специфичности или посебности.

Приликом анализе стања животне средине на планском подручју извори загађења/проблеми су разнородни: делимично изграђени инфраструктурни системи, одвођење отпадних вода, недостатак материјалних средстава за потребе развоја мониторинга планског обухвата.

Разлози за изостављање одређених питања и проблема из поступка процене

Извештај о Стратешкој процени може се изјаснити о томе зашто поједина питања из области заштите животне средине нису била меродавна за разматрање. У конкретном случају као таква питања оцењени су: питања везана за климатске промене, промене озонског омотача и утицај јонизујућег зрачења с обзиром да досадашња истраживања и сазнања о природном и другом зрачењу, врсти и садржају радионуклида не индикују опасност по здравље људи, уз поштовање прописа и обавеза из тих прописа у вези постојања и руковања материјалима и опремом која је извор зрачења (планским решењима се не предвиђају мере и радови којима би се стање у овој области животне средине могло погоршати).

1.6. РЕЗУЛТАТИ ПРЕТХОДНИХ КОНСУЛТАЦИЈА СА ЗАИНТЕРЕСОВАНИМ ОРГАНИМА И ОРГАНИЗАЦИЈАМА БИТНЕ СА СТАНОВИШТА ЦИЉЕВА И ПРОЦЕНЕ МОГУЋИХ УТИЦАЈА СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ

У поступку прибављања података за израду плана обрађивач је извршио евидентирање постојећег стања при чему су препознате површине по својој намени. Преко општинске службе сви корисници простора су упознати са поступком израде Плана генералне регулације за ово подручје. Услед карактеристика подручја у обухвату Плана, непосредног и ширег окружења, постојећих и планираних намена и функција, у поступку израде Плана обављене су консултације са заинтересованим и надлежним институцијама, организацијама и органима, у току којих су прибављени подаци, услови и мишљења.

Све консултације су релевантне за процес стратешке процене и израду Извештаја о стратешкој процени, а услови и мере надлежних органа, институција и предузећа су процесом стратешке процене вредновани и имплементирани у планска решења и саставни

су део Извештаја о стратешкој процени утицаја Плана на животну средину.

Прибављени су услови, мишљења и сагласности од следећих надлежних и заинтересованих институција, органа, организација:

Табела бр. 7: Списак тражених и добијених услова

	Услови	Број услова	Датум добијања услова
1.	Електродистрибуција Србије, огранак Ужице	2460800-Д-09.18-533788/2-22	17-јан-23
2.	ЈП Електромрежа Србија	130-00-UTD-003-1616/2022-002	22-дец-22
3.	Републички хидрометеоролошки завод	922-3-121/2022	16-дец-22
4.	"Југоросгаз" а.д. Београд	Н/И-602	09-дец-22
5.	"Инфраструктура Железнице Србије" Београд	3/2023-267	09-мар-23
6.	ЈП Србија шуме	1244	24-јан-23
7.	Завод за заштиту природе Србије	021-4170/2	12-јан-23
8.	Сеизмолошки завод	02-34-1/2023	16-јан-23
9.	Министарство одбране, Управа за инфраструктуру	22756-2	15-дец-22
10.	Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде	350-01-00176/2022-09	26-дец-22
11.	Министарство рударства и енергетике	350-01-125/2022-06	03-феб-23
12.	Путеви Србије	953-4212/23-1	20-мар-23
13.	Телеком Србија – извршна јединица Ужице	39964/1-2023 ЕХ	26-јан-23
14.	МУП	217-20727/22	09-дец-22
15.	ЈКП „Елан“	723-03/22	28-јун-23
16.	ЈП „Србијас“	06-07-11/3925	15-дец-22
17.	ЈВП“Србијаводе“Београд, ВПЦ “Морава“ Ниш	7035	29-јун-23
18.	Завод за заштиту споменика културе Краљево	595/3	10-авг-23

2.0. ОПШТИ И ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ УТИЦАЈА И ИЗБОР ИНДИКАТОРА

Општи и посебни циљеви стратешке процене дефинишу се на основу захтева и циљева у погледу заштите животне средине у другим плановима и програмима, циљева заштите животне средине утврђених на нивоу Републике и међународном нивоу, прикупљених података о стању животне средине и значајних питања, проблема и предлога у погледу заштите животне средине у плану или програму. На основу дефинисаних циљева врши се избор одговарајућих индикатора који ће се користити у изради стратешке процене.

Приликом припреме урбанистичких планова, уобичајено је да се изврши одговарајућа уградња и разрада циљева планова вишег реда, тако да се уз поштовање услова коришћења, уређења и заштите простора из планова вишег реда дефинишу специфични циљеви за планско подручје, конкретни разматрани простор, намену површина, доминантне делатности које се одвијају на посматраном подручју и сл.

2.1. ОПШТИ И ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ

У складу са законским одредбама, у овом поглављу су приказани општи и посебни циљеви и индикатори стратешке процене. Општи циљеви стратешке процене припремљени су на основу стања животне средине, стратешких питања заштите животне средине од значаја за планско подручје и циљева и захтева у области заштите животне средине релевантних секторских докумената.

Основни циљ заштите животне средине на планском подручју је очување и унапређење стања животне средине кроз дефинисање мера заштите у односу на планирани развој, кроз концепт одрживог развоја, сагледававши еколошки, социјални и економски аспект. Овај циљ се реализује следећим општим циљевима:

- обезбеђивање квалитетне животне средине, што подразумева чист ваздух, довољне количине квалитетне и хигијенски исправне воде за пиће, затим очуваност екосистема и биолошке разноврсности, уређеност насеља и сл.;
- постизање рационалне организације, уређења и заштите простора усклађивањем његовог коришћења са могућностима и ограничењима у располагању природним ресурсима (шуме, воде и др.) и створеним вредностима, односно оптимално управљање и коришћење природних ресурса;
- предузимање адекватних мера уз успостављање система контроле свих облика загађивања и праћења стања квалитета животне средине;
- подизање и јачање нивоа еколошке свести, информисања и образовања становништва о еколошким проблемима укључивање.

Посебни циљеви Стратешке процене произилазе из анализе стања, проблема, ограничења и потенцијала планираног простора, као и приоритета за решавање еколошких проблема, а у складу са општим циљевима и начелима заштите животне средине.

Посебни циљеви произилазе из интегралног приступа у очувању ресурса и решавања проблема у животној средини:

- одржавање квалитета ваздуха;
- смањити ниво емисије штетних материја у ваздуху;
- очување и унапређење квалитета површинских вода;
- изградња канализационе мреже у свим деловима насеља и повезивање са уређајем за пречишћавање отпадних вода;
- обезбедити уредно снабдевање водом;
- спречавање загађивања земљишта;
- адекватно поступање са свим врстама отпада које ће настајати;
- унапређење ефикасности заштите на принципима одрживости;
- валоризација и адекватан третман културних добара;
- развијање система мониторинга животне средине (ваздуха, вода, земљишта и буке).

2.2. ИНДИКАТОРИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ

На основу дефинисаних посебних циљева врши се избор одговарајућих индикатора, валидних за оцену планских решења са становишта могућих негативних утицаја на животну средину, као и за утврђивање мера превенције и мера смањења неповољних утицаја. Сврха њихове примене је у усмеравању планских решења ка остварењу циљева који се постављају. Као инструменат за систематско идентификовање, оцењивање и праћење стања, развоја и услова животне средине, као и сагледавање последица, индикатори су неопходни као улазни подаци за свако планирање (просторно, урбанистичко и др).

Показатељи су веома прикладни за мерење и оцењивање планских решења са становишта могућих штета у животној средини и за утврђивање које неповољне утицаје треба смањити или елиминисати. Представљају један од инструмената за систематско идентификовање, оцењивање и праћење стања, развоја и услова средине и сагледавање последица. Они су средство за праћење извесне променљиве вредности у прошлости и садашњости, а неопходни су као улазни подаци за свако планирање (просторно, урбанистичко и др).

Имајући у виду обухват Плана, планиране садржаје, постојеће стање животне средине и дефинисане посебне циљеве Стратешке процене, извршен је избор индикатора, при чему се обрађивач стратешке процене утицаја ослонио на индикаторе УН за одрживи развој и индикаторе дефинисане Правилником о националној листи индикатора заштите животне средине.

Табела бр. 8: Посебни циљеви стратешке процене са избором индикатора

Посебан циљ	Индикатор
<ul style="list-style-type: none"> ▪ одржавање квалитета ваздуха ▪ смањити ниво емисије штетних материја у ваздуху 	→ учесталост прекорачења дневних граничних вредности за PM ₁₀
<ul style="list-style-type: none"> ▪ очување и унапређење квалитета површинских вода ▪ изградња канализационе мреже у свим деловима насеља и повезивање са уређајем за пречишћавање отпадних вода ▪ обезбедити уредно снабдевање водом 	→ Serbian Water Quality Index (SWQI) - Петодневна биолошка потрошња кисеоника БПК ₅ , физичко-хемијски и микробиолошки параметри квалитета површинских вода → физичко-хемијска исправност воде за пиће → проценат становника прикључен на јавни водовод → проценат становника прикључен на јавну канализацију → загађене (непречишћене) отпадне воде
<ul style="list-style-type: none"> ▪ спречити загађивање земљишта 	→ површине деградираног земљишта → промена начина коришћења земљишта
<ul style="list-style-type: none"> ▪ адекватно поступање са свим врстама отпада које ће настајати 	→ укупна количина произведеног отпада → укупна количина комуналног отпада → укупна количина амбалажног отпада → укупна количина опасног и неопасног отпада
<ul style="list-style-type: none"> ▪ унапређење ефикасности заштите на принципима одрживости 	→ диверзитет врста
<ul style="list-style-type: none"> ▪ валоризација и адекватан третман културних добара 	→ број и квалитет заштићених непокретних културних добара
<ul style="list-style-type: none"> ▪ развијање система мониторинга животне средине (ваздуха, вода, земљишта и буке) 	→ број мерних места, стање мониторинг мреже

*Извештај о стратешкој процени утицаја на животну средину
Друге измене и допуне Плана генералне регулације града Косјерића*

Индикатори	Јединица мере
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Учесталост прекорачења дневних граничних вредности за PM₁₀, ▪ физичко-хемијска исправност воде за пиће (показатељ-амонијак, боја, електропроводљивост, хлориди, колиморфне бактерије, рН вредност, мирис, мутноћа, оксидативност, укус, нитрати, нитрити, арсен, олово, кадмијум 	<ul style="list-style-type: none"> → Број дана у току године са прекорачењем дневне граничне вредности, → Нитрати (mg NO₃/l), → укупни фосфор и ортофосфати (µg P/l), → Амонијак (mg/dm³) → Боја (mg/dm³ Pt/Co skale) → Електропроводљивост (µS/cm при 20°C) → Хлориди (mg/dm³) → Колиморфне бактерије (broj/100 cm³) → рН вредност (-) → Мирис (-) → Мутноћа (NTU jedinica) → Оксидативност (mg O₂ /dm³) → Укус (-) → Нитрати (mg/dm³) → Нитрити (mg/dm³) → Арсен (mg/dm³) → Олово (mg/dm³) → Кадмијум (mg/dm³)
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Процент становника прикључен на јавни водовод ▪ Процент становника прикључен на јавну канализацију ▪ Загађене (непречишћене) отпадне воде, 	<ul style="list-style-type: none"> → % (процент), → % (процент), → % (процент),
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Површине деградираних земљишта, ▪ Промена начина коришћења земљишта ▪ Диверзитет врста, 	<ul style="list-style-type: none"> → % деградираног земљишта у односу на укупну површину и површина деградираног земљишта изражена у ha, → ha или km² → Број јединки по јединици површине. Број гнездећих парова. Површина у хектарима (ha),
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Укупна количина произведеног отпада, ▪ Укупна количина произведеног комуналног отпада 	<ul style="list-style-type: none"> → Индикатор се изражава у тонама по години (t/год), → Индикатор се изражава у тонама по години (t/год),
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Укупна количина амбалажног отпада ▪ Укупна количина опасног и неопасног отпада 	<ul style="list-style-type: none"> → Индикатор се изражава у тонама по години (t/год),односно у процентима %, → Индикатор се изражава у тонама по години (t/год),односно у процентима %,
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Број и квалитет заштићених културних добара 	<ul style="list-style-type: none"> → Број
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Број мерних места, стање мониторинске мреже 	<ul style="list-style-type: none"> → Број мерних места

Да би индикатори били поуздани, применљиви на свим нивоима планирања као и инструмент за поређење, неопходан је усаглашени систем праћења који подразумева: јединствене показатеље, јединице мерења, метод мерења, период праћења, начин обраде и приказивање резултата. Тешкоћу представља чињеница да се подаци прикупљају на разним нивоима и у разним институцијама па, стога, за сада нису усаглашени. Методолошки стандардизовање процедура као и прикупљање и достављање неопходних података од овлашћених организација је суштински предуслов за унапређење употребе индикатора у планирању и заштити простора. На територији планског обухвата није утврђено нулто стање животне средине.

3.0. ПРОЦЕНА МОГУЋИХ УТИЦАЈА ПЛАНА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

Стратешка процена се бави генералном и општом анализом и проценом могућих утицаја планираних решења на животну средину простора у обухвату Плана, при чему је акценат стављен на анализу планских решења, која доприносе заштити и подизању квалитета животне средине на посматраном простору и у непосредном окружењу.

У процесу одлучивања и усаглашавања планских решења и у поступку стратешке процене, потенцијала и ограничења у простору и животној средини, вредновани су следећи аспекти:

- ❖ природне карактеристике, постојеће стање и услови у простору;
- ❖ створене вредности, постојећа намена простора и досадашњи начин коришћења природних ресурса, као и планирано уређење дефинисано планским решењима;
- ❖ стање комуналне опремљености и уређености простора у обухвату Плана;
- ❖ услови надлежних институција, добијени у поступку израде Плана и Извештаја о стратешкој процени;
- ❖ циљеви планског документа вишег хијерархијског нивоа и циљеви предметног планског документа.

Проблем заштите животне средине је данас један од прворазредних друштвених задатака. Данас присутне негативне последице углавном су последица погрешно планиране изградње насеља, саобраћајних система, неконтролисаних и неадекватне употребе енергије, као и непознавања основних законитости из домена животне средине. У оквирима изнетих ставова промене које су последица прилагођавања природе потребама човека могу бити онакве какве он очекује, али могу бити, и често јесу, сасвим неповољне и за њега самог. Скуп таквих промена за собом повлачи врло сложене последице, које у принципу имају повратно деловање на иницијаторе промена, доводећи тако до нових стања и нових последица.

Циљ израде стратешке процене утицаја предметног плана на животну средину је сагледавање могућих негативних утицаја на квалитет животне средине и предвиђених мера за њихово смањење, односно довођење у прихватљиве оквире не стварајући конфликте у простору и водећи рачуна о капацитету животне средине на посматраном простору.

3.1. ПРОЦЕНА УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ И ПОРЕЂЕЊЕ ВАРИЈАНТНИХ РЕШЕЊА

Законом није јасно прописано која варијантна решења подлежу процени. Имајући у виду законску регулативу у области планирања, уређења простора и изградњи објеката, предвиђа се израда планских варијантних решења. За избор најповољније варијанте

уобичајено је да се користе критеријуми засновани на начелима економске оправданости, социјалне прихватљивости и еколошке одрживости. Другим речима, у пракси се на овај начин до фазе јавних консултација у начелу заузима став о варијантама, тако да се у пракси стратешке процене, по правилу процењују две варијанте, респективно три, и то: (1) прва варијанта да се план не усвоји, односно да не дође до спровођења плана; (2) друга у којој се план усваја и доследно спроводи; и (3) трећа – респективна (алтернативна), у којој се план усваја и спроводи уз подршку других планова, програма, пројеката и инструмената, који су у функцији развоја и заштите. За потребе ове стратешке процене разматрају варијанта нееспровођења и спровођење плана (уз подршку других планова, програма и инструмената).

Варијантна решења Друге измене и допуне Плана генералне регулације града Косјерића представљају различите рационалне начине, средства и мере реализације циљева плана у појединим секторима развоја, кроз разматрање могућности коришћења одређеног простора за специфичне намене и активности, односно разматрање могућности коришћење различитих простора за реализацију конкретне активности која се планира. Поред тога, треба узети у обзир и варијанте имплементације плана. Укупни ефекти плана, па и утицаји на животну средину, могу се утврдити само поређењем са постојећим стањем, циљевима и варијантним решењима плана. За планове који имају већи степен неизвесности реализације, метод израде сценарија модела развоја омогућује процену позитивних и негативних ефеката варијантних решења плана.

У процени варијантних решења, процењују се циљеви стратешке процене у односу на секторе развоја у плану генералне регулације у оквиру два сценарија примене плана: тзв. „реални” у случају да се план усвоји и примењује, тзв. „песимистички” у случају да се план не усвоји и не примењује и тзв. „оптимистички”, по коме се план усваја спроводи уз подршку програма, пројеката и других инструмената. Процена се обавља у складу са изабраним индикаторима за сваки циљ стратешке процене појединачно. Процена је квалитативног карактера и могући су следећи утицаји: (1) укупно позитиван утицај „+”; (2) укупно негативан утицај „-”; (3) неутралан – када нема директног утицаја „0”; (4) нејасан утицај „?”.

Циљеви СПУ

1. Одржавање квалитета ваздуха;
2. Смањити ниво емисије штетних материја у ваздуху;
3. Очување и унапређење квалитета површинских вода;
4. Изградња канализационе мреже у свим деловима насеља и повезивање са уређајем за пречишћавање отпадних вода;
5. Обезбедити уредно снабдевање водом;
6. Спречавање загађивања земљишта;
7. Адекватно поступање са свим врстама отпада које ће настајати;
8. Унапређење ефикасности заштите на принципима одрживости;
9. Валоризација и адекватан третман културних добара;
10. Развијање система мониторинга животне средине (ваздуха, вода, земљишта и буке).

Табела бр. 9: Процена утицаја у односу на циљеве стратешке процене утицаја у варијантама 1 (да се план не примењује) и 2 (да се план примењује)

Сектор плана	Сценарио развоја	Циљеви стратешке процене утицаја									
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Водопривреда	ВАРИЈАНТА 1	0	0	-	-	-	-	0	-	0	0
	ВАРИЈАНТА 2	0	0	+	+	+	+	0	+	0	0
Привреда	ВАРИЈАНТА 1	-	-	-	-	-	-	-	0	0	-
	ВАРИЈАНТА 2	+	+	+	+	+	+	+	0	0	+
Саобраћај	ВАРИЈАНТА 1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	ВАРИЈАНТА 2	-	-	0	0	0	0	0	0	0	0
Техничка инфраструктура и комунална опрема	ВАРИЈАНТА 1	-	-	-	-	-	0	-	0	0	-
	ВАРИЈАНТА 2	+	+	+	+	+	0	+	0	0	+
Становништво, насеља и јавне службе	ВАРИЈАНТА 1	0	0	0	-	-	0	-	0	0	-
	ВАРИЈАНТА 2	0	0	0	+	+	0	+	0	0	+
Заштита животне средине	ВАРИЈАНТА 1	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-
	ВАРИЈАНТА 2	+	+	+	+	0	+	+	+	+	+
Заштита културних добара	ВАРИЈАНТА 1	0	0	0	0	0	0	0	-	0	0
	ВАРИЈАНТА 2	0	0	0	0	0	0	0	+	0	0
Заштита од природних и техничко-технолошких несрећа	ВАРИЈАНТА 1	0	0	-	0	0	0	0	-	-	-
	ВАРИЈАНТА 2	0	0	+	0	0	0	0	+	+	+

■ – укупно позитиван утицај, ■ – укупно негативан утицај, 0 – нема директан утицај, ? – или нејасан утицај

3.2. РАЗЛОЗИ ЗА ИЗБОР НАЈПОВОЉНИЈЕГ ВАРИЈАНТНОГ РЕШЕЊА

На основу одредби члана 15. Закона, пореде се варијантна решења и даје приказ разлога за избор најповољнијег решења. Варијантна решења су поређена према циљевима стратешке процене и секторима у плану. Варијанта 1 се односи на неусвајање плана (а самим тим и спровођење плана) је неповољније са свих аспеката. Варијанта 2 се односи на усвајање и спровођење плана уз подршку стратегија, планова и програма. У варијанти 1 да се план генералне регулације не донесе и да се развој одвија стихијски могу се очекивати само негативни ефекти код сваког сектора/активности и ниједан позитиван ефекат у односу на циљеве стратешке процене утицаја. Истовремено, процењени варијантни утицаји са собом носе и одређени степен ентропије који није могуће са прецизношћу предвидети. У варијанти 2 да се План генералне регулације имплементира уз подршку примена других стратегија, планова и програма могу се очекивати позитивни ефекти у сваком сектору/активности, који отклањају већину негативних тенденција у развоју, у случају да План не би имплементирао. У овој варијанти могу се јавити и појединачни негативни ефекти, али само на извору, повременим и тренутном карактера.

Приказ варијантног решења не усвајања Друге измене и допуне Плана генералне регулације града Косјерића

Плански документ представља основни инструмент управљања простором. Недостатак Плана значи недостатак адекватних мера и услова за организовање активности у простору и његово контролисано коришћење.

Варијантно решење не усвајања Друге измене и допуне Плана генералне регулације града Косјерића

Предности	Недостаци
<ul style="list-style-type: none"> ▪ наставак традиционалног начина живота на територији Плана; ▪ смањење ризика од евентуалног угрожавања квалитета чинилаца животне средине даљим развојем, привредних и услужних делатности. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ограничења за ширење урбаних и других насељских структура и садржаја, ▪ нарушавање основног концепта дугорочног одрживог развоја; ▪ недовољна инфраструктурна и комунална опремљеност, проблем снабдевања водом, незадовољавајуће стање саобраћајница; ▪ угрожавање квалитета вода, земљишта и здравља становништва; ▪ непоштовање мера обавезног инфраструктурног и комуналног опремања и уређења свих делова насеља; ▪ непоштовање обавезујућих смерница и мера за уређивање подручја; ▪ непостојање интегралног катастра загађивача на територији ПГР, нити програма активног праћења стања свих параметара животне средине; ▪ наставак демографског егзодуса.

Приказ варијантног решења усвајања и имплементације Друге измене и допуне Плана генералне регулације града Косјерића

Предности	Недостаци
<ul style="list-style-type: none"> ▪ одрживи развој на основама заштите и одрживог коришћења простора, природних и створених вредности и животне средине; ▪ рационална организација и уређење простора у границама утврђеног грађевинског подручја; ▪ унапређење саобраћајне матрице; ▪ остваривање боље саобраћајне везе са окружењем; ▪ проширење постојеће водоводне и канализационе мреже, укључивање у систем ППОВ; ▪ контролисано и адекватно управљање свим генерисаним врстама отпада и отпадних вода; ▪ веће улагање у програме заштите животне средине; ▪ праћење и контрола стања животне средине (мониторинг). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ негативни утицаји током изградње објеката (повишен ниво буке, вибрација, емисија прашине); ▪ у појасевима непосредно уз саобраћајнице могуће је повремено прекорачење граничних вредности загађености ваздуха услед појачане фреквенције саобраћаја; ▪ у случају несавесног одлагања отпада претпоставка је да може доћи до појаве непланских сметлишта.

На основу претходне анализе и процене варијантних решења, може се закључити да је варијанта доношења предложеног Плана повољнија у односу на варијанту да се план не донесе.

На основу одредаба члана 15. Закона о стратешкој процени, стратешка процена обухвата и процену кумулативних и синергијских ефеката. Теоријски је могуће да се јаве интеракције међу мањим утицајима како планских решења, тако и појединачних објеката и активности на планском подручју. Кумулативни ефекти настају када појединачна планска решења немају значајан утицај, а неколико индивидуалних ефеката заједно могу да имају значајан ефекат (загађивање ваздуха, вода или пораст нивоа буке).

Синергијски ефекти настају у интеракцији појединачних утицаја који производе укупни ефекат који је већи од простог збира појединачних утицаја. Синергијски ефекти се најчешће манифестују код људских заједница и природних станишта.

Позитивни кумулативни и синергијски ефекти планских решења очекују се превасходно у погледу побољшања квалитета површинских вода, квалитета земљишта као и у погледу ефикасног третмана чврстог комуналног отпада. Инвестирање у изградњу инфраструктурних система (водоводна, канализациона и гасоводна мрежа) допринеће укупном побољшању заштите животне средине, и уопштено, здравља становништва.

Са друге стране, мањи негативни кумулативни ефекти који се могу очекивати реализацијом планских решења односе на могућност несавесног угрожавања природних вредности подручја услед реализација саобраћајних праваца (загађење квалитета основних елемената животне средине) и привредно-комерцијалних објеката у привредно-радним зонама (могуће повећање концентрације загађујућих материја у води, ваздуху и земљишту, потенцијална опасност од настанка удеса и акцидентних ситуација, итд.). Такође, негативни кумулативни ефекти услед суперпонирања буке могу се очекивати након реализације планираних саобраћајница. У случају суперпонирања, резултантни ниво буке у зони преклапања би прелазило гранични дозвољени ниво буке за око 10 о!В (А)).

3.3. ЕВАЛУАЦИЈА КАРАКТЕРИСТИКА И ЗНАЧАЈА УТИЦАЈА ПЛАНСКИХ РЕШЕЊА

Стратешка процена утицаја која се ради за ниво Плана генералне регулације може се само бавити генералном и општом анализом и проценом могућих утицаја планираних решења у плану на животну средину, а не појединачним објектима и активностима које се планирају. Ниво детаљности који ће анализирати појединачне објекте и њихове утицаје на животну средину, разматраће се у овиру процена утицаја појединачних објеката на животну средину за објекте за које надлежни орган утврди потребу израде овог документа неопходног за добијање одобрења за изградњу.

Евалуација карактеристика планских решења представља процену утицаја у ужем смислу. У овој фази се обавља евалуација значаја, просторних размера и вероватноће утицаја планских решења на животну средину. Претходно је потребно извршити селекцију планских решења од значаја за животну средину и класификацију према секторима/сегментима у плану. Евалуација утицаја врши се са циљем да се утврди значај утицаја, према критеријумима из Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину. У обзир су узимају следеће карактеристике утицаја:

- врста утицаја,
- вероватноћа да се утицај појави,
- временска димензија односно трајање утицаја, према временском хоризонту ПДР-а: краткорочни утицаји; средњорочни утицаји; дугорочни утицаји (период после временског хоризонта ПДР-а),
- учесталост утицаја,
- просторна димензија утицаја.

Наведене карактеристике утицаја су вредноване према врсти Плана генералне регулације, како је приказано у следећој табели.

Табела бр. 10: Вредновање карактеристика утицаја

Врста утицаја	Вероватноћа утицаја	Трајање утицаја	Учесталост утицаја	Просторна димензија утицаја
Позитиван	<ul style="list-style-type: none"> ▪ врло вероватан утицај – ВВ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ краткорочан – К 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ повремени – Пу 	Локални (Л) Регионални (Р) Национални (Н) Прекогранични (П) Међународни (М)
Неутралан	<ul style="list-style-type: none"> ▪ утицај вероватан - В 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ средњорочан – Ср 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ средње учестао - СУ 	
Негативан	<ul style="list-style-type: none"> ▪ утицај могућ – МВ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ дугорочан – Д 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ сталан – Ст 	

У складу са врстом планског документа, карактеристикама планског подручја и стањем животне средине, изабране су карактеристике које одређују стратешки значајан утицај и то:

- могућ, вероватан и врло вероватан утицај;
- краткорочан, средњорочан и дугорочан утицај;
- повремени, средње учестао и сталан утицај;
- локални утицај, регионални.

Евалуација утицаја вршена је за изабране концепте и решења стратешког нивоа, квалитивно-описно, на основу чега је припремљена коначна матрица која показује одрживост Плана.

Евалуација утицаја је у збирној табели приказана коришћењем одговарајућих боја (зелена за позитивне утицаје, црвена за негативне, бела за неутралне) а интензитетом боје значај утицаја, према броју карактеристика које су дефинисане као значајне (постојање једне или две карактеристике) и врло значајне (три или четири карактеристике), како је приказано у следећој табели.

Врста/значај утицаја	Стратешки значајан утицај (једна или две карактеристике)	Стратешки веома значајан утицај (три или четири карактеристике)
Позитиван		
Негативан		
Неутралан		

Збирна матрица утицаја **Друге измене и допуне Плана генералне регулације града Косјерића** на животну средину приказана је табеларно.

Табела бр. 11: Матрице процене утицаја

Циљеви СПУ

1. Одржавање квалитета ваздуха;
2. Смањити ниво емисије штетних материја у ваздуху;
3. Очување и унапређење квалитета површинских вода;
4. Изградња канализационе мреже у свим деловима насеља и повезивање са уређајем за пречишћавање отпадних вода;
5. Обезбедити уредно снабдевање водом;
6. Спречавање загађивања земљишта;
7. Адекватно поступање са свим врстама отпада које ће настајати;
8. Унапређење ефикасности заштите на принципима одрживости;
9. Валоризација и адекватан третман културних добара;
10. Развијање система мониторинга животне средине (ваздуха, вода, земљишта и буке).

*Извештај о стратешкој процени утицаја на животну средину
Друге измене и допуне Плана генералне регулације града Косјерића*

Планска решења	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Развој одрживе мреже услуга и објеката јавних служби										
Енергетска штедљивост и развој ефикасних технологија	ВВ Ср/Д Ст Л	ВВ Ср/Д Ст Л	В Ср Пу/СУ Л			В Ср Пу/СУ Л	В Ср Пу/СУ Л			ВВ Ср СУ Л
Реконструкција и унапређење путне инфраструктуре, одржавање постојеће путне инфраструктуре	МВ Ср/Д Пу/СУ Л									МВ Ср/Д Пу/СУ Л
	В Ср Пу/СУ Л									
Развој хидротехничке инфраструктуре и доградња канализационе мреже, изградња постројења за пречишћавање отпадних вода			ВВ Ср/Д Ст Л	ВВ Ср/Д Ст Л	В/ВВ Д Пу/СУ Л	ВВ Ср СУ Л				ВВ Ср СУ Л
Развој електроенергетске инфраструктуре										
Развој телекомуникационе инфраструктуре										
Развој и унапређење гасификације планског подручја		ВВ Ср/Д Ст Л								
Адекватно поступање са отпадом	ВВ Д Ст Л	ВВ Д Ст Л	ВВ Д Ст Л			ВВ Д Ст Л		В Ср/Д Ст Л		В Ср/Д Ст Л

*Извештај о стратешкој процени утицаја на животну средину
Друге измене и допуне Плана генералне регулације града Косјерића*

Планска решења	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Заштита и презентација културних добара и њихове околине									В/ВВ Ср Пу/СУ Л	

Горња табела представља приказ вредновања планских решења са аспекта заштите животне средине. Сваки процењени утицај је резултат вишекритеријумског вредновања појединачних планских решења и њиховог утицаја на посебне циљеве стратешке процене утицаја и на основне компоненте животне средине - ваздух, воду и земљиште.

Наведена планска решења углавном имају мали негативан и позитиван утицај на очување квалитета животне средине, док поједина планска решења немају никакав утицај на животну средину.

Утицаји планских решења су локалног карактера. Вероватноћа утицаја планског решења на животну средину је могућа, вероватна или врло вероватна у зависности од планског решења. На овом нивоу плана није било могуће детаљно анализирати свако планско решење и непосредан утицај планираних активности на животну средину јер нису дефинисане све појединости везане за дато планско решење. У случајевима где је процењено да може доћи до негативног утицаја потребно је предузети одговарајуће мере заштите.

3.4. МЕРЕ ЗА ОГРАНИЧАВАЊЕ НЕГАТИВНИХ И УВЕЋАЊЕ ПОЗИТИВНИХ УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

Заштита животне средине подразумева поштовање свих општих мера заштите животне средине и природе и прописа утврђених законском регулативом. У том смислу се, на основу анализираних стања животне средине у планском подручју и његовој околини и на основу процењених могућих негативних утицаја, дефинишу мере заштите. Мере заштите имају за циљ да утицаје на животну средину у оквиру планског подручја сведу у оквиру граница прихватљивости, а са циљем спречавања угрожавања животне средине и здравља људи. Мере заштите омогућавају развој спречавају конфликти на датом простору што је у функцији реализације циљева одрживог развоја.

Концепција заштите животне средине заснива се на усклађивању потреба развоја и очувања, односно заштите његових ресурса и природних вредности на одржив начин, тако да се садашњим и наредним генерацијама омогући задовољање њихових потреба и побољшање квалитета живота. Стратегија заштите животне средине се заснива на начелима интегралности и превенције приликом привођења простора намени и изградње нових објеката на основу процене утицаја на животну средину свих главних планских решења, програма, пројеката и активности за спровођење плана, нарочито у односу на рационалност коришћења ресурса, могуће угрожавања животне средине и ефикасност спровођења мера заштите.

У складу са позитивном регулативом на целом подручју плана се забрањује изградња објеката који би својим постојањем или употребом непосредно или на други начин угрожавали живот, здравље и рад људи или пак угрожавали животну средину. Забрањује се уређивање и коришћење земљишта које би могло имати штетне последице на живот, здравље и рад људи, односно штетне последице на окружење.

Да би позитивни плански утицаји остали у процењеним оквирима, а могући негативни ефекти планских решења максимално умањили, потребно је спроводити мере за спречавање и ограничавање негативних утицаја плана на животну средину. На основу анализе стања животне средине, просторних односа планског подручја са својим окружењем, планираних активности у планском подручју процењених могућих негативних утицаја на квалитет животне средине, утврђене су адекватне мере заштите.

МЕРЕ ЗАШТИТЕ ВАЗДУХА

У Цементари Косјерић А.Д. из процеса производње настају загађујуће материје које се испуштају у околину, а то су пре свега чврсте честице које настају у више фаза производног процеса (дробљења и млевења сировинске смеше, технолошког процеса у ротационој пећи транспорта, складиштења и млевења цементног клинкера, паковања цемента, транспорта, складиштења и млевења чврстог горива и др.) као и гасовите компоненте (продукти сагоревања и технолошки гасови).

Очување квалитета ваздуха на планском подручју и успостављање вишег стандарда квалитета ваздуха оствариће се применом следећих правила и мера заштите, које се односе на:

- одређеним мерама стимулирати грађане са индивидуалним ложиштима на прелаза на алтернативне изворе загревања;
- повезивање индивидуалних ложишта и котларница на даљински систем грејања где постоји топловодна мрежа, како би се смањило оптерећење чађи и сумпордиоксида пореклом од ложења, у зимском периоду;
- проширење мреже даљинског система грејања на делове града који нису обухваћени овим системом;
- при планирању нове градње водити рачуна о проветравању, имајући у виду постојеће микроклиматске услове насеља Косјерић и оптерећеност ваздуха загађујућим материјама;

- унапређење квалитета ваздуха обезбедити даљим развојем заснованом на рационалнијој употреби енергије и повећању енергетске ефикасности;
- обавезно је постављање филтера у објектима у којима се врши термичка обрада хране (свих врста);
- спречити градњу објеката који могу угрозити околину, односно који користе токсичне, или у процесу производње производе опасне материје, буку, непријатне мирисе и сл.;
- реконструкција и изградња нових саобраћајница мора бити заснована на строгим еколошким принципима према европским стандардима;
- приликом грађевинских радова на изградњи привредних и комерцијалних објеката током летњих месеци посебну пажњу усмерити ка смањењу запрашености честицама грађевинског отпада местимичним заливањем површина на којима је депонован грађевински шут и остали отпад;
- успостављање мониторинга свих параметара квалитета ваздуха у обухвату Плана, у складу са Уредбом о условима за мониторинг и захтевима квалитета ваздуха („Сл.гл. РС“ бр. 11/10, 75/10 и 63/13);
- обавезна је доступност резултата испитивања и праћења стања квалитета ваздуха;
- редовно информисање јавности и надлежних институција, у складу са важећим Законом;
- стална едукација и подизање еколошке свести о значају квалитета ваздуха и животне средине.

МЕРЕ ЗАШТИТЕ ВОДА

На основу Закона о водама (Сл. гласник РС број 30/10, 93/12, 101/16, 95/2018 и 95/2018 - др.закон), Уредбе о граничним вредностима емисије загађујућих материја у воде и роковима за њихово достизање („Сл. гласник РС“, број 67/2011 и 48/2012 и 1/2016), Правилника о еколошком и хемијском статусу површинских вода и параметрима хемијског и квантитативног статуса подземних вода („Сл. гласник РС“, број 74/2011), као и других одредби које се односе на заштиту вода и од вода прописани су услови које је неопходно применити у процесу израде ПГР.

Основни узрок загађивања вода представља испуштање непречишћених отпадних вода у реципијенте. Загађивање подземних вода је пре свега последица примене ђубрива, пестицида и хербицида у пољопривреди, затим процеђивање са неуређених дивљих депонија отпада као и неадекватан третман септичких јама.

Највећи водоток на подручју ПГР-а је река Скрапеж, која настаје узводно од фабрике цемента, спајањем Годљеваче и Сечице, а улива се у Западну Мораву код Пожеге.

Уредбом о категоризацији водотока (Сл. гласник СРС. бр.5/68) Скрапеж је, на делу тока од извора до Косјерића, разврстан у водотокове прве категорије.

Прва класа речне воде подразумева воду тако доброг квалитета да се може у природном стању или након дезинфекције користити за снабдевање насеља водом за пиће или у прехрамбеној индустрији.

На основу малог броја испитивања и доста непоузданих података, тешко је дати валидну оцену у којим све случајевима и по којим параметрима вода Скрапежа изводно од фабрике цемента не одговара више првој бонитетној класи.

Очување и унапређење квалитета вода може се рационално постићи само у склопу интегралног комплексног јединственог система коришћења вода, заштите вода и заштите од вода, уз оптимално захватање вода за поједине кориснике, добро технолошко коришћење, рецикулацију, као и рационалне мере у технолошком производном процесу, уз што мању емисију опасних и штетних материја у коришћене воде и смањење отпадних и непожељних материја уопште.

Индустријске потребе за техничком водом и за противпожарну заштиту индустрије цемента, обезбеђују се посебним водозахватом са филтером из реке Скрапеж, при чему у потпуности поштовати и спроводити мере заштите из Закона о водама „Сл.гласник РС“ бр. 30/10, 93/12, 101/16, 95/2018 и 95/2018 - др.закон.

Мере заштите и унапређења квалитета вода:

- ревитализација и проширивање водоводних система и смањење губитака воде;
- при изградњи водоводне мреже обавезно примењивати важеће законске норме и прописе;
- развој канализационе мреже, изградња ППОВ и санитација насеља;
- квалитет воде који се испушта у реципиент мора да одговара Правилнику и не сме да буде квалитета нижег него у реципијенту;
- подстицање рационалне потрошње воде у домаћинствима, индустрији и другим делатностима;
- систематско праћење квалитета и квантитета вода и њихов мониторинг;
- према дефинисаној линијом заштите приобаља према водотоку од минимално 5m, у тој није дозвољена изградња објеката било које намене;
- оверу резерви подземних вода за јавна изворишта;

Приоритетне активности са становишта заштите вода у наредном планском периоду односиће се на адекватну заштиту вода што ће се остварити применом следећих мера заштите:

- обавезна је континуирана контрола квалитета воде за пиће, доградња водоводне мреже и где год је то могуће њено повезивање у прстен због повољног хидрауличног рада система;
- избор материјала за изградњу канализације извршити у складу са обавезом да се спречи свака могућност неконтролисаног изливања отпадних вода у околни простор, што подразумева адекватну отпорност цевовода и прикључака на све механичке и хемијске утицаје, укључујући и компоненту обезбеђења одговарајуће флексибилности, а због могуће геотехничке повредљивости геолошке средине у подлози цевовода (слеганье, течење, клижење, бубрење материјала и др.);
- изградњу саобраћајних површина (интерне саобраћајнице, паркинзи и сл.) вршити са водонепропусним материјалима отпорним на нафту и нафтне деривате и са ивичњацима којима ће се спречити одливање воде са саобраћајаних површина на околно земљиште приликом њиховог одржавања или за време падавина;
- атмосферске воде са условно чистих површина (кровови, надстрешнице) могу се без претходног пречишћавања слободно испуштати у околне зелене површине;
- није дозвољено депоновање било каквог материјала на обалама водотока,
- забрањено је упуштање загађених и потенцијално загађених атмосферских и свих отпадних вода, без претходног третмана до нивоа за захтевану класу водотокова, према Уредби о категоризацији водотока и Уредби о класификацији вода и забраном депоновања било каквог отпада у приобаљу
- континуирани мониторинг здравствене исправности површинских вода у обухвату плана;
- отпадне воде из ресторана и хотела где постоји могућност појаве масти и уља морају проћи кроз третман предпречишћавања (сепратор масти и уља) до нивоа квалитета фекалних отпадних вода;
- забранити упуштање било каквих вода у напуштене бунаре или на друга места где би такве воде могле доћи у контакт са подземним водама;
- неопходно је планирати и спровести низ мера санационо-уређајног карактера са нагласком на хортикултурним интервенцијама и уклањању или обликовању естетски незадовољавајућих елемената простора;

- неопходна је едукација становништва и потрошача ради смањења примарног загађења, увођењем контроле квалитета воде за пиће из локалних бунара од стране стручних служби;
- неопходно је применити принцип “загађивач плаћа” у процесу приватизације, власници на време морају да знају све економске последице на том плану (улагање у заштитне системе за пречишћавање) или плаћање надокнаде које морају да буду веће од ефективних трошкова пречишћавања отпадних вода.

Осим ових мера водити рачуна и о следећем:

- предузимање адекватних превентивних и акутних мера на заштити терена од појава клизања, одроњавња, осипања, јаружања и др. на природним падинама и вештачким косинама;
- израду мелиоративних дренажно-одводних мера, на нестабилним и условно стабилним падинама, подбарним и деловима терена са виским ниовом подземних вода;
- обезбеђење брзог и квалитетног одвода кишних вода са саобраћајница, тротоара, паркинга простора, кровних вода и израду одговарајуће кишне и фекалне канализације.

МЕРЕ ЗАШТИТЕ ЗЕМЉИШТА

Потенцијалне изворе загађења земљишта у области пољопривреде представља неадекватна употреба агрохемијских средстава. Сточарска производња је битан фактор загађења средине. Мере заштите и унапређења квалитета земљишта:

- приоритетно смањење екцесивних и јаких ерозионих процеса у угроженим подручјима;
- рационално коришћење и очување пољопривредног земљишта;
- рекултивација деградираних земљишта и предела;
- контролисана употреба пестицида, ограничавање употреба хербицида и вештачких ђубрива;
- систематско праћење квалитета земљишта: праћење концентрације тешких метала у земљишту и праћење концентрације азота у земљишту;
- подстицање традиционалних пољопривредних грана које имају повољне услове за развој и доприносе очувању структуре предела; пажљив избор одговарајућих култура и начина обраде земљишта према педолошким условима, нагибу и експозицији терена; успостављање антиерозивног плодоредца; и побољшање сортног састава травних екосистема ради повећања њихове продуктивности и заштите земљишта;
- припреме превентивних и оперативних мера заштите, реаговања и поступака санације земљишта у случају хаваријског изливања опасних материја у околину;

Заштита земљишта спроводиће се применом и следећих правила и мера заштите:

- обавезно је спровести систематско/периодично праћење квалитета земљишта;
- санација и рекултивација деградираних површина (простор дивљих сметлишта и сл.);
- очувати економску и екосистемску функцију земљишта спровођењем техничких и биолошких радова и мера заштите на евидентираним ерозионим теренима;
- ремедијација земљишта деградираних поплавама (стабилизација косина обала ради санације клизишта и заштите од плављења);
- предузимање адекватних превентивних и акутних мера на заштити терена од појава клизања, одроњавња, осипања, јаружања и др. на природним падинама и вештачким косинама,
- обавезно је прописивање изградње водонепропусних септичких јама до изградње канализационе инфраструктуре;
- обавезна је израда пројекта канализације, а након тога и реализација истог;

- замена свих азбестно цементних цеви за водоснабдевање одговарајућим цевима од нових материјала;
- забрањено је неконтролисано депоновање свих врста отпада;
- обезбедити услове за спречавање стварања „дивљих“ депонија.

МЕРЕ ЗАШТИТЕ ШУМА

- забрањено је сеча стабала заштићених и строго заштићених врста дрвећа, самовољно заузимање шума;
- забрањено је уништавање или оштећење шумских засада, ознака и граничних знакова, као и изградња објеката који нису у функцији газдовања шумама;
- забрањено је одлагање смећа, отровних супстанци и осталог опасног отпада у шуми, на шумском земљишту на удаљености од 200 m од руба шуме, као и изградња објеката за складиштење, прераду или уништавање смећа;
- забрањено је одводњавање и извођење других радова којима се водни режим у шуми мења тако да се угрожава опстанак или виталност шуме;
- забрањено је стављати у промет дрво посечено у шуми и ван шуме, односно произведене дрвне сортиментне, ако нису жигосани јасно видљивим шумским жигом;
- правовремено уклањање осушених стабала четинара, у циљу спречавања развоја поткорњака и ширења истих на здрава стабла;
- сходно Правилнику о шумском реду („Сл. гласник РС“, бр.38/11, 75/2016, 94/2017 и 87/2021) сеча стабала, израда, извоз, изношење и привлачење дрвета и други начин померања дрвета са места сече, врши се у време и на начин којим се обезбеђује најмање оштећење околних стабала, подмладка, земљишног покривача, остале мфлоре, фауне и објеката, као и спречавање загађивања земљишта органским горивима и моторним уљем;
- за озелењавање слободних површина и реконструкцију постојећих користити претежно аутохтоне врсте дрвећа;
- обавезан је континуирани надзор шумског подручја;
- за било какву активност у шуми и на шумском земљишту потребно је прибавити сагласност ЈП „Србијашуме“;
- при било каквим активностима поштовати одредбе Закона о шумама („Сл.гласник РС“, бр.30/10, 93/12, 89/15 и 95/18-др.закон).

МЕРЕ ЗА УПРАВЉАЊЕ ОТПАДОМ

Сакупљање и превоз отпада врши комунално предузеће ЈКП „Елан“ и обавља се у градском и приградском подручју. Отпад се одлаже на регионалну депонију „Дубоко“. Проблем представља неадекватно одлагање комуналних отпадака и стварање дивљих депонија. Не постоји организовано издвајање и рециклирање секундарних сировина из отпада, осим површине бившег сметлишта „Пијучка чесма“, која се тренитно користи као претоварна станица за кабасти отпад који се после, такође, одвози на регионалну депонију.

Према општинској одлуци, потребно је вршити свакодневно планирање отпада са засипањем земљом. Проблем је и додатно неадекватно одлагање отпада на депонији од стране грађана (затварање улаза смећем на депонији и сл.).

Према Националној стратегији управљања отпадом и Студији оправданости изградње регионалне санитарне депоније, изграђен је регионални центар у коме се формирала регионална депонија која покрива следеће општине: Ваљево, Косјерић, Мионицу, Уб, Коцељеву, Осечину и Љубовију. Регион укупно обухвата 206.484 становника и производи 132,15 тона отпада дневно. Општина Косјерић (14.000) се прикључила другом региону, коме припадају: Ужице (83.022 становника), Бајна Башта (29.151), Пожега (32.293), Ариље (19.784), Ивањица (35.445), Чајетина (15.628), укупно 215.323 становника. Њима су се придружили и Чачак (117.072) и Лучани (24.614), што је укупно 371.000 становника. Регионални центар – депонија је изграђена у Ужицу на локацији „Дубоко“ (површина око 15 ha). Формирано је и ново заједничко ЈКП предузеће за управљањем отпадом (ЈКП Дубоко).

У процесу производње у цементари “Косјерић” настаје различити чврсти отпад са својствима опасних материја и који нема својства опасних материја. Према томе за третирање (прераду, рециклажу, одлагање и сл.) потребно је поступати према Закону о управљању отпадом (“Сл. гласник РС”, бр. 36/09 и 88/10, 14/2016 И 95/2018-др.закон) и другим прописима донетим у складу са овим законом.

У непосредној близини цементаре „Косјерић“ налази се локација на којој ће бити смештен индустријски отпад који нема својства опасних материја, а и у складу са Правилником са тачно дефинисаним местима по врстама отпада: метал, пластика, стакло, картон и хартија. Поред ове депоније предвиђена је локација за депонију грађевинског материјала (кп бр. 547/1 и 547/3).

Упоредо са отварањем регионалне депоније, потребно је извршити:

- систематско затварање, ремедијација и рекултивација постојећих дивљих депонија;
- детаљно геолошко и хидротехничко истраживање и анализа квалитета подземних вода у непосредној близини сваке депоније, због процене еколошке угрожености земљишта;
- упоредо са наведеним активностима, а у правцу развијања система управљања отпадом, поступити у складу са Националним програмом заштите животне средине (“Сл. гласник РС”, бр. 12/2010), Стратегијом управљања отпадом за период 2010-2019 (“Сл. гласник РС”, бр. 36/09), Законом о управљању отпадом и другим прописима, који регулишу ову проблематику, а све у циљу развијања одрживог система управљања отпадом и смањења загађења животне средине и деградације простора.

У циљу ефикасног управљања отпадом на подручју Плана утврђују се следеће мере:

- обезбедити највиши ниво комуналне хигијене спречавањем неадекватног депоновања отпада;
- у зони планираних намена дефинисати позиције и капацитете контејнера за одлагање чврстог отпада;
- грађевински отпад који може да настане приликом реализације инфраструктурних инсталација, саобраћајница и осталих објеката, обавезно је уредно прикупити на локацији, разврстати и класирати по карактеру и пореклу, а затим безбедно допремити до за то предвиђене локације;
- угинуле животиње и кућне љубимце, кланични отпад, отпад из објеката за узгој животиња, збринути на прописан начин;
- потенцирати и стимулирати разврставања комуналног отпада од стране локалног становништва на месту одлагања;
- препоручљива је едукација становништва, јавних служби и бизнис сектора о значају и начинима исправног поступања са отпадом (кампање, оглашавања, промотивни материјали, брошуре);
- одредити локације за постављање групе контејнера за комунални отпад и примарно одвајање на јавним површинама (за рециклабилне компоненте), ограђивање и наткривање, визуелно усклађено са околином;
- успоставити систем подземних контејнера за комунални отпад у близини већих стамбених насеља у циљу рационализације простора,
- поставити судове за смеће на канделабрима или бетонском постољу, где је то потребно, као и одговарајуће посуде за смеће са пепељаром за опушке цигарета.

У оквиру подручја Плана не може се спаљивати комунални отпад нити користити као енергент.

МЕРЕ ЗАШТИТЕ ОД БУКЕ

Комунална бука у насељима урбаног типа највећим делом потиче од саобраћаја, док су индустрија, занатска делатност, грађевинска оператива, угоститељство и друге делатности

од мањег значаја. У Косјерићу до сада није вршено испитивање нивоа комуналне буке, као ни у околини фабрике цемента.

Мора се констатовати да је удео железничког саобраћаја у стварању буке минималан, јер је долазак композиција спорадичан.

Индустријска бука, која настаје у погонима напред наведене фабрике је релативно ниског нивоа и маскирана је буком саобраћаја.

Потребно је ради заштите од буке бирати делатности само које су комплементарне са становањем уз примену важећих законских прописа и норми у овој области.

Подизати дрвореде и уређивати планиране зелене површине према решењима из овог ПГР, посебно при одвајању становање од радне зоне.

Контролу нивоа буке и методе мерења обављати у складу са Законом о заштити од буке у животној средини (Сл. гласник РС, број 96/21).

Бука је, физички посматрано, емитована енергија која се преноси таласима кроз ваздух. Људско ухо другачије препознаје, код истог нивоа буке, ниске фреквенције од високих. Високе фреквенције код истог нивоа буке више сметају. Мерење и вредновање јачине буке прилагођено је функцији човечијег чула слуха. Јачина буке се мери у децибелима, односима логаритама вредности датог нивоа буке и нивоа буке на прагу чујности (dB) и редукује на еквивалентну фреквенцију (A) – dB(A).

Заштита од буке у животној средини засниваће се на спровођењу следећих правила и мера заштите:

- планирање намене простора на начин да режим коришћења простора не угрози функцију становања;
- обавезу примене система и конструкција са звучном изолацијом и антизвучном заштитом код постојећих, изграђених објеката са некомпатибилном наменом простора;
- забрану промене намене простора у некомпатибилну намену према планском документу, нарочито уколико може угрозити функцију становања;
- обавезу предузимања техничких мера на изворима буке, одабир извора буке са нижим вредностима емисије буке, примену звучне изолације и звучних баријера где је то могуће;
- у зградама колективног становања, се не планирају активности које подразумевају ноћни рад, односно обављање активности у времену које је кућним редом предвиђено за одмор, односно активности које доводе до повећаног нивоа буке из апарата, музичких уређаја или услед манипулативних радова, односно покретних извора буке (пекаре, производња кора, ноћни клубови, играонице, посластичарске и угоститељске делатности, самосталне трговине и занатске услуге и сл.);
- занатске и друге радионице и погоне за обраду метала, дрвета, камена, пластике и сл. у којима се обављају бучне радне операције (ковање, закивање, резање, брушење, дробљење, млевање, заваривање, фарбање и сл.) се не планирају у зонама становања; код предметних делатности забрањује се рад при отвореним вратима или прозорима. У таквим објектима обавезна је звучна изолација објекта и инсталисање система принудне вентилације која није бучна;
- у угоститељским и сличним објектима забавног карактера (кафане, кафићи, играонице и сл.) који су у близини стамбених објеката, условити обављање активности у затвореном простору са затвореним вратима и принудном вентилацијом и утврдити обавезу израде звучне изолације предметних објеката, односно постављање антизвучних баријера код постојећих објеката где је то могуће;
- код саобраћајница са повећаном фреквенцијом саобраћаја у зонама повећане осетљивости предвиђају се звучне баријере, озелењавање, успостављање дрвореда где је то могуће;
- дефинисање препоруке и правила градње у погледу избора материјала, система и конструкција са антизвучном заштитом;
- акустичко зонирање и одређивање тихих зона, односно заштићених подручја у којима су прописане граничне вредности од 50 dB (A) у току дана, односно 40 dB (A) у току ноћи;

- приступање изради локалног акционог плана заштите од буке у животној средини - у складу са годишњим Програмима мониторинга, у циљу утврђивања свеобухватне слике о нивоу буке на простору обухвата плана;
- реализовање акустичког зонирања и утврђивање посебних режима коришћења појединих зона према постојећем стању изграђености, начину коришћења земљишта и планираним наменама простора, према Правилнику о методологији за одређивање акустичких зона ("Сл.гласник РС", бр.72/10), и то:

Табела: Граничне вредности индикатора буке* на отвореном простору ниво буке у dB (А у границама обухвата Плана)

Зоне	Намена простора	Највиши дозвољени ниво спољашње буке dB(A)	
		Дан	Ноћ
I	Подручја за одмор и рекреацију, болничке зоне и опоравилишта, културно - историјски локалитети, велики паркови	50	40
II	Туристичка подручја, мала и сеоска насеља, кампови и школске зоне	50	45
III	Чисто стамбена подручја	55	45
IV	Пословно-стамбена подручја, трговинско - стамбена подручја, дечја игралишта	60	50

* индикатор буке је акустичка величина којом се описује бука у животној средини и изражава се у dB(A). Граничне вредности се односе на укупну буку која потиче од свих извора буке на посматраној локацији.

Општина Косјерић је донела „Одлуку о дозвољеном нивоу буке и о мерама заштите од буке“ 4. новембра 2009. године (бр.одлуке 501-47/09-02), где су дефинисане три зоне на територији општине Косјерић према максимално допуштеном нивоу буке на основу Одлуке о грађевинском земљишту („Службени лист општине Косјерић“, број 29/04, 3/06, 4/06 и 6/06), и то: I зона – Ia зона I зона градског грађевинског земљишта, II зона - II зона градског грађевинског земљишта и III зона - индустријска зона града и сеоска насеља.

Остало земљиште припада зони која је ван грађевинског земљишта за коју не постоје подаци о акустичном зонирању, те је неопходно придржавати се дозвољеног нивоа буке који је утврђен Уредбом о индикаторима буке, граничним вредностима, методама за оцењивање индикатора буке, узнемиравања и штетних ефеката буке у животној средини („Сл. гласник РС“, бр. 75/2010) и то за отворени простор који је дат у Табели бр. 1 у прилогу 2.

МЕРЕ ЗАШТИТЕ ПРИРОДЕ

Мере заштите природе:

- Намену површина одређена у складу са потребама, општим интересом и наменама одређеним Просторним планом јединице локалне самоуправе Косјерић („Службени лист општине Косјерић“, број 7/11);
- Применити одрживо коришћење природних ресурса као и интегрисану заштиту природе приликом:
 - Измена одређених саобраћајних решења у складу са фактичким стањем на терену, стварним потребама, конфигурацијом терена и њиховог усклађивања са свим трехничким стандардима;
 - Преиспитивања правила уређења и грађења и усклађивања са важећом законском регулативом и плановима вишег реда;
 - Преиспитивања појединих намена површина у обухвату Плана и измена у складу са стварним потребама;
 - Преиспитивања начина спровођења за поједине намене;
- Приликом планирања намене површина, зониране функционално различите намене, груписани компатибилни садржаји и активности на грађевинском земљишту и

раздвојене функције, зоне и објекте који се међусобно угрожавају одређивањем неопходних заштитних растојања;

- Процењени и дефинисани нови (реални) капацитете у односу на постојеће у погледу инфраструктурне опремљености и степена изграђености простора. Параметри за изградњу прилагођени капацитетима предметног подручја природним вредностима и реалним могућностима за инфраструктурну опремљеност;
- Предвиђено потпуно инфраструктурно опремање подручја, пре свега мисли се на водоснабдевање и евакуацију отпадних вода, као и стварање услова за даљински систем грејања. За индивидуалне стамбене и друге објекте који се не могу прикључити на канализациону мрежу планирана изградња непрпусне септичке јаме, која треба да буде прописана као стандард за овакве објекте. Такође, предвидети и ефикасан систем атмосферске канализације, као и одвођење вода са коловоза саобраћајница;
- Максимално очување постојеће вегетације. Задржати постојеће зеленило и планирањем новог обезбедити највиши ниво очувања и унапређења животне средине насеља, у интеракцији са постојећим и будућим привредним делатностима;
- Дефинисати однос према природним елементима (појединачним стаблима, групама стабала, дрворедима, шумама заштитног карактера, као и излетничким шумама,...) како би се просторно и функционално инкорпорирали у планирану концепцију система зеленила предметног планског подручја;
- Предвидети подизање зелених заштитних појасева где год је то неопходно (дуж саобраћајнице, радне зоне, становања итд.) због умањења негативних ефеката (буке, загађења ваздуха, утицаја доминантних ветрова,...) насталих дејством саобраћаја или у процесу производње, као и умањења визуелних негативних ефеката;
- При одабиру заштитног зеленила комбиновати листопадне и четинарске врсте дрвећа и жбуња, како би било у функцији током целе године. Препоручује се аутохтона дендрофлора и то врсте које задовољавају критеријуме брзог пораста, естетске вредности и отпорности на загађиваче. Избегавати инвазивне врсте: *Acer negundo* (јасенолисни јавор или негундовац), *Amorpha fruticosa* (багремац), *Robinia pseudoacacia* (багрем), *Ailanthus altissima* (кисело дрво), *Fraxinus americana* (амерички јасен), *Fraxinus pennsylvanica* (пенсилвански јасен), *Celtis occidentalis* (амерички копривић), *Ulmus pumila* (ситнолисни или сибирски брест), *Prunus padus* (сремза), *Prunus serotina* (касна сремза), (багрем, кисело дрво, багремац,...) чије спонтано ширење не само да угрожава природну вегетацију, него знатно повећава и трошкове одржавања зелених површина. Такође, избегавати врсте које су детерминисане као алергене (тополе и сл.);
- Изменом и допуном Плана треба избећи све радове и активности које могу на било који начин да угрозе или оштете реку Скрапеж;
- Очувати и заштитити реку Скрапеж, која пролази кроз планско подручје од деградације и загађивања. Забрањено слободно депоновање комуналног и другог отпада, како у корито реке, тако и дуж обале, као и испуштање отпадних вода и обезбедити контролу и санацију свих облика загађења;
- Забрањена је промена морфолошких и хидролошких особина подручја од којих зависи функционалност реке Скрапеж;
- При утврђивању намене приобаља реке Скрапеж водити рачуна да се у што већој мери сачува структуралност и функционалност приобаља у природном стању, односно крајречна вегетација која је значајна за биљне и животињске врсте;
- Забрањена је изградња на самој обали водотока. Сачувати приобални појас ради доступности водотока, као јавног добра;
- Неопходно је очувати и заштитити и остале водотоке пжланског подручја који су значајни са аспекта очувања биодиверзитета и квалитета животне средине;
- Планом предвидети да, уколико се током радова наиђе на геолошко-палеонтолошке или минералошко-петролошке објекте, за које се претпоставља да имају својство природног добра, сагласно чл. 99. Закона о заштити природе, извођач радова је дужан да обавести Министарство заштите животне средине, као и да предузме све

мере заштите од уништења, оштећења или крађе до доласка овлашћеног лица.

МЕРЕ ЗАШТИТЕ КУЛТУРНИХ ДОБАРА

Мере заштите и дозвољени степен интервенције

Односе се на објекте који су утврђени за непокретна културна добра - споменике културе и појединачна добра под претходном заштитом.

Мере техничке заштите за ову врсту објеката углавном су дефинисане одлуком о утврђивању, односно евиденционим листом, као и одредбама Закона о културном наслеђу и Закона о културним добрима. Уколико нису дефинисане, примењују се следеће опште мере и смернице:

- Културно добро и добро под претходном заштитом не сме се оштетити, уништити, нити се без сагласности, у складу са одредбама Закона, може мењати његов изглед, својство или намена.
- На културним добрима и добрима под претходном заштитом не може се вршити раскопавање, рушење, поправљање или било какви радови који могу да наруше својства културног добра без претходно утврђених посебних услова за предузимање мера техничке заштите.
- Сопственици, односно носиоци права обавеза и одговорности у погледу коришћења, управљања и располагања културним добрима и добрима под претходном заштитом дужни су да са изузетном пажњом чувају и одржавају наведена добра, као и да неодложно обавештавају Завод за заштиту споменика културе о свим правним и физичким променама насталим у току коришћења.
- На заштићену околину културног добра, односно добра под претходном заштитом примењују се исте мере заштите као и на културно добро.
- Извођење радова на културним добрима и добрима под претходном заштитом, као и њиховој заштићеној околини могуће је искључиво у циљу њихове санације, рестаурације, ревитализације и презентације, као и прилагођавања коришћења у складу са савременим потребма. За све поменуте радове неопходно је прибавити услове за предузимање мера техничке заштите од надлежног Завода за заштиту споменика културе.
- Свака планским документом предвиђена изградња објеката у непосредном окружењу културног добра, односно добра под претходном заштитом, својом величином, изгледом, просторним и архитектонским склопом не сме да угрози вредности заштићеног објекта, као ни амбијента у целини. Посебну пажњу потребно је обратити на очување визура према заштићеним објектима.
- Ако се у току извођења грађевинских и других радова наиђе на археолошко налазиште или археолошке предмете, извођач радова је дужан да одмах, без одлагања прекине радове и обавести надлежни Завод за заштиту споменика културе и да предузме мере да се налаз не уништи и не оштети и да се сачува на месту и положају на коме је откривен.
- У случају наилаaska на археолошки материјал радове је неопходно зауставити и приступити археолошким истраживањима локације. Неопходна средства за археолошка истраживања обезбеђује инвеститор.

Мере заштите и дозвољени степен интервенције

Сви грађевински радови на издвојеним објектима, као и осталим објектима унутар целине могу се изводити искључиво уз претходно прибављене услове за предузимање мера техничке заштите од Завода за заштиту споменика културе.

- На овим објектима могуће је изводити радове у циљу њихове реконструкције, санације, адаптације и прилагођавања коришћења у складу са савременим потребама, а све у циљу очувања вредности градитељске целине којој припадају.
- За све радове на простору евидентираних целина којима се могу проузроковати промене изгледа, облика, намене или повредити његова својства, потребно је

прибавити услове за предузимање мера техничке заштите од надлежног Завода за заштиту споменика културе.

- На простору евидентиране целине потребно је уклонити све непримерене и нелегалне објекте - шупе, гараже, помоћне објекте и др, који својим изгледом и положајем нарушавају естетске вредности средине у којој се налазе.
- На слободним површинама у оквиру евидентиране целине дозвољена је изградња нових објеката на начин који неће нарушити вредности појединих валоризованих објеката и амбијента у целини. За све планиране радове неопходно је прибавити услове за предузимање мера техничке заштите од надлежног Завода за заштиту споменика културе.
- Архитектонско обликовање новопроектованог објекта дефинисати на начин који неће угрозити карактеристике евидентиране целине и који ће на најбољи начин остварити повезаност нових елемената са постојећим.
- Задржати постојеће грађевинске линије.
- Забрањено је вршење промене граница грађевинске парцеле, односно парцелацију и препарцелацију без услова надлежног Завода за заштиту споменика културе.
- Намена новопланираних објеката је стамбена, односно стамбено-пословна.
- Максимална дозвољена спратност нових објеката је Су+П+1.
- Приликом извођења радова неопходно је обезбедити археолошки надзор на свим земљаним радовима због могућности наиласка на остатке материјалне културе.
- У случају наиласка на археолошки материјал радове је неопходно зауставити и приступити археолошким истраживањима локације. Неопходна средства за археолошка истраживања обезбеђује инвеститор.

Мере заштите археолошког наслеђа:

За потребе било каквих грађевинских радова на дефинисаним парцелама прибавити посебне услове од надлежне установе заштите.

- Забрањује се неовлашћено копање, одношење камена и земље са налазишта.
- Извођење грађевинских радова и промене облика терена могу се евентуално дозволити само након обезбеђених археолошких истраживања, уз адекватну презентацију налаза, о чему одлучује надлежна установа заштите у зависности од случаја.
- Забрањује се просипање и одлагање отпадних и штетних материјала, складиштење материјала и стварање депонија.
- Забрањује се неовлашћено прикупљање археолошког материјала.
- Забрањује се одношење и уништавање надгробних споменика.
- На парцелама које се граниче са археолошким локалитетима обезбедити стручни надзор (стручно лице археолог) приликом извођења било каквих земљаних радова.
- Уколико се при земљаним радовима наиђе на до сада непознато археолошко налазиште Извођач је дужан да обустави радове и обавести надлежну службу заштите
- Извођач је дужан да предузме мере заштите како налазиште не би било уништено и оштећено.
- Трошкове ископавања, конзервације откривеног материјала сноси Инвеститор.

Опште мере заштите за споменике, спомен чесме и спомен обележја:

- Трајно чување и одржавање споменика, спомен чесми и спомен обележја.
- Споменици, спомен бисте, спомен чесме и спомен плоче морају се адекватно одржавати обновом оштећених натписа, чишћењем споменичких подлога и површина. као и одржавањем зелених површина око споменика.
- Обнову оштећених и избледелих натписа на спомен плочама и споменицима могу извидити стручна лица квалитетним материјалима и квалификованом радном снагом.
- Редовно одржање спомен-чесми, провера инсталација и квалитета воде.
- Забрањује се свако измештање споменика, спомен бисти и обележја, без услова надлежног Завода за заштиту споменика културе.

Остале смернице

На осталом простору у оквиру Плана генералне регулације не постоје ограничења у смислу заштите непокретних културних добара.

Сви остали параметри изградње могу бити дефинисани у складу са задатим из важећег планског документа.

Ако се у току извођења грађевинских и других радова наиђе на археолошко налазиште или археолошке предмете, извођач радова је дужан да одмах, без одлагања прекине радове и обавести надлежни Завод за заштиту споменика културе и да предузме мере да се налаз не уништи и не оштети и да се сачува на месту и положају на коме је откривен.

Препоруке за планирање са становишта сеизмичког ризика

Основна мера заштите од земљотреса представља примену принципа асеизмичког пројектовања објеката, односно примену сигурносних стандарда и техничких прописа о градњи на сеизмичким подручјима.

Могућа заштита односи се на усклађен размештај функција и намена у простору и строго поштовање законских прописа о сеизмичким дејствима на конструкције, уз детаљно истраживање терена.

С обзиром на то да законска регулатива у овој области није у довољној мери развијена и усаглашена са светским стандардима, у смислу прописивања посебних мера заштите у примени је Правилник о техничким нормативима за изградњу објеката високоградње у сеизмичким подручјима (*Службени лист СФРЈ, бр. 31/81, 49/82, 29/83, 21/88 и 52/90*).

МЕРЕ ЗАШТИТЕ ОД НЕГАТИВНОГ УТИЦАЈА ПЛАНИРАНИХ НАМЕНА

Негативан утицај првенствено од производних, а и од неких услужних делатности се може очекивати у зонама пословања и услуга као и дуж оптерећених инфраструктурних коридора.

Постојећи објекти који не задовољавају критеријуме за заштитна одстојања морају применити најбоље расположиве технологије да би своје негативне утицаје на околину свели у границе своје парцеле. Уколико то није могуће, морају се преоријентисати на еколошки прихватљивију производњу или извршити премештање своје производње на погодну локацију.

У индустријској зони није дозвољено лоцирати међусобно некомпатибилне технологије. Планирати развој индустрије која троши мање ресурса - материјала, енергије, воде и стимулирати развој производних грана које се заснивају на чистијим технологијама. У постојећим и новим индустријским погонима уградити уређаје за заштиту од испуштања штетних материја у атмосферу и земљиште. Планирати и спроводити мониторинг емисије из индустријских погона.

Према потенцијалном еколошком оптерећењу утврђују се четири категорије привредних предузећа, чије делатности не смеју угрожавати квалитет чинилаца животне средине у окружењу (вода, ваздух земља) изнад законом дозвољених нивоа.

КАТЕГОРИЈА А - мале фирме које према нивоу еколошког оптерећења могу бити лоциране унутар стамбеног насеља као што су пекарске и посластичарске радње, технички сервиси, занатска производња у функцији туризма и др. Потребне су мере заштите од буке и евентуалног непријатног мириса.

КАТЕГОРИЈА Б - мале и средње фирме које према нивоу еколошког оптерећења могу бити лоциране на рубним деловима стамбеног насеља, тако да њихове функције не изазивају непријатности суседству; као што су веће електромеханичке радионице, складишта грађевинског материјала, примарна прерада и складиштење пољопривредних производа и друго. Потребне су мере заштите од буке, вибрација, непријатног мириса. За ове објекте је потребна израда процене утицаја објеката на животну средину.

КАТЕГОРИЈА В - фирме које према нивоу еколошког оптерећења могу бити лоциране на одређеном одстојању од стамбеног насеља (у оквиру целе зоне III) тако да њихова функција на том растојању не изазива непријатности суседству; као што су: тржни центри и

већа складишта (БП>5.000 m², прехранбена индустрија, текстуална индустрија, итд. Морају се спроводити техничко-технолошке, урбанистичке и организационе мере заштите животне средине. Поред обавезне процене утицаја објеката на животну средину, у зависности од делатности потребно је урадити процену опасности од хемијског удеса.

КАТЕГОРИЈА Г - фирме које према нивоу еколошког оптерећења могу бити лоциране (у зони IV - Цементара и у просторним целинама III-1 и III-2) на већем одстојању од стамбеног насеља, као што су: производња грађевинског материјала, појединачни погони хемијске индустрије, веће кланице, прехранбена индустрија, итд. Морају се спроводити техничко-технолошке, урбанистичке и организационе мере заштите у складу са захтевима Закона о заштити животне средине. Потребна је стратешка процена утицаја комплекса на животну средину.

У оквиру подручја плана **не могу** се налазити делатности и услуге:

- за које је обавезна израда студије о процени утицаја на животну средину „Листа 1“ Уредбе о утврђивању листе пројеката за које је обавезна процена утицаја и Листе пројеката за које се може захтевати процена утицаја на животну средину.

За све остале пројекте - објекте, постројења, технологије, инфраструктурне и комуналне системе и објекте и радове, изворе потенцијалног угрожавања животне средине (загађивање ваздуха, вода, земљишта, појава буке), деградације природних предела и пејзажних вредности, осталих природних вредности и ресурса, природних и културних добара и биодиверзитета обавезно је спровести Поступак процене утицаја на животну средину;

Инвеститор је у обавези да се, пре подношење захтева за издавање грађевинске дозволе или другог акта којим се одобрава изградња, односно реконструкција или уклањање објекта, наведених у Листи II Уредбе о утврђивању Листе пројеката за које је обавезна процена утицаја и Листе пројеката за које се може захтевати процена утицаја на животну средину („Службени гласник РС“, број 114/08), обрати надлежном органу за заштиту животне средине ради спровођења процедуре процене утицаја на животну средину, а у складу са одредбама Закона о процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС“, број 135/04 и 36/09). Студија о процени утицаја израђује се на основу генералног, односно идејног пројекта и саставни је део захтева за издавање грађевинске дозволе

ОПШТИ И ПОСЕБНИ УСЛОВИ И МЕРЕ ЗАШТИТЕ ЖИВОТА И ЗДРАВЉА ЉУДИ

○ Заштита од пожара

У планским решењима, односно прописаним правилима уређења и грађења у обухвату Плана, уграђене су превентивне мере заштите од пожара, и то у смислу:

- обезбеђења безбедносних појасева у зонама којима се спречава ширење пожара;
- обезбеђења оптималне удаљености стамбених објеката и површина јавне намене од индустријских и производних зона;
- прописивања обавезе изградње спољашње и унутрашње хидрантске мреже у објектима, у складу са прописима, посебно за производне и друге намене у зони рада;
- капацитети планиране водоводне мреже као и капацитет изворишта обезбеђује довољне количине воде;
- планирана мрежа саобраћајница, приступних путева и пролаза за ватрогасна возила прописаним појасевима регулације обезбеђује приступ објектима;
- правилима грађења за објекте у грађевинским зонама и целинама утврђена је обавеза обезбеђивања приступа ватрогасним возилима;
- лако запаљиве и експлозивне материје складиштити и чувати под законом прописаним условима уз одговарајућу сагласност надлежних органа на планиране мере заштите од пожара;

У структури насеља, зелене површине и водотокови имају и улогу задржавања појавних пожара. Посебне мере заштите од пожара приликом изградње спроводе се применом одредаба важећих закона који се односе на заштиту од пожара (Закона о заштити од пожара, Закона о ванредним ситуацијама, Правилника о техничким нормативима за хидрантску мрежу за гашење пожара).

○ **Заштита од поплава**

За потребе израде Плана, издати су Водни услови бр. 7035 од 29.06.2023.год. од ЈВП „Србијаводе“ ВПЦ „Морава“ Ниш, секција „Ужице“ Ужице. Предметно подручје налази се у зони утицаја водотока реке Скрапеж, Кладоробе и потока Лимац. Наведени водотокови су обухваћени Оперативним планом одбране од поплава који спроводи јединица локалне самоуправе на водама II реда. Скрапеж је обухваћен без обзира што је вода I реда, јер није обухваћен Оперативним планом који доноси Република Србија за воде I реда.

Река Скрапеж и поток Лимац су већим делом уређени са регулацијама за заштиту од великих вода, док је регулација Кладоробе са исправљањем дела тока у плану и који ће се ускладити са овим ПГР-ом. На потоку Лимац нису планирани радови осим усклађивања са фактичким стањем. Поток Лимац је десна притока Скрапежа и протиче кроз градско језгро града Косјерића и уређена је регулација у дужини од 600m од улив у Скрапеж.

На реци Скрапеж завршени су радови на изградњи новог моста који су обухватили и измену дела регулације корита у дужини од око 350m у зони моста и све измене су обухваћене овим ПГР-ом. Скрапежу је кроз Косјерић, урађена и регулације (двогубо корито у бетону) у дужини од 1km. Ово подручје, овим радовима, има већу пропусну моћ за велике воде. Такође, треба узети у обзир да је планирана изградња насипа у дужини од 250 m на левој обали испод моста на уласку у Косјерић из правца Пожеге (ул. Кнеза Милоша), као и санација оштећења на постојећем насипу у дужини од око 600 m (лева обала), чиме би се штитила Индустриска зона од утицаја великих вода.

Током поплава 2014. године, забележен је протицај од $Q=181 \text{ m}^3/\text{sec}$ на хидролошкој станици РХМЗ-а која се налази на око 50 m узводно од моста преко реке Скрапеж, што је и највећи протицај од када се мери проток на овом профилу (почевши од 1961. године).

Заштиту приобаља радити на меродавне протоке великих вода:

- Река Скрапеж $Q_{0,1\%} = 300 \text{ m}^3/\text{sec}$
- Река Кладороба $Q_{1\%} = 115 \text{ m}^3/\text{sec}$
- Река Лимац $Q_{1\%} = 34,3 \text{ m}^3/\text{sec}$

У случају потребе за изградњом одређених водних објеката на наведеним водотоковима, све радове извршити на основу одговарајућих хидрауличких прорачуна режима вода у планираним габаритима водотокова.

○ **Заштита од земљотреса**

Ово подручје Балканског полуострва представља сеизмички активно подручје. То је део Медитеранско-транс-Азијског појаса. Са гледишта форфогенетске анализе овај део терена и поред донекле постигнутог степена геоморфолошке зрелости још увек повремено и местимично трпи утицај егзогеодинамичких чинилаца.

Сеизмичке карактеристике терена и могуће повећање сеизмичке активности, наглашавају да, када се нешто гради у читавом овом подручју, сва сеизмичка правила треба да се поштују а ово захтева даље сеизмичке анализе за све грађевине које су саграђене.

Подручје плана генералне регулације се налази у сеизмичкој зони од 8° МКС.

Основне смернице које треба примењивати су следеће:

- обезбедити довољно слободних површина које прожимају урбане структуре, а посебно водити рачуна о габаритима, спратности, лоцирању и фундирању објеката;

- главне коридоре комуналне инфраструктуре потребно је водити дуж саобраћајница и кроз зелене површине и на одговарајућем одстојању од грађевина;
- обавезна је примена важећих сеизмичких прописа при реконструкцији постојећих и изградњи нових објеката.

Због постојања одређеног сеизмичког ризика, применом превентивних мера није у потпуности могуће остварити потпуну заштиту људи и објеката. Зато се техничким мерама прописују услови и дефинишу оперативне мере спасавања, рашчишћавања рушевина као и збрињавање угроженог становништва. У дефинисаним планским решењима, односно правилима уређења и грађења прописаним овим Планом, узети су у обзир сви чиниоци који имају утицај на смањење последица изазаваних могућим земљотресом - изграђеност, спратност објеката, густина насељености, мрежа неизграђених површина и др. Исти су дефинисани у оптималним, односно дозвољеним границама, чиме се утицај могуће елементарне непогоде максимално умањује.

Основна мера заштите од земљотреса представља примену принципа асеизмичког пројектовања објеката, односно примену сигурносних стандарда и техничких прописа о градњи на сеизмичким подручјима. Урбанистичке мере заштите, којима се непосредно утиче на смањење повредивости територије, уграђене су у планска решења, при чему су дефинисане све безбедне површине на слободном простору - паркови, тргови, игралишта, које би у случају земљотреса представљале безбедне зоне за евакуацију, склањање и збрињавање становништва. Овим се обезбеђује одговарајући степен заштите људи и минимална оштећења грађевинских објеката, односно континуитет у раду објеката од виталног значаја у периоду након земљотреса.

○ **Заштита од атмосферских непогода**

Најчешће атмосферске непогоде, које се јављају на територији општине Косјерић су: провала облака, ветар, олуја и град. У пролећним месецима а поготово с јесени постоји опасност од појаве провала облака. Карактеристика ове појаве је велика количина падавине (кише) у кратком временском року и на ограниченом локалитету. Штете од тога могу бити вишеструке нарочито на биљкама које имају мекше стабло јер оне буду тада сравњене са земљом и веома тешко или се уопште више не могу опоравити. Велике падавине, срушене на једном месту земља не може прихватити па се тиме стварају велике количине воде. Речна корита потока због испуњености речним наносима не могу прихватити сву воду и долази до изливања потока.

Услед разлике у температури ваздух струји и ствара ветар. Он наноси штету (рушења) непосредно – његовом снагом и посредним путем. Може се десити да се услед рушења објекта појави пожар, који ветар шири даље. Могу се прекинути електроинсталације и друга средства везе уз појаву пожара у шумским комплексима.

Ветар и олуја могу да створе сметове, нагомилавање снега да изазову превијање усева, услед већих наноса земљишта, могу да изазову оштећење објекта и прекид саобраћајница, да нанесу затроване гасове и радио активне падавине.

Град и олуја могу да нанесу велике штете на пољопривредним културама. Највише могу страдати пшеница пред жетву, затим кукуруз, луцерка, воће и поврће.

Кроз насеље се протежу неколико јаруга и потока који за време обимнијих падавина попримају бујични карактер тока (потоци у насељима Пантићи, Рогичи, Ивље и Крушевље). Пројекат регулације потока Лимац урађен је са Главним пројектом саобраћајнице која се протеже паралелно са потоком, а за остале потоке је потребно урадити планове за њихову регулацију.

Материјалне и друге потребе и могућности за ову заштиту

Са циљем да се смањи утицај провале облака на настајање штета потребно је одржавати, односно прочишћавати постојеће потоке и поред истих не подизати објекте – зграде и ограде, које ће ометати проток воде до ушћа у веће водотоке.

Основне заштитне мере против ветрова – олуја су превентивне, јер од њиховог правилног и благовременог извршења у многоме ће зависити ефикасност оперативних мера.

Грађевинско техничке мере се базирају на елементима ојачања, било при изградњи самих објеката или изградом нових.

Дентролошка мера се примењује како за постојеће објекте тако и за објекте предвиђене за градњу. Планским засађивањем високог дрвећа у одређеном распореду и ширини појаса, постижу се врло добри резултати од заштите ветра.

Топографске мере се примењују за насеља и објекте који треба да се граде. Зато је потребно да се добро простудира конфигурација терена (испупчења, удубљења, надморска висина и сл.).

Метеоролошке мере као и услови треба да одиграју значајну улогу при одређивању локације за нове објекте. Зона ветра, јачина, временски периоди појављивања ветра у току годишњег доба и сл. су веома важни подаци, јер ветар посредним путем може да изазове велике штете (стварање наноса или лавина ако има снега).

Исто тако као важна мера је и систематско праћење наилазка ветра и благовремено упозоравање становништва о надлазећим опасностима како би се оно заштитило на време. На територији општине Косјерић у оквиру Система одбране од града изграђено је укупно 11 (једанаест) противградних станица са којих се током сезоне одбране од града испуљују противградне ракете које спадају у 1. категорију експлозивних материја.

Противградне станице су изграђене на следећим локацијам				
Ред. бр.	Назив ПГРС	X	Y	H
1	Сеча Река	4876387	7404860	640
2	Варда	4879302	7400570	859
3	Маковиште	4883643	7401073	930
4	Радановци	4886488	7406250	801
5	Парамун	4879808	7406857	780
6	Косјерић	4872625	7409715	1010
7	Дреновци	4883054	7410756	630
8	Брајковићи	4876650	7412635	500
9	Шарампов	486976S	7413474	809
10	Субјел	4872753	7419373	528
11	Мионица	4876602	7417888	600

Изградња нових објеката на одстојању мањем од 100 m од противградних станица Сектора одбране од града могућа је само по обезбеђењу посебне сагласности и мишљења Републичког хидрометеоролошког Завода Србије.

○ **Заштита од акцидентних загађења**

Акциденти се могу десити на станици за снабдевање горивом код непрописног складиштења, утовара, истовара или транспорта запаљивих материја и коришћења застареле технологије код претакања.

За ову врсту објеката на основу овог Плана, у складу са законском процедуром, утврђује се потреба израде Студије о процени утицаја на животну средину и свакодневна контрола примене прописаних мера заштите.

У случају саобраћајних акцидената могуће су штете на самом извору, односно нема опасности по шире окружење. На основу важећих прописа транспорт опасних, отровних и експлозивних материјала није дозвољен у насељима. Детаљније мере заштите прописују се у одговарајућим проценама утицаја пројеката за саобраћајнице, односно у поступцима за руковање и транспорт опасним, отровним и експлозивним материјама, као и складиштењу, претовару и транспорту нафтних деривата.

Акциденте могу изазвати и непрописно одлагање комуналног отпада, изливање непречишћених употребљених отпадних вода на отворене површине, као и код индустријских погона. Спречавање акциденталних удеса свих врста могуће је само уз одговорно извођење превентивних мера и мера строгог надзора и контроле.

Неповољни утицаји геодинамичких процеса (ерозије, флувијалне ерозије, механичке и хемијске суфозије, клижења и пужења, као и ликвидације), које могу имати одлике акцидентних ситуација – релативно брза, велика оштећења објеката инфра и супраструктуре, у смислу интензитета и броја, спречавају се правовременом анализом стабилности терена и геофизичких услова за изградњу, као и дефинисањем адекватних правила изградње, коришћења и уређења простора.

У циљу побољшања заштите од акцидената потребна је израда мапе хазарда за територију плана генералне регулације.

○ **Заштита од нејонизујућих зрачења**

Заштита од нејонизујућих зрачења обухвата услове и мере заштите здравља људи и заштите животне средине од штетног дејства нејонизујућих зрачења, услове коришћења извора нејонизујућих зрачења и представљају обавезне мере и услове при планирању, коришћењу и уређењу простора.

По природи технолошког процеса, у току редовног рада, у трафостаницама и преносним системима (кабловима под напоном), постоје електрична и магнетна поља као вид нејонизујућег зрачења, које се стварају провођењем наизменичне електричне струје у надземни проводницима, а зависе од висине напона, јачине струје и растојања. Такође, ова зрачења се могу јавити и у антенским стубовима и репетиторима мобилне телефоније. Приликом избора локације и технологије ових објеката, потребно је евентуално нејонизујуће (електромагнетно зрачење) свести на минимум, избором најповољнијих и најсавременијих технологија, а у складу са прописима.

По међународним стандардима прописани су следећи критеријуми:

- дозвољена ефективна вредност електричног поља унутар електроенергетских објеката или у близини надземних водова којем може бити повремено изложено особље на пословима одржавања објеката износи $K_{eff} = 10 \text{ kV/m}$,
- дозвољена ефективна вредност магнетне индукције унутар електроенергетских објеката или у близини надземних водова којој може бити повремено изложено особље на пословима одржавања објеката износи $B_{eff} = 500 \text{ } \mu\text{T}$.

Посебне мере из домена заштите од нејонизујућег зрачења прописане су Законом о заштити од нејонизујућих зрачења („Сл.гласник РС” бр. 36/09):

- прописивање граница излагања нејонизујућим зрачењима;
- откривање присуства и одређивање нивоа излагања нејонизујућим зрачењима;
- одређивање услова за коришћење извора нејонизујућих зрачења од посебног интереса;
- обезбеђивање организационих, техничких, финансијских и других услова за спровођење заштите од нејонизујућих зрачења;
- вођење евиденције о изворима нејонизујућих зрачења од посебног интереса;
- означавање извора нејонизујућих зрачења од посебног интереса и зоне опасног зрачења на прописани начин;
- спровођење контроле и обезбеђивање квалитета извора нејонизујућих зрачења од посебног интереса на прописани начин;
- примена средстава и опреме за заштиту од нејонизујућих зрачења;
- контрола степена излагања нејонизујућим зрачењу у животној средини и контрола спроведених мера заштите од нејонизујућих зрачења;
- обезбеђивање материјалних, техничких и других услова за систематско испитивање и праћење нивоа нејонизујућих зрачења у животној средини;
- образовање и стручно усавршавање кадрова у области заштите од нејонизујућих зрачења у животној средини;
- информисање становништва о здравственим ефектима излагања нејонизујућим зрачењима и мерама заштите и обавештавање о степену изложености нејонизујућим зрачењима у животној средини.

За објекте трафостаница и преносне мреже који представљају изворе нејонизујућег зрачења нискофреквентног електромагнетног поља од посебног интереса, као и изворе високофреквентног електромагнетног поља треба обезбедити да у зонама повећане осетљивости буду испоштована базична ограничења изложености становништва, електричним, магнетским и електромагнетским пољима, према Правилнику о границама излагања нејонизујућим зрачењима.

У циљу заштите од нејонизујућег зрачења није дозвољено планирање и постављање уређаја и припадајућег антенског система базних станица мобилне телефоније на објектима: болница, породилишта, дечијих вртића, школа, простора дечијих игралишта.

Антенски системи базних станица мобилне телефоније у зонама повећане осетљивости, могу се постављати на стамбеним и другим објектима на антенским стубовима под условом да:

- се поставља на крову највишег објекта у окружењу,
- удаљеност антенског система базне станице и стамбеног објекта у окружењу износи најмање 30m,
- удаљеност антенског система базне станице и стамбених објеката у окружењу може бити мања од 30m, искључиво када је висинска разлика између базне антене и кровне површине објекта у окружењу износи најмање 10m.
- минимална потребна удаљеност базних станица мобилне телефоније и телекомуникационих предајника од објеката болница, породилишта и других здравствених установа, дечијих вртића, предшколских установа, школа, домова и простора дечијих игралишта, односно ивица парцеле дечијег вртића и дечијих игралишта, не може бити мања од 50 m.

При избору локације за постављање антенских система базних станица мобилне телефоније узети у обзир следеће:

- могућност постављања антенских система на постојећим антенским стубовима других оператера, грађевинама попут димњака топлана, водоторњева, стубова са рефлекторима, телевизијских стубова и сл.,
- неопходност поштовања постојећих природних обележја локација и пејзажа, избегавати просторе излетишта, заштићена природна добра, заштићене културно-историјске целине, парковске површине и сл.

Услови заштите од ратних дејстава

У складу са Одлуком о врстама инвестиционих објеката и просторних и урбанистичких планова значајних за одбрану земље („Сл.лист.СРЈ, бр. 85/15,) Управа за Инфраструктуру Министарства одбране, условима тј. обавештењем бр. 22756/2 од 15.12.2022.год), нема посебних услова и захтева за прилагођавање потребама одбране земље.

У све сегменте плана уграђени су елементи заштите становништва и материјалних добара, који су дефинисани кроз:

- повезивање насеља са ПТТ системом и високонапонском електроенергетском мрежом из најмање два правца кроз прстенасто повезивање чиме се омогућује функционисање у случају разарања једног од праваца;
- прстен примарних саобраћајница обезбеђује у случају ратних разарања нормално функционисање насеља и могућност несметане евакуације становништва, коришћењем алтернативних праваца;
- планирана изградња и размештај објеката обезбеђује оптималну проходност у условима рушења и пожара, при чему се коридори саобраћајница својом ширином обезбеђују од домета рушења и пожара, а у склопу тога обезбеђене су слободне површине које прожимају изграђену структуру насеља;
- обезбедити што више објеката веће отпорности на утицаје борбених дејстава, уз изградњу ојачаних подрумских простора у деловима насеља у којима подземне воде не могу да имају негативан утицај.

У складу са Законом о ванредним ситуацијама („Сл. гласник РС" бр. 111/09, 92/11 и 93/2012) важе следећа правила:

- као јавна склоништа могу се користити и постојећи комунални, саобраћајни и други инфраструктурни објекти испод површина тла, прилагођени за склањање;
- инвеститор је дужан да приликом изградње нових комуналних и других објеката у градовима прилагоди те објекте за склањање људи;
- приликом изградње стамбених објеката са подрумима, над подрумским просторијама, гради се ојачана плоча која може издржати урушавање објекта.

МЕРЕ ЗАШТИТЕ ТИТАН ЦЕМЕНТАРЕ КОСЈЕРИЋ

Титан цементара је склопила уговор са општином Косјерић, а у циљу израде плана детаљне регулације за комплекс цементаре. За потребе израде плана детаљне регулације, предвиђено је да се обавља континуални мониторинг емисије на свим местима где постоји могућност прекорачења граничних вредности емисије, тако да је Титан цементара Косјерић обавила све неопходне активности и тренутно врши континуални мониторинг емисије. Такође, договорено је да се надлежним органима општинске управе достављају декларације сировине петрол кокса о квалитету и саставу петрол кокса за сваку испоруку. Титан цементара Косјерић је доставила декларације о квалитету и саставу петрол кокса, али не за сваку испоруку овог енергента већ на почетку 2010. и 2011. године, као и уз годишњи Извештај о квалитету ваздуха. Представници општинске управе нису укључени у информациони систем Титан цементаре, а у циљу свакодневног праћења квалитета животне средине и информисања јавности. Титан цементара спроводи активности на свакодневном праћењу квалитета животне средине и објављује резултате петнаестодневних мерења. Ова мерења се спроводе у складу са домаћим прописима, европским стандардима и уз примену најбољих доступних техника (БАТ). Мерења се обављају у ротационој пећи Цементаре, на емитеру после електрофилтера и млина сировине, а мере се количине прашкастих материја, издувних гасова ротационе пећи (угљен моноксид CO, сумпордиоксид SO₂, азотови оксиди NO_x). У млину цемента мере се прашкасте материје, а у постројењу за мљење петрол кокса се такође мере прашкасте материје. Титан цементара Косјерић врши континуални мониторинг полутаната. Истовремено, мере се фугитивне (неконтролисане) емисије са целокупне површине Цементаре која се јавља као последица низа поступака који се примењују у Цементари (претовар, транспорт и сл.). Према ставу 2. истог члана мерење фугитивне емисије вршиће се по постојећој методи мерења таложних материја, преко овлашћене институције, а са распоредом мерних места према Правилнику о мерењу емисије. Мере се и емисије тешких метала, за коју не постоји адекватна техника континуалног мониторинга, врши два пута годишње: у јуну и децембру, преко овлашћене институције. Све отпадне технолошке воде, површинске оцедне воде, отпадне воде од прања фабричког круга, као и воде које садрже уља и масти, након пречишћавања преко хватача масти и уља, а преко једног мерног шахта, упушта у технолошку канализацију, а потом у реципијент уз систематску контролу квалитета отпадних вода. Ово пречишћавање се обавља у одговарајућем постројењу за пречишћавање отпадних вода које је изграђено 2010. године. Извршено је покривање и затварање отворених депонија сировина, адитива, с тим да до сада није још извршено покривање складишта петрол кокса. Титан цементара као друштвено одговорна компанија је преузела обавезу да учествује у финансирању изградње заобилазног пута Р-263 Цементара – Брајковићи. Такође, преузета је обавеза да се замене све електрофилтере врећастим филтерима, по протеклу периода њихове редовне експлоатације или и раније ако рад електрофилтера не постиже тражене резултате у погледу држања емисије у оквиру дозвољених вредности, све то под условом да се недостатак не може уклонити ни генералним ремонтом, и под условом да тада на располагању не буду неке нове и још ефикасније технологије филтрирања у индустрији производње цемента, што је и учињено 2007. године када је изграђен нови врећаст филтер на млину цемента. У погледу коришћења погонског горива, за гориво се користи петрол кокс и угаљ, а на основу планске и техничке документације, које је у другом степену потврдио и надзорни орган надлежног министарства. Титан цементара је прво предузеће у Србији које

је у складу са позитивном законском регулативом добило интегрисану дозволу. На основу плана детаљне регулације урађен је пројекат озелењавања заштитног појаса. Још увек није извршена садња дрворедних садница, јер се процењује ефикасност овог планског решења, док је извршено озелењавање заштитним зеленилом у кругу комплекса цементаре. Извршене су активности за инсталирање метеоролошке станице, с тим да је закључено да је оптимална локација у кругу водоводног постројења. Још увек није постигнута сагласност са Републичким хидрометеоролошким заводом око инсталирања, активирања и укључивања ове станице у мрежу аутоматских станица у Републици Србији. У погледу санације локације истаклишта мазута (уклањање загађеног земљишта, бетонирање површина и постављање одговарајуће опреме за безбедан рад при истакану мазута). Делимично је испуњена ова обавеза, односно извршена је замена зауљеног земљишта док бетонирање није извршено. Имајући у виду да Титан цементара није на листи SEVESSO постројења, није у обавези да изради Политику превенције удеса или Извештај о безбедности и План заштите од удеса.

ПОСЕБНЕ МЕРЕ ЗАШТИТЕ

- Зоне далековода – зоне у којима је забрањена изградња објеката у зависности од напонске снаге далековода, а што је дефинисано у поглављу 3.4.4 Правила изградње за електроенергетску инфраструктуру планског документа.

4.0. СМЕРНИЦЕ ЗА НИЖЕ ХИЈЕРАРХИЈСКЕ НИВОЕ

Према члану 16. Закона о СПУ извештај о стратешкој процени садржи разрађене смернице за планове или програме на нижим хијерархијским нивоима које обухватају дефинисање потребе за израдом стратешких процена и процена утицаја пројеката на животну средину, одређују аспекте заштите животне средине и друга питања од значаја за процену утицаја на животну средину планова и програма нижег хијерархијског нивоа.

Друга измена и допуна план генералне регулације града Косјерић ће се спроводити директно издавањем локацијских услова (или другог одговарајућег акта, у складу са важећим законом) за грађевинску парцелу или више грађевинских парцела, осим за обухвате за које је овим Планом прописана обавезна израда Плана детаљне регулације или Урбанистичких пројеката.

За потребе формирања грађевинске парцеле, у складу са датим правилима парцелације у Плану, ради се пројекат препарцелације и парцелације, у складу са Законом.

Друга измена и допуна план генералне регулације града Косјерић прописала је обавезну израду урбанистичких пројеката за одређене локације или објекте, али се они могу радити и на другим локацијама за потребе уређења, изградње или реконструкције објеката и површина јавне намене.

Код израде планова детаљне регулације, правила дата у овом плану су усмеравајућа и приликом детаљне разраде могу се под одређеним условима променити на нивоу појединачне парцеле или блока.

За просторе у обухвату обавезне израде Плана детаљне регулације није дозвољено издавање локацијских услова до доношења Плана детаљне регулације и УП. Локацијски услови ће се издавати на основу донешеног ПДР. Парцеле које имају излаз на јавну површину а у обухвату су простора за који је обавезна израда Плана детаљне регулације могуће је израда урбанистичког пројекта и издавање локацијских услова на основу УП.

Надлежни орган за планирање простора, а на основу овог плана, прописује обавезно:

- **Израду Плана детаљне регулације за:**
 - Обилазницу

• **Израду урбанистичког пројекта за:**

- Објекте јавних и комуналних функција (топлана, трафостанице - ако треба да се издвоји јавна површина и сл.)
- Пословне и производне комплексе веће од 1 ha
- Туристичке комплексе (са анализом околине)
- Станице за снабдевање горивом
- Изградњу инфраструктурних система који нису дефинисани планом
- За намену вишепородично становање (са анализом околине)
- За проширење гробља
- За нове верске објекте
- За аутобуску станицу

Промена површина јавне намене је могућа израдом Урбанистичког пројекта у складу са чланом 60. Закона о планирању и изградњи, уз анализу контактнoг подручја и окружења, којом треба доказати да се неће угрозити функционисање простора у окружењу променом површина јавне намене.

Разрадом кроз јавни архитектонско-урбанистички конкурс - Овим планом се не предвиђа обавезна израда јавног архитектонско-урбанистичког конкурса, али град има могућност расписивања истих за целине са посебним урбанистичким вредностима.

Следећи Планови детаљне регулације **остају да важе у делу који није у супротности** са Другом изменом и допуном планом генералне регулације града Косјерића:

1. ПДР комплекса фабрике цемента „Косјерић“,
2. ПДР „Суво врело“.

Урбанистичка разрада се може радити и фазно по деловима у зависности од могућности и заинтересованих инвеститора.

Обавезне смернице стратешке процене утицаја на животну средину Друге измене и допуне Плана генералне регулације града Косјерић за израду урбанистичких планова нижег хијерархијског нивоа:

- За израду планова детаљне регулације којима се врше значајне промене у простору (комунални објекти, инфраструктурни коридори, радне зоне...), надлежни орган може донети Одлуку о изради Стратешке процене утицаја Плана, према критеријумима прописаним Законом о стратешкој процени утицаја на животну средину, ако утврди да постоји могућност значајних утицаја на животну средину;
- Смернице и мере заштите простора и животне средине Стратешке процене утицаја Плана су обавезујуће и представљају саставни део Плана за који се врши процена стратешких утицаја на животну средину;
- Реализација планираних пројеката (објеката, постројења, технологија, инфраструктурних система, објеката и површина, извођење радова и активности у простору), а који представљају промене у простору са потенцијално штетним утицајима и негативним ефектима у животној средини, обавезан је поступак процене утицаја на животну средину;
- Поступак процене утицаја на животну средину обавезан је за све пројекте - објекте, постројења, технологије, инфраструктурне и комуналне системе и објекте и радове, изворе потенцијалног угрожавања животне средине (загађивање ваздуха, вода, земљишта, појава буке), деградације природних предела и пејзажних вредности, осталих природних вредности и ресурса, природних и културних добара и биодиверзитета;
- Мониторинг животне средине (мониторинг систем за контролу стања квалитета ваздуха, површинских и подземних вода, земљишта и буке, управљања отпадом и комуналне хигијене) је обавезан, у складу са важећом законском регулативом и представља услов за одрживи развој подручја плана

- Смернице стратешке процене утицаја су обавезујуће у поступку имплементације Плана генералне регулације односно у поступку израде хијерархијски планова нижег реда и поступку директне примене одредби Плана генералне регулације за зоне и целине за које није предвиђена израда планова нижег реда у поступку издавања локацијске и грађевинске дозволе, у складу са важећим планом и законском регулативом;
- Обавезан је мониторинг и контрола над спровођењем обавезујућих смерница стратешке процене утицаја Плана генералне регулације на животну средину;

Обавезне смернице Стратешке процене утицаја на животну средину Друге измене и допуне Плана генералне регулације града Косјерић за делове за које се неће радити урбанистички планови нижег хијерархијског нивоа:

- Процена утицаја на животну средину обавезна је за све пројекте потенцијалне изворе загађивања животне средине и угрожавања њеног квалитета и капацитета у складу са Законом о заштити животне средине, Законом о процени утицаја на животну средину, Правилником о садржини студије о процени утицаја на животну средину, Уредбом о утврђивању Листе пројеката за које је обавезна процена утицаја и Листе пројеката за које се може захтевати процена утицаја на животну средину, као и Уредбом о одређивању активности чије обављање утиче на животну средину
- Носилац пројекта за који се захтева поступак процене утицаја је у обавези да исти спроведе у складу са одредбама Закона о процени утицаја на животну средину („Сл. гласник РС”, бр. 135/04 и 36/09);
- Студија о процени утицаја је саставни део документације потребне за исходавање дозволе или одобрења за извођење пројекта (изградња, промена технологије, промена делатности и остале активности у простору).

5.0. ПРОГРАМ ПРАЋЕЊА СТАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Реализација планских решења одвијаће се у дужем временском периоду и по правилу доводи до одређених промена у простору и животној средини. Да би се вршило праћење промена на подручју плана непоходно је вршити систематско мерење, испитивање и оцењивање стања животне средине како би се омогућила заштита здравља људи, природних и створених вредности на подручју плана. Последњи корак у процесу стратешке процене је развој и имплементација програма мониторинга. Сврха мониторинга је: - да прикаже промене у животној средини које се могу приписати имплементацији Плана, и да дозволи стварним утицајима да се упореде са предвиђеним утицајима; - да предложи могуће мере за смањење или ублажавање ефеката непредвиђених догађаја, уколико се они појаве; - да се прикупе квалитетне основне информације за друге планове који захтевају стратешку процену.

Програм праћења стања животне средине у току спровођења Плана садржи, према Закону о стратешкој процени утицаја на животну средину („Сл. гласник РС”, бр. 135/04 и 88/10), следеће ставке:

- опис циљева Плана и програма,
- индикаторе за праћење стања животне средине,
- права и обавезе надлежних органа,
- поступање у случају појаве неочекиваних негативних утицаја.

На територији града Косјерића врши се мониторинг квалитета ваздуха. Завод за јавно здравље Ужице врши анализу аероседимената, и то на следећом локацијама Дуњићи, Црепана, Галовићи - гробље, Основна школа, Елкок - раскрсница, Водовод, Лугови. Такође, у оквиру „Титан цементаре“ спроводи се континуални мониторинг емисија на главним

емитерима. На територији града Косјерића се не врши мониторинг квалитета воде, буке, земљишта.

Потребно је водити и редовно ажурирати Локални регистар извора загађења (ЛРСЗ). Податке за исти достављају привредна друштва и друга правна лица и предузетници која испуњавају услове о минималним граничним вредностима капацитета у одговарајућим привредним делатностима.

Оператери који при обављању делатности продукују отпад, са истим поступају у складу са прописима - воде евиденцију о насталим количинама, закључују уговор и отпад предају овлашћеним лицима, чувају Документ о кретању отпада и отпад складиште на прописан начин до момента предаје овлашћеном лицу.

Оператери који обављањем делатности емитују буку и загађујуће материје у ваздух врше мерења у складу са Законском регулативом.

ОПИС ЦИЉЕВА ПЛАНА И ПРОГРАМА

Основни циљ формирања мониторинг система је да се обезбеди, поред осталог, правовремено реаговање и упозорење на могуће негативне процесе и акцидентне ситуације, као и потпунији увид у стање елемената животне средине и утврђивање потреба за предузимање мера заштите у зависности од степена угрожености и врсте загађења. Потребно је обезбедити континуирано праћење стања квалитета животне средине и активности у простору чиме се ствара могућност за њеним рационалним управљањем.

Према Закону о заштити животне средине („Службени гласник РС”, бр. 135/04, 36/09, 36/09 - др.закон, 72/09 - др.закон, 43/11 - одлука УС, 14/16, 76/18, 95/18-др.закон и 95/18-др.закон), јединица локалне самоуправе у оквиру своје надлежности утврђене Законом, обезбеђује континуалну контролу и праћење стања животне средине у складу са овим и посебним законима. Према члану 69. наведеног Закона, циљеви Програма праћења стања животне средине били би:

- обезбеђење мониторинга,
- дефинисање садржине и начина вршења мониторинга,
- одређивање овлашћених организација за обављање мониторинга,
- дефинисање мониторинга загађивача,
- успостављање информационог система и дефинисање начина достављања података у циљу вођења интегралног катастра загађивача, и
- увођење обавезе извештавања о стању животне средине према прописаном садржају извештаја о стању животне средине.

У оквиру праћења стања животне средине, у складу са Законом и другим прописима, предвиђа се праћење:

- квалитета ваздуха;
- квалитета вода (загађујуће материје и друге карактеристике);
- квалитета земљишта;
- нивоа буке;
- отпада.

5.1. ИНДИКАТОРИ ЗА ПРАЋЕЊЕ СТАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Мониторинг стања животне средине врши се: систематским мерењем, испитивањем и оцењивањем индикатора стања и загађености животне средине.

Мониторинг животне средине мора да пружи податке добијене праћењем природних фактора, промену стања услед стечених карактеристика и постојећих природних карактеристика.

Индикатори праћења стања представљају инструмент за сагледавање и оцењивање стања животне средине и улазне податке на основу којих се прати стање животне средине, врши процена могућих утицаја и дефинишу обавезне мера заштите.

Мониторинг квалитета ваздуха

Мониторинг квалитета ваздуха се успоставља у складу са Европском директивом о процени и управљању квалитетом ваздуха. Мониторинг треба вршити континуирано, посебно на локацијама и подручјима повећаног загађења, на утврђеним локалитетима где се постављају стационарне мерне станице. Правилником о граничним вредностима, методама мерења имисије и критеријумима за успостављање мерних места и евиденцији података ("Сл. гласник РС", бр. 54/92, 30/99, 19/06), дате су смернице истраживања, праћења и утврђивања општег стања загађености ваздуха у насељеним местима и ненасељеним подручјима. На основу обављених анализа утврђује се стање и трендови на основу којих се предузимају одговарајуће мере заштите ваздуха.

Проучавање и праћење квалитета ваздуха има за циљ контролу и утврђивање степена загађености ваздуха, као и утврђивања тренда загађења како би се правовремено деловало ка смањењу садржаја штетних супстанци до нивоа који неће битно утицати на квалитет животне средине (ваздуха, земљишта, вода).

Контрола квалитета ваздуха се остварује системским мерењем емисије, праћењем и истраживањем утицаја квалитета ваздуха на животну средину и извештавањем о резултатима мерења, праћења и истраживања.

Од посебне је важности вршити редован мониторинг на територији плана. Предлаже се даље праћење квалитета ваздуха на Планском подручју. Неопходно је да мерења врши овлашћено правно лице које о извршеним мерењима издаје Извештај о квалитету ваздуха.

Број и распоред мерних места су прилагођени врсти извора који загађују ваздух, геолошким карактеристикама и густини насељености. Неопходно је правити дневне, месечне и годишње извештаје. Неопходно је да привредни субјекти, који су у обавези да врше мониторинг квалитета ваздуха редовно достављају извештаје одељењу за заштиту животне средине.

Мониторинг квалитета воде

Према Закону о водама („Сл. гласник РС”, бр. 30/2010, 93/2012, 101/2016, 95/2018 и 95/2018-др.закон) као и према подзаконским актима донетим на основу овог Закона у циљу праћења стања загађености вода потребно је вршити систематско испитивање квалитета површинских и подземних вода, на прописан начин, на основу Уредбе о граничним вредностима загађујућих материја у површинским и подземним водама и седименту и роковима за њихово достизање (“Сл. гласник РС”, бр.50/12), према програму који доноси Влада. Неопходно је вршити редован мониторинг квалитета воде за пиће. Неопходно је испитивање нутријената у површинским и подземним водама једном годишње, испитати број становника прикључен на јавни водовод, на јавну канализацију једном годишње од стране надлежног Јавног предузећа.

Мониторинг квалитета земљишта

Ради утврђивања садржаја опасних и штетних материја у земљишту, на локацијама у непосредној близини депонија, трафостаница, саобраћајница, радних зона, као и у насељеним местима врши се мониторинг земљишта, у складу са Уредбом о граничним вредностима загађујућих, штетних и опасних материја у земљишту ("Сл. гласник РС", бр.30/18 и 64/19) и Уредбом о програму системског праћења квалитета земљишта, индикатора за оцену ризика од деградације земљишта и методологији за израду ремедијационих програма ("Сл. гласник РС", бр. 88/10 и 30/18) и методама за њихово испитивање.

Узорковање земљишта ради испитивања његовог квалитета није вршено на предметном простору или у његовој непосредној близини у последњих година. Предлаже се обрађивање појединих зона Плана екотоксиколошким истраживањима у циљу утврђивања присуства загађујућих материја у земљишту и процене ризика по здравље становништва и животну средину.

Надлежни орган може прописати посебна мерења на местима за које се накнадно утврди да постоји могућност контаминације земљишта изазваног радом Оператера.

Обавезно је утврђивање тачне површине деградираног земљишта и проценат промене начина коришћења земљишта од стране Локална мрежа за праћење квалитета земљишта, једном односно четири пута годишње.

Мониторинг буке

Заштита од буке у животној средини обезбеђује се утврђивањем услова и предузимањем мера заштите у складу са Законом о заштити од буке у животној средини („Сл. гл. РС”, бр. 96/2021), као и подзаконским актима донетим на основу овог Закона, а то чини део интегралног система заштите животне средине и односе се на: просторно, урбанистичко и акустичко планирање; звучну заштиту; стратешку процену утицаја планова и програма, односно процену утицаја пројеката на животну средину, као и на издавање дозволе за изградњу и рад постројења, односно обављање активности; прописивање граничних вредности буке у животној средини; производњу, промет и употребу извора буке; акустичко зонирање; стратешких карата буке; израду акционих планова заштите од буке у животној средини; мерење и оцену буке у животној средини (мониторинг); процену штетних ефеката буке на здравље људи и животну средину; информисање јавности о буци и њеним штетним ефектима у животној средини. Неопходно је вршити континуиран мониторинг нивоа буке предметног Плана (месечни и годишњи извештаји).

Највиши нивои буке утврђени су Правилником о методологији за одређивање акустичних зона („Сл. гласник РС“ бр. 72/10). Мерење буке могу да обављају овлашћене стручне организације у складу са Уредбом о индикаторима буке, граничним вредностима, методама за оцењивање индикатора буке, узнемиравања и штетних ефеката буке у животној средини („Сл. гласник РС“, бр.75/2010). Неопходан је континуирани мониторинг нивоа буке на најпрометнијим саобраћајницама због одвијања саобраћаја и циркулације већег броја возила на дневном нивоу.

Мониторинг отпада

Мониторинг отпада има за циљ контролisanje количине произведеног отпада и стања одлагалишта као и умањење негативних утицаја на животну средину изазваних неадекватним поступањем са отпадом. Мониторинг отпада обухвата утврђивање количине и врсте отпада која се одвози на градску депонију, отпада који се доставља оператерима који имају дозволу за одвожење отпада животињског порекла, пластику итд, као и броја „дивљих” депонија и у границама предметног плана.

5.2. ПРАВА И ОБАВЕЗЕ НАДЛЕЖНИХ ОРГАНА И ПОСТУПАЊЕ У СЛУЧАЈУ ПОЈАВЕ НЕОЧЕКИВАНИХ НЕГАТИВНИХ УТИЦАЈА

На основу позитивне регулативе општина располаже нормативно-правним инструментаријумом да доноси акте у смислу накнада за заштиту и унапређење животне средине. На основу одредаба члана 18. Закона о локалној самоуправи и одредаба члана 190. Устава Републике Србије, јединица локалне самоуправе – град/општина, стара се о заштити животне средине. У надлежности општине је да припрема и доноси локалне програме коришћења и заштите природних вредности, програме заштите животне средине, односно локалне акционе и санационе планове.

Права и обавезе надлежних органа

Када су питању права и обавезе надлежних органа у вези праћења стања животне средине, она произилазе из Закона о заштити животне средине, односно чланова 69-78. овог Закона. Према наведеним члановима, права и обавезе надлежних органа су:

- Влада доноси програм мониторинга на основу посебних закона;
- јединица локалне самоуправе доноси програм мониторинга на својој територији који мора бити у сагласности са програмом Владе;
- Република и јединица локалне самоуправе обезбеђују финансијска средства за обављање мониторинга;
- Влада утврђује критеријуме за одређивање броја места и распореда мерних места, мрежу мерних места, обим и учесталост мерења, класификацију појава које се прате, методологију рада и индикаторе загађења животне средине и њиховог праћења, рокове и начин достављања података;
- мониторинг може да обавља и овлашћена организација ако испуњава услове у погледу кадрова, опреме, простора, акредитације за мерење датог параметра и SRPS-ISO стандарда у области узорковања, мерења, анализа и поузданости података, у складу са законом;
- Влада утврђује врсте емисије и других појава које су предмет мониторинга загађивача, методологију мерења, узимања узорака, начин евидентирања, рокове достављања и чувања података;
- државни органи, односно организације и јединице локалне самоуправе, овлашћене организације и загађивачи дужни су да податке из мониторинга достављају Агенцији за заштиту животне средине на прописан начин;
- Влада ближе прописује садржину и начин вођења информационог система, методологију, структуру, заједничке основе, категорије и нивое сакупљања података, као и садржину информација о којима се редовно и обавезно обавештава јавност;
- информациони систем води Агенција за заштиту животне средине;
- министар прописује методологију за израду националног и локалног регистра извора загађивања, као и методологију за врсте, начине и рокове прикупљања података;
- Влада једанпут годишње подноси Народној скупштини извештај о стању животне средине у Републици Србији;
- надлежни орган локалне самоуправе дужан је да Агенцији за заштиту животне средине тромесечно доставља податке ;
- извештаји о стању животне средине обављају се у службеним гласилима Републике Србије и јединице локалне самоуправе.

Државни органи, органи локалне самоуправе и овлашћене и друге организације дужни су да редовно, благовремено, потпуно и објективно, обавештавају јавност о стању животне средине, односно о појавама које се прате у оквиру мониторинга емисије и емисије, као и мерама упозорења или развоју загађења која могу представљати опасност за живот и здравље људи, у складу са Законом о заштити животне средине и другим прописима. Такође, јавност има право приступа прописаним регистрима или евиденцијама које садрже информације и податке у складу са овим законом.

Предузећа и други привредни субјекти-потенцијални извори загађења у обавези су да:

- 1) надлежном органу доставе податке о стационарном извору загађивања и свакој његовој промени;
- 2) обезбеде редован мониторинг емисије и да о томе води евиденцију;
- 3) обезбеде континуална мерења емисије ако за то постоји обавеза самостално, путем аутоматских уређаја за континуално мерење;
- 4) воде евиденцију о обављеним континуалним мерењима са подацима о мерним местима, резултатима и учесталости мерења и достави податке једном у три месеца и достави мерења на годишњем нивоу у виду годишњег извештаја;

- 5) обезбеде контролна мерења емисије преко овлашћених организација, ако мерења емисије не обавља самостално;
- 6) обезбеде прописана повремена мерења емисије, преко овлашћеног (акредитованог) правног лица два пута годишње уколико не врши континуални мониторинг, а податке достави надлежном органу;
- 7) испитују квалитет отпадних вода пре и после пречишћавања, да обезбеде редовно функционисање уређаја за пречишћавање отпадних вода и да воде дневник њиховог рада;
- 8) врше испитивање количине опасних и штетних материја у земљишту уколико постоји могућност загађења земљишта .
- 9) урачунавају трошкова заштите животне средине у оквиру инвестиционих и производних трошкова;

Полазећи од сложености надлежности органа, посебних организација, јавних предузећа, јавних служби по вертикалној хијерархији (републички – покрајински - општински) и по хоризонталној надлежности (локална самоуправа - општина), као и у координацији активности различитих органа, за успешно спровођење Програма праћења стања животне средине – мониторинг неопходно је у смислу организационо – институционалних активности, у оквиру општинских управа формирати посебан орган које би био задужен за координацију, планирање, програмирање, надзор и реаговање у вези са проблемима заштите животне средине.

Мере које ће се предузети за случај удеса

Програм праћења стања животне средине у току спровођења плана предвиђа и мере и поступке у случају акцидентата. У том смислу, потребно је идентификовати могуће акциденте, и то у: привреди, саобраћају.

Пројектном и другом техничком документацијом требало би планирати мере које ће се предузети у случају акцидентата. Препоручује се израда посебних елабората противпожарне заштите тако да се практично искључују пожари који могу угрозити животну средину и здравље становника. Уз примену мера противпожарне заштите елиминише се могућност да дође до ширења пожара ван извора и појединачних објеката.

У оквиру привредног комплекса потребно је прописати посебне програме и поступке у случају акцидентата, хаварија и других инцидената у току рада. Програми и поступци морају бити у вези са системом мерења полутаната и других ризичних материја и системом за обавештење и узбуњивање, како би у случају опасности и евентуалне угрожености локално становништво било на време обавештено, збринуто или пак евакуисано.

У случају саобраћајних акцидентата могуће су штете на самом извору, односно нема опасности по шире окружење. На основу важећих прописа транспорт опасних, отровних и експлозивних материјала није дозвољен у насељима. Детаљније мере заштите прописују се у одговарајућим проценама утицаја пројеката за саобраћајнице, односно у поступцима за руковање и транспорт опасним, отровним и експлозивним материјама, као и складиштењу, претовару и транспорту нафтних деривата.

Правила и услови изградње, односно технички нормативи су тако дефинисани да у случају максималних потреса може евентуално доћи до оштећења инфраструктуре. И поред чињенице да се подручје општине налази у релативно безбедном окружењу са становишта сеизмичког ризика, претходно су наведене препоруке за асеизмичну градњу.

Неповољни утицаји геодинамичких процеса спречавају се правовременом анализом стабилности терена и геофизичких услова за изградњу, као и дефинисањем адекватних правила изградње, коришћења и уређења простора.

6.0. МЕТОДОЛОГИЈА СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ УТИЦАЈА ПЛАНА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ И ТЕШКОЋЕ ПРИ ИЗРАДИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ

Сврха стратешке процене утицаја на животну средину је благовремено и систематично разматрање могућих утицаја на животну средину на стратешком нивоу планирања и програмирања, уважавајући принципе одрживог развоја. Стратешка процена се у међународној пракси афирмише доношењем EU Directive 2001/42/EC о процени утицаја на животну средину планова и програма. Доношењем сета закона о заштити животне средине, крајем 2004. године стратешка процена утицаја је уведена у домаћу праксу планирања и програмирања. С обзиром да је релативно кратак период у примени стратешке процене, постоји низ проблема и ограничења, као и различити приступи у утврђивању оптималног методолошког обрасца и приступа.

У пракси су у примени два основна обрасца: (1) технички и (2) планерски. Технички приступ у основи користи прилагођену методологију процена утицаја пројеката. У планерском приступу се претежно користе квалитативне – експертске методе из разлога што су планови сложенији од пројеката, баве се стратешким питањима и имају мање детаљних информација о животној средини, заснивају на концепту одрживог развоја и обухватају друштвена и економска питања, планирају се тзв. „непланабилни процеси” који имају виши степен ентропије. Због тога није могуће у потпуности применити математичке моделе са одговарајућим степеном поузданости, док учешће већег броја заинтересованих страна и јавности даје процесу стратешке процене специфичан карактер, јер је потребно да се резултати на разумљив начин представе разним друштвеним групама и другим учесницима у процесу израде и доношења.

У том смислу, у пракси стратешке процене користе се најчешће експертске методе као што су: контролне листе и упитници, матрице, мултикритеријумска анализа, просторна анализа, SWOT анализа, Делфи метода, оцењивање еколошког капацитета, анализа ланца узрочно-последичних веза, процена повредивости, процена ризика, итд. Заједничка техника различитих метода представљају матрице утицаја којима се испитују промене које би изазвала имплементација плана и изабраних варијанти (укључујући и ону да се план не примени). Матрице се формирају успостављањем међусобних односа између циљева плана, планских решења и циљева стратешке процене са одговарајућим индикаторима. За потребе ове процене потребно је применити и прилагодити методологију процене која је развијана у домаћој пракси у протеклом периоду, а која је углавном у сагласности са новијим приступима и упутствима за израду стратешке процене у Европској Унији, као и новије праксе стратешке процене утицаја на животну средину у Србији.

У овом делу Извештаја о стратешкој процени потребно је да се у складу са основним (методолошким) поступком представи коришћена методологија у оквиру неколико фаза стратешке процене:

- (а) скрининг – дефинисања садржаја стратешке процене,
- (б) скопинг – дефинисања обима стратешке процене,
- (в) дефинисање кључних (битних) промена,
- (г) процена у ужем смислу,
- (д) предвиђање последица,
- (ђ) одређивање мера,
- (е) контрола и ревизија,
- (ж) имплементација.

Разрадом наведених фаза потребно је развити и у Извештају представити поступак стратешке процене за Другу измену и допуну Плана генералне регулације, што се види у табели која следи.

**Табела бр. 12: Поступак стратешке процене за
Другу измену и допуну Плана генералне регулације**

Фазе стратешке процене утицаја	Појединачне активности по фазама
1	2
<p>Фаза 1: <i>Идентификација других планова и програма од значаја за остваривање циљева заштите животне средине</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Идентификација планова, програма, пројеката и других докумената од значаја за Другу измену и допуну Плана генералне регулације; ▪ Идентификација циљева и задатака заштите животне средине од значаја за Другу измену и допуну Плана генералне регулације (од (интер) националног до локалног); ▪ Спецификација и валоризација кључних проблема заштите животне средине и кључних циљева заштите животне средине;
<p>Фаза 2: <i>Дефинисање циљева и задатака стратешке процене утицаја</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ревизија постојећих циљева и задатака стратешке процене утицаја из различитих докумената од (интер) националног до локалног нивоа (укучујући међурегионални, регионални и ниво локалне заједнице); ▪ Дефинисање циљева стратешке процене у зависности од планских проблема и одредби регулативе;
<p>Фаза 3: <i>Формирање информационе – документционе основе</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Идентификација потенцијалних извора информација и података релевантних за стратешку процену; ▪ Прикупљање података из различитих извора (подаци добијени од локалних власти и заједнице, анкете, истраживања, теренска истраживања, пописна и друга статистика, подаци доступни преко Интернет мреже, литература и др.); ▪ Обрада података и прављење одговарајућих база података;
<p>Фаза 4: <i>Полазне основе стратешке процене утицаја (почетне фазе стратешке процене утицаја у ужем смислу)</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ревизија прикупљених података (анализа и синтеза расположивих података); ▪ Оцена података прикупљених из других докумената (оцена и преузимање – „стечене обавезе“); ▪ Оцена стања активности на планском подручју (примена других планова, програма и пројеката); ▪ Оцена имплементације националних и регионалних стратегија, планова, програма и пројеката; ▪ Идентификација могућих тешкоћа; ▪ Оцена валидности аналитичко-информационе грађе; ▪ Прелиминарна оцена општег стања животне средине;

Фазе стратешке процене утицаја	Појединачне активности по фазама
1	2
Фаза 5: Дефинисање индикатора	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ревизија и анализа доступних података, анализа полазних основа и прелиминарна процена трендова; ▪ Дефинисање и развој индикатора од значаја за стратешку процену, корелација између индикатора, циљева и задатака између Друге измене и допуне Плана генералне регулације и стратешке процене утицаја;
Фаза 6: Ревизија индикатора, циљева и задатака	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Синтеза интерних ревизија претходних фаза, редефинисање циљева, задатака и прилагођавање расположивим подацима. Редифиниција индикатора;
Фаза 7: Идентификација проблема заштите животне средине / питања одрживости	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ревизија (претходних) радних верзија Друге измене и допуне Плана генералне регулације; ▪ Усклађивање Друге измене и допуне Плана генералне регулације са осталим конвенцијама, плановима, програмима и пројектима од значаја за заштиту животне средине;

Ова стратешка процена је у складу са општом препоруком истовремености, тако да је ова стратешка процена рађена у току израде Друге измене и допуне Плана генералне регулације града Косјерића. Тиме су се ова два поступка у интерактивном процесу међусобно допуњавала.

У процесу израде стратешке процене утицаја самог Плана генералне регулације, нису уочене битне тешкоће које би утицале на ток и поступак процене утицаја стратешког карактера.

7.0. ПРИКАЗ НАЧИНА ОДЛУЧИВАЊА

Начини одлучивања по питањима заштите животне средине зависе од низа фактора, а првенствено од значаја позитивних и негативних утицаја планских решења на здравље људи, социјални и економски развој и животну средину. С тим у вези, неопходна је партиципација свих заинтересованих друштвених група и то инвеститора (бизнис сектора), локалне и републичке управе, становника и невладиног сектора. Међутим, за ефикасније остваривање апсолутне партиципације на свим нивоима неопходно је остваривање сталне сарадње између свих актера у процесу. Како је стратешка процена интегрисана у све фазе израде Плана генералне регулације то је резултирало уважавањем и укључивањем резултата до којих се дошло у току стратешке процене. Део о животној средини у свим фазама израде Плана генералне регулације припремљен је на основу резултата стратешке процене приказаних у овом извештају.

Закон о стратешкој процени утицаја на животну средину дефинише учешће заинтересованих органа и организација, који могу да дају своје мишљење у року од 30 дана.

Пре упућивања захтева за добијање сагласности на Извештај о стратешкој процени, орган надлежан за припрему Плана обезбеђује учешће јавности у разматрању Извештаја о стратешкој процени. Орган надлежан за припрему Плана обавештава јавност о начину и роковима увида у садржину Извештаја и достављање мишљења, као и о времену и месту одржавања јавне расправе у складу са законом којим се уређује поступак доношења Плана.

Орган надлежан за припрему Плана израђује извештај о учешћу заинтересованих органа, организација и јавности који садржи сва мишљења о Извештају о стратешкој процени, као и мишљења датих у току јавног увида и јавне расправе о Плану. Извештај о стратешкој процени доставља се заједно са извештајем о стручним мишљењима и јавној расправи општинском органу надлежном за заштиту животне средине на оцењивање. На основу ове оцене орган надлежан за заштиту животне средине даје своју сагласност на Извештај о стратешкој процени у року од 30 дана од дана пријема захтева за оцењивање.

После прикупљања и обраде свих мишљења, на основу којих се формира финална верзија Плана, орган надлежан за припрему Плана доставља Извештај о стратешкој процени заједно са Планом надлежном органу на одлучивање.

8.0. ЗАКЉУЧЦИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ УТИЦАЈА (НЕТЕХНИЧКИ РЕЗИМЕ)

Заштита животне средине у Другој измени и допуни Плана генералне регулације града Косјерић разматрана је у оквиру планског документа али и у склопу Извештаја о стратешкој процени утицаја на животну средину. Примењена методологија је описана у претходном поглављу и сагласна је са претпоставкама које су дефинисане у оквиру Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину којим се дефинише садржина Извештаја.

Закључци о израђеном Извештају о стратешкој процени, тј. закључна разматрања према важећој регулативи представљају део документа који је намењен широј јавности. Основни смисао је да се омогући лакши увид у налазе стратешке процене. Другим речима, закључна разматрања представљају „нетехнички резиме” који се израђује у складу са Европском директивом. У нетехничком резимеу представља се сумаријум информација датих у Извештају о стратешкој процени. Ове информације, с обзиром да су намењене јавности, представљају се на поједностављен начин. Закључна разматрања ове стратешке процене условно говорећи, представљају резиме или врсту завршног прегледа стратешке процене.

Процена Плана са еколошког аспекта је важна за доношење планских одлука на свим нивоима, а нарочито за одлучивање о заштити животне средине, из разлога што: дефинише процедуре одлучивања; дефинише процедуре за све фазе планирања и све хијерархијске нивое, за реализацију планираних намена и појединачних пројеката; дефинише процедуре заштите и мониторинга животне средине;

Стратешка процена Плана интегрише еколошке, социјално-економске и био-физичке сегменте животне средине, повезује, анализира и процењује активности различитих интересних сфера и усмерава План ка решењима која су, пре свега, од интереса за вредности и квалитет животне средине. Анализа и процена потенцијалних утицаја стратешког карактера превентивно делује у смислу спречавања еколошке штете у простору.

На основу вредновања Нацрта Плана процењује се да планиране намене и имплементација Плана неће импликовати битне неповољне, еколошки неприхватљиве ефекте по природне вредности и животну средину, а који се не могу контролисати. Такође, разраду Плана пратиће обавеза или одлучивање о потреби стратешке процене утицаја сваког плана посебно, а реализација пројеката на основу плана нижег реда је условљена проценом утицаја на животну средину и мерама заштите на нивоу појединачних пројеката. На тај начин је обезбеђено да систем процене животне средине постане ефикасно правило у планирању простора у границама Плана, а самим тим и у процесу имплементације Плана. Полазећи од циља интеграције секторског и урбанистичког планирања простора, у контексту одрживог развоја, задатак процене стратешких утицаја Плана на животну средину је:

1. Утврђивање степена прихватљивости планских решења са аспекта одрживог развоја, потенцијалног угрожавања, загађивања и деградације животне средине, угрожавања здравља становништва и корисника простора, вероватноћу појаве дугорочних и дуготрајних, кумулативних, синергетских утицаја и ефеката и могућих акцидената;
2. Процена стања животне средине према поставкама развоја и обезбеђивање механизма контроле кроз услове, мере и правила уређења и грађења, како би се у дугорочном управљању развојем подручја узеле у обзир импликације планских решења на природне вредности, животну средину и здравље становништва;
3. Утврђивање обавезе израде или одлучивања о изради стратешке процене утицаја планова на животну средину;
4. Утврђивање обавезне Процене утицаја на животну средину за планиране пројекте - могуће изворе утицаја, угрожавања и загађивања животне средине;
5. Утврђивање обавезе прикупљања информација и података о стању животне средине (база података), како би се проценили ефекти планских решења на животну средину,

*Извештај о стратешкој процени утицаја на животну средину
Друге измене и допуне Плана генералне регулације града Косјерића*

- утврдио степен и ниво потребног и обавезног мониторинга животне средине у поступку имплементације Плана и реализације планираних намена и пројеката;
6. Укључивање заинтересованих органа и организација у поступку процене планова и процене пројеката;
 7. Укључивање јавности и појединаца у процесе одлучивања у поступку процене планова и процене пројеката;

Стратешка процена утицаја је интегрисана у Другу измену и допуну Плана генералне регулације у поступку израде Плана, а у циљу заштите природних вредности и животне средине, као и оптимизације управљања простором и ресурсима, како би се планиране намене, објекти и садржаји реализовали на одржив и еколошки прихватљив начин.

У Другој измени и допуни Плана генералне регулације града Косјерић су у потпуности испоштовани урбанистички нормативи и стандарди, прописана су правила уређења, изградње и заштите животне средине, као и мере за превенцију акцидената, хазарда и одбрану од елементарних непогода. Планом су предвиђена решења у оквиру прихватљивих капацитета са аспекта заштите животне средине, односно у складу са урбанистичким показатељима (степен заузетости и индекс изграђености). Истовремено, предвиђена је изградња инфраструктуре, управљање комуналним отпадом, као и планско решавање водоснабдевања и одвођења отпадних вода. Капацитети инфраструктуре су прилагођени дугорочним пројекцијама социо-економског развоја, имајући у виду даљу урбанизацију.

Реализацијом овог планског документа целокупан простор ће се амбијентално обогатити и изградити објекти јавне намене. Реализацијом инфраструктурних планских решења побољшаће се стање квалитета животне средине, посебно у сектору управљања водама. За изградњу објеката прописана су правила уређења и правила изградње тако да неће бити угрожена постојећа инфраструктурна мрежа. Напротив, реализацијом плана генералне регулације побољшаће се квалитет живота, а подручје ће бити уређеније и опремљеније. Реализација капиталних инфраструктурних објеката подстакнуће локални развој овог простора.